

ତେଗତୀ

ଭାବ

ଲୋଗାୟୁଦ୍ଧା

ଶ୍ରୀଗୋଲୋକେଶ୍ଵର ବକରା

ଏମ୍ ଏ, ଏଲ୍ ଏଲ୍ ବି,

ଆଇ ଏ ଏଚ୍ (ବିଟାସ୍ଟାର୍ଡ)

ପ୍ରାକ୍ତନ ଆୟୁକ୍ତ, ଡିପ୍ଲୋମା ବିଭାଗ

TAPATY ARU LOPAMUDRA

Two dramas in Assamese
written by Shri Goloke-
swar Barua, published in
one volume by Dr. U.
Barua C/o Shri G. Barua,
Zoo Road, Gauhati—
781003.

প্রকাশক : ডাঃ উৎপল বৰুৱা ● মাৰফৎ : শ্রীজি বৰুৱা ●

জু ব'ড ● গুৱাহাটী ৭৮১০০৩

প্রথম প্রকাশ : আগষ্ট ১৯৭৬

বেটুপাত : শ্রীধ্বনি ডেকা

ছপা : এভি প্রেছ ● ৰাজগড় ● গুৱাহাটী—৭৮১০০৩

মূল্য : পাঁচ টকা মাত্ৰ

পৰম শ্ৰদ্ধয়

স্বৰ্গীয় সূৰ্য্যকুমাৰ ডুৱা পি এইছ ডি. ডিলিট দেৱৰ

পৱিত্ৰ স্মৃতিত

লিখকৰ একাশাৰ

তপতী নাটিকাৰ মূলকথা মহাত্মাত আদিপৰ্ব অধ্যায়
১৭১—অধ্যায় ১৭৩ ।

আধুনিক সাহিত্যবিচাৰমতে তপতী আৰু লোপামুদ্রা
বুৰ্জোৱা চৰিত্ৰ । কোৱা হয়, আজিকালি জনগণে পুণ্ডিতবাদী
চৰিত্ৰ বিচাৰে । পুণ্ডিতবাদী চৰিত্ৰৰ আগত বুৰ্জোৱা তপতী
আৰু লোপামুদ্রাই সমাদৰ পাব নে নাপাব সেই বিষয়ে সন্দেহৰ
বহল স্থল আছে ।

তথাপিও আমি আশা বাৰ্খোঁ, সুচিন্তাশীল সজ্ঞানসকলে
তপতী আৰু লোপামুদ্রাৰ সমাদৰ কৰিব । তপতী আৰু
লোপামুদ্রাই চিৰকাল মানৱমনক অতীজৰ ৰাজ্যৰ ওপৰলৈ তুলিব ।
গৱেষণা কৰি পোৱা যায়, প্ৰাচীন ভাৰতত শতশত আধ্যাত্মিক
শক্তিসম্পন্ন সুশিক্ষিতাকাৰী নাৰী আছিল । ৫০০ খৃষ্টপূৰ্বাব্দত
ৰচিত শৌনকৰ ব্ৰহ্মসূত্ৰতাই আৰ্ঠাইচপৰাকী ব্ৰহ্মবাদিনীৰ নাম
উল্লেখ কৰিছে । ৰামায়ণ, মহাত্মাত আৰু পুৰাণত বহুগৰাকী
উচ্চ জ্ঞানৰ নাৰী চৰিত্ৰ পোৱা যায় । এনেকুৱা উচ্চ জ্ঞান

আধ্যাত্মিক শক্তিসম্পন্ন নাবীচৰিত্ৰ পৃথিৱীৰ সাহিত্যত বিৰল ।
 দুয়োখন নাটিকাতে ভাৰতীয় চিন্তা আৰু সংস্কৃতিৰ ওপৰত
 যথাশক্তি আলোকপাত কৰা হৈছে । দুয়োখনৰে ভালেখিনি
 সংস্কৃত সাহিত্যৰ অনুবাদ । ভুলভূটি মাজনীয়া ।

সাহিত্যৰ কাম কি ? ভাৰতীয় আদৰ্শই কয় : জড় জগৎ
 আৰু চিন্ময় জগতৰ মাজৰ আঁৰ কাপোৰখন আঁতৰ কৰাই
 সাহিত্যৰ কাম । এই কাম উজু নহয় । বহু গাংকী ভাৰ-
 তীয় সাহিত্যকে এই দুঃসাধ্য কাম সাধন কৰিছে । প্ৰগতি-
 বাদী সাহিত্যই এওঁলোকৰ কাষ চপাৰ ধুষ্টতা নৰাখে ।

সাহিত্যই জীৱন কি ধৰণে প্ৰতিফলিত কৰা উচিত সেই
 বিষয়ে মাও চে তুঙে কয় :

“জীৱনক শিল্প সাহিত্যত যি ধৰণে প্ৰতিফলিত কৰা হয় সি
 হ’ব পাৰে বা হোৱা উচিত আৰু অধিকতৰ উচ্চস্তৰৰ, আৰু
 গভীৰ আৰু কেন্দ্ৰীভূত, অধিক প্ৰতিনিধিস্থানীয়, আদৰ্শৰ সমীপ-
 বৰ্তী, আৰু সেই বাবেই প্ৰাত্যহিক জীৱনতকৈ আৰু অধিক
 সাৰ্বজনীন ।”

—হেমাজ বিশ্বাস : আকৌ চীন চাই আহিলো, ১ম ভাগ,
 পৃ ২৯২ ।

প্ৰাচীন ভাৰতীয় সাহিত্যই এই আদৰ্শ বক্ষা কৰিছে ।
 আনহাতে প্ৰগতিবাদী সাহিত্যত নাবী জীৱন কেনেকৈ প্ৰতি-
 ফলিত হৈছে চাওক : (ক) নাবীয়ে কয়, অৰৈধ প্ৰেম বৈধ
 প্ৰেমতকৈ বেচি সোৱাদ ; (খ) আজি পুৱা স্বামী হৰ্ষিঙালত
 যিহে, বিধবা পত্নীয়ে আজি ৰাতিয়েই অন্য পুৰুষৰ লগত
 যোৱে, শোকৰ ঠাই নাই । প্ৰগতিবাদী সাহিত্যৰ নাবীচৰিত্ৰৰ

অধিকাংশই ইঁতৰ : বোধকৰো সেইবাবেই এই বিলাক নাৰী-চৰিত্ৰ 'প্ৰাত্যহিক জীৱনতকৈ আৰু অধিক সাৰ্বজনীন' আৰু সেই বাবেই পুণ্ডিতবাদী সাহিত্যিক বিপুল আদৰণি জনোৱা হয় ।

তপতী নাটিকাৰ তৃতীয় অঙ্কত বিয়াৰ মন্ত্ৰত কিমান কবিতা সুন্দৰ মাধুৰ্য আৰু সৌন্দৰ্য উপচি আছে, তাৰে এটি আভাস যথাসম্ভৱ দিয়া হৈছে । সপ্তপদীৰ প্ৰথম খোজৰ মন্ত্ৰ ইয় এক-পদী ভৰ, তিনিখন ভাঙনিত ইয়েক 'for sap' অনুবাদ কৰা হৈছে : sap = বস, সাৰ । 'বস বা সাৰৰ কাৰণে প্ৰথম খোজ দিয়া' বুলি কলে অৰ্থ নোলায় । তৈত্তিৰীয় উপনিষদে (২।৭) কয়ঃ বসো বৈ সঃ অৰ্থাৎ পৰমব্ৰহ্মই বস । সেই কাৰণে 'ইষে' শব্দটো পৰমব্ৰহ্মৰ কাৰণে বুলি অনুবাদ কৰিছোঁ : পৰম বস = পৰমার্থ লাভ । 'ঋতুভ্যঃ' ঋতু বিলাকৰ কাৰণে বুলি অনুবাদ কৰা হয় কিন্তু ইয়াৰ তাৎপৰ্য কি ? ইয়াৰ তাৎপৰ্যৰ কাৰণে গুৰুযজুৰ্বেদৰ ৩১।২৩-২৮ দ্ৰষ্টব্য । সপ্তম খোজৰ মন্ত্ৰই কয়ঃ সপ্তম খোজ দি মোৰ সখী হোৱা অৰ্থাৎ প্ৰধানতে পত্নী পতিৰ সখী । সপ্তম খোজ পূৰ্ণ হোৱাৰ পিচত আৰু বিয়া ভাঙিব নোৱাৰে । সপ্তপদীত এই তিনিটা কথাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে : ১। পৰমার্থ সাধনা বিয়াৰ মুখ্য উদ্দেশ্য, ২। পৰমার্থ সাধনাৰ কাৰণে পত্নী স্বামীৰ অনুবৃত্তা হয় ; আৰু ৩। পত্নী আচলতে স্বামীৰ সখী, সখী হৈ স্বামীৰ সহধৰ্মিণী হয় ।

লকলোজেকে শুভইচ্ছা আগবঢ়ালোঁ 'সৰে' সুখিন : সন্ত' ।

৯।৭।৭৬

গুৱাহাটী

ক্ৰীণোলোকেশ্বৰ বৰুৱা

জু ব'ড, গুৱাহাটী ৭৮১০০৩

কুশীলব

পুৰুষ

সম্ভবণ	ৰজা
মাধৱ	বিদুষক
সূৰ্য	দেৱাদিদেৱ
বশিষ্ঠ	মহৰ্ষি

সূৰ্যৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী, সভাসদ, দূৰবী আৰু ৰাইজ, ঋত্বিকসকল ।

নাৰী

তপতী	সূৰ্যৰ জীয়ৰী
ধৃতি, প্ৰীতি, প্ৰণতি	তপতীৰ সখী
প্ৰম্লেচাচা	অপ্সৰা
শৰ্ৱানী	ৰাজমাণ্ড
শীলিনী	ৰজাৰ পেহীয়েক
শিৱানী	ৰজাৰ ধুৰীয়েক
শোভনা	ৰজাৰ মাহীয়েক
ব্ৰহ্মাণী	পুৰোহিত পত্নী
মুড়ানী	
নামন্তী সকল	

তপতী, প্রগতি, প্রীতি, ধৃতি,

তপতী : হে প্রভু হে বিশ্বনাথ,
 আজি শাশ্বদী পুরা কর্বো স্মরণ
 দেবজনদুর্লভ তব চরণ;
 হে জগন্নাথ হে জগন্নিবাস,
 ভাজোক সুসুপ্তি মোহ আবরণ
 আনোক প্রাণত নবজাগরণ;
 হে সচ্চিদানন্দ সদাশিব,
 জাগোক তব পদপঙ্কজে বন্দি
 নিয়োক তব পদপঙ্কজে ভকতি;
 • হে প্রশান্ত ককণাসিঁদু,
 ভয়ঃ নাশক চেতনা জগাওক
 নির্মল কবক পবিত্র কবক;
 হে সৌম্য হে উত্তরবৎসল,
 চরণে তব অর্পিলোঁ মনপ্রাণ
 কবোহোঁ কাকুতি
 চরণে তব নিয়োক স্থান ।

প্রভু : কাকুতি, কাকুতি, কাকুতি,

প্রভু : কাকুতি, কাকুতি, কাকুতি !

ধৃতি : সখী তপতী, বলা মন্দিৰলৈ যাওঁ ।

তপতী : আহা সখীহঁত ।

পুণতি : মই বেলপাত লওঁ, আগবাঢ়া ।

প্ৰীতি : মই গাখীৰ লৈছোঁ ।

ধৃতি : মই দধিভাঙ লৈছোঁ ।

প্ৰীতি : চোৱাচোন সখী তপতী, আজি শবতৰ পুত্ৰাই কি অপৰূপ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে ।

পুণতি : সঁচাকৈয়ে কি অপূৰ্ব শোভা ! গহবৰ আগত নকৈ ওলোহা পাতৰ আগে আগে খুপি খুপি ফুল কেনেকৈ মৃদুমন্দ সমীৰণৰ হিল্লোলত নাচিবলৈ ধৰিছে ।

তপতী : চোৱাচোন সখীহঁত, আজি সকলোতে স্বৰ্গীয় পবিত্ৰতা ফুটি উঠিছে ।

ধৃতি : সঁচাকৈয়ে সখী তপতী, চাৰিওফালে নিৰ্মল পবিত্ৰতা; পবিত্ৰ পোহৰৰ চৌৰিলাক তোমাৰ মুখত কেনেকৈ চিক-মিকাই উঠিছে ।

পুণতি : সখী তপতী, কঠোৰ তপস্যাই তোমাৰ জন্তু শৰীৰ এলাৰ যেন কৰি পেলাইছিল, আজি তোমাৰ প্ৰতি অঙ্গৰ পৰা কি অনুপম কাণ্ডি বাগৰি পৰিবলৈ ধৰিছে । তোমাৰ চকুত কি দিবা জ্যোতি ।

তপতী : তোমালোকে একেৰাতিৰ ভিতৰতে মোৰ নো কি ইয়াম পৰিবৰ্তন দেখিলা ?

পুণতি : নহয় সখী, তোমাৰ মুখৰ জ্যোতিৰ লৈয়ে যেন বহুতৰ ফুলখিলক জিলিকি উঠিছে ; ফুল ফুলখিলক তোমাৰ কপঃসৌৰভ পাই আক বলা হৈ উঠিছে ।

ধৃতি : আজি যেন চাৰিওফালে পৰনে পৰিষ্কাৰৰ ভৰসে
তুলিছে, ভবনবিলাকৰ ওপৰত শৰতৰ পুৱাৰ নিৰ্মল পোহৰে
নাচি নাচি আমাক জজ্ঞাৰৰ সিপাৰৰ সেৱাদিনেৰ সূৰ্যৰ শ্ৰেষ্ঠ
ধামৰ বাঙৰি দিছে।

তপতী : হুৱ সখী, আজি শৰতৰ পুৱাই দিব্য ৰাজ্যৰ
সৃষ্টি কৰিছে ; আমাৰ অন্তৰত বিমল পেহৰ উজ্জল হৈ
উঠিছে। আহা, আমি প্ৰভু পশাঙ্কপথৰৰ চৰণতলত আমাৰ
মূৰ পাতি দিওঁ, চৰণ ধূলি লৈ আমাৰ জীৱন সাৰ্থক কৰোঁ।

ধৃতি : তপতী, শুনা শুনা, চৰাইবিলাকে কি সুজলিত সুৰে
বিজুৰ গান গাইছে।

তপতী : কাজিও মোৰ হৃদয় হতান হৈ পৰিছিল, দীন-
দয়ালীল শিৱই যেন মোক দহা নকৰিব। আজি চৰাইবিলাকে
মোৰ অন্তৰত যি সুৰ তুলিছে, সেই সুৰত প্ৰভুৰ অঙ্গাৰ ককণাৰ
বাণী শুনিছোঁ।

প্ৰীতি : তোমাৰ মুখত আজি তাপ নাই। তোমাৰ
মুখখন শান্তিৰ প্ৰভাৱে ইমান কমলীয় হৈ উঠিছে। তোমাৰ
তপস্বিনী ৰেণেও তোমাক ইমান সৌন্দৰ্যশালিনী কৰি তুলিছে।

প্ৰণতি : তোমাৰ সৌন্দৰ্যই যেন প্ৰভু বিহেশ্বৰৰ চৰণ ধূলি
লৈ পৱিত্ৰ হবলৈ বিচাৰিছে ; হে প্ৰভু, আপোনাৰ চৰণৰ ধূলিত
মোক ঠাই দিয়ক।

প্ৰীতি : তোমো সখী, দেৱালী ফুলবিলাক তাল ভৰি ভৰি
ফুলি উঠিছে, কি মনোৰম ! ফুল গছৰ, একোটা একোটা
জলধাৰৰ ফুলফল ফুলিছে ; গছৰ কলত খোপাখোপে ফুল ফুলিছে
পানী চৰিছে পানী কমুতলিত কৰি ফুলিছে, প্ৰভুৰ চৰণৰ পদ

সেবা জনাইছে, গাইছে :

অমৃতৰ সন্তান আমি যুগ যুগ ধৰি

ধূলিতে হৈছিলোঁ লীন ;

ধ্যানমগ্ন ধূৰ্জটিৰ তপস্যাপূত বতাহে কয়,

ধূলিতেই কৰা বিশ্বেশ্বৰ দৰ্শন ।

ধৃতি : সখী প্রীতি, তুমি শেৱালীৰ ৰূপগান গাই গাই
দেখোন একেখিৰে বেজগহজোপালৈ চাই আছা, বুজিছোঁ, সখী
ভগতীৰ লগতে মনৰ মন্দিৰত জীৱনৰ দেৱতাক বিচাৰি বেজ
গহকে অন্তৰ্হামী সদাশিৱ বুলি বন্দনা কৰিছা ।

প্ৰীতি : তুমি বেজগহকহে চিনি পোৱা । সৌ স্বল্পপদুৰ
জোপালৈ চোৱা, ফুলবিলাক কেনেকৈ জক্‌মকাই উঠিছে । চোন্ধা,
আমলখী গহজোপাৰ কোমল ডালত কেনেকৈ কপৌ দুটিয়ে
পাখিতে পাখিটি লগাই বহিছে, মধুৰ সুৰেৰে সহচৰীক কৈছে :
আজি শবতৰে পুৱা, কোৱা তুমি মোক কিমান ভাল পোৱা ।

ভগতী : তুমি ভুলকৈ গুনিছা, মন দি গুনা কপৌ দুটিয়ে
গাইছে :

হে প্রভু, আজি শবতৰ পুৱা

পাতিলে সুৰৰ মেলা

খেলিছে আপৰ খেলা ;

গাওঁ যেন চিৰকাল

আপোনাৰ জয়গান

সমৰ্পণ কৰোঁ প্ৰাণ

ধৃতি : হে প্রভু, তৰ চৰণকমলত :

পুণৰ্জি : শতসহস্ৰ শবৎ তৰ চৰণধূলি ভুলত

প্ৰভু দিব আমাক শংগ

হব ধন্য আমাৰ জীৱন।

প্ৰীতি : চোৱা সখী, আজি সৰোবৰৰ পানী কিমান নিৰ্মল,
বগা বগা পদুম ফুলবিলাক বৰিব চুমাত যেন বজা হৈ উঠিছে;
অগ্ৰস্ত কমলকহলাবনীলোৎপল কেনেকৈ তিবৰিৰাই উঠিছে ;
সমীৰণৰ সুকোমল হেমদোলনিত কেনেকৈ নাচিবলৈ ধৰিছে।

তপতী : আজি ফুলৰ বুকুত যেন কিমান আনন্দ, সকলো
ফুলেই যেন প্ৰভু শশাঙ্কশেখৰৰ চৰণ ধূলিত ঠাই পাবলৈ
বিচাৰিছে।

পুণতি : চোৱা সখী, তটিনীৰ বুকুত স্বৰলোকৰ পোহৰৰ
চৌ খেলিছে। তটিনীৰ দুয়োপাবে ফুলবিলাক কিমান ৰমণীয়
হৈ উঠিছে, বতাহত নাচি নাচি প্ৰভুক যেন চামৰব্যাঞ্জন কৰিছে।

প্ৰীতি : সখী, চোৱাচোন তটিনীৰ বুকুত সৌ হংসমিথুনে
কেৰেকৈ মিলন আনন্দত অখীৰ হৈ কলধ্বনি কৰি যেন
খাটিছে : হে কামপ্ৰদায়ক বিভু, আমাৰ সখীৰ মমোৰাধা
পূৰণ কৰক।

প্ৰীতি : আমি মন্দিৰ পালোঁহি। পূজাৰ সজ্জাৰ মন্দিৰৰ
ভিতৰতে থওঁ। আমিও প্ৰভুৰ চৰণকমলত শতকোটি পুণতি
অনাওঁ। (সকলোৱে সেৱা কৰে।)

পুণতি : সখী তপতী, মন্দিৰৰ চাৰিওফালে কি অপূৰ্ণ
শোভা। আজি শৰতৰ পুৱা যেন কিমান কোমল। ফুল-
বিলাকে কোমল সমীৰণহিলোৱাত মূৰদুপিন্ধাই যেন ভোজাক কৈছে :

স্বৰলোকৰ সুৰমাচছকী

আজি চোৱা শৰতৰে শোভা,

তবঙ্গে তবঙ্গে বৈ আহিছে

অপকণ বিড়ুলী পুত।

ভোমার ধ্যানদেহতা

পোহব তবঙ্গে তবঙ্গে

চৰ'চৰ উজলাই আহিব ধৰিছে নামি

বৰণ কবিবা ; আহিলা স্বামী !

ধৃতি : সখী তপতী পুতু বিশ্বেশ্বৰে আজি ভোমাক দৰ্শন
দান কৰি ভোমার মনোবাঞ্ছা পূৰণ কৰে ছেন । আমি মহা-
লৈকে ভুমি কালিব নিচিনাকৈ অকলে কুটীৰলৈ উভতি আহিবা ।

তপতী : সখীহঁত যোৱা ৰাক, ভোমালোক মহালৈকে যই
ষাট চাম । (তপতীৰ মন্দিৰ প্ৰৱেশ ।)

ধৃতি : আহো সখীহঁত, আমি পুতুৰ শৰণ তিচ্ছা খুজি
কুটীৰলৈ উভতি গৈ থাকোঁ ।

হে শান্ত হে ককণাসাগৰ,

বিশ্বস্থিতিস্থিতিজন্য তব চৰণস্পন্দন

যত পোহব যত শোভা নতুন নতুন

যত ৰূপ যত গান হাঁহি সুৰভূমিতাম

হে পুতু, সকলো তব চৰণস্পন্দন :

হে কপ্ৰ হে ভয়কৰ,

যত দুখ যত শোক বিবহ বেদনা

যত চক্ষুৰ পানী যত দুঃসহযোগতা

সিহ্নো কৰ ককণা কৰ জৱদান ;

তব চৰণকক্ষয়ভঞ্জে মায়োহৌ, হুসৈ ।

(অৰ্থাৎ ককণাৰ)

মনানী

সম্ভবণ : কি দুৰ্গম জাবনি, দিম দুপৰীয়াও বেজিৰ
পোহৰ সোমাব পৰা নাই ; জাবনিৰো শেষ নাই ।

বিদূষক : মোৰ দুখৰো শেষ নাই, ভোকপিয়াহত গ্ৰাণ
যায় যায়, উজুটি খাওঁতে দেহা পৰে পৰে ।

সম্ভবণ সৃষ্টিকৰ্ত্তাৰ ভূমনৰ পিত্ত ভূমন কুৰিছোঁ, লোকৰ
পৰা লোকান্তৰ বিচৰণ কৰিছোঁ, আকাশৰ পৰা আকাশান্তৰ
পৰিভ্ৰমণ কৰিছোঁ ; তথাপিও চৰণে সন্মান নে। বলা আঙঠাই
যাওঁ জাবনিৰ মাজে মাজে ।

বিদূষক : অন্য বনত যাবৰ ভয়, এইখন বনত ভুতৰ
ভয় । কৃষ্ণকাৰ বিৰাট বিৰাট ভূত একোটাই খোজে পুতি
মোক বাট ভেটি ধৰে । মোৰ খাতু যায় যায়, গাভৰী মৃত
পাহৰি গৈছোঁ ।

সম্ভবণ : ভয় নাই, ভূত মহান শাস্ত পৰে । কত দুখ-খ
ক্লেশময়কীৰ্ত্তন মনোমেল কৰিছোঁ, এনেকুহা দুৰ্গম জাবন্যামি পোহা
নাই ; জাহা, জাহা মোৰ পিচে পিচে ।

বিদূষক : কহক বহুৰ কুৰিছোঁ ভোমৰ পিচে পিচে, পানীময়
কি সোণময়ক ।

সম্ভবণ : ক্লেশময় বৈভৱ বিদ্যামি কুৰিছোঁ দেৱ দেৱতাক জাহা

যুগ ধৰি, কতো আজিলৈকে মনৰ বতন বিচাৰি নাপালোঁ ।

বিদূষক : কি বতন বিচাৰিছা ? কত কাল সুধিলোঁ, তোমাক তো কোনো কালে নকৰা । কতবাৰ কৈছোঁ যদি তোমাক কইনা বতন লাগে, আনি দিম অপেক্ষৰী এজনী । তুমি আক' কোৱা তুমি চিৰকুমাৰ হৈ থাকিবা । কোৱা তোমাক কি বতন লাগে, সাগৰৰ তলিৰ পৰাও আনি দিম ।

সম্ভৱণ : তুমি ব্ৰাহ্মণ, তুমি ধ্যানযোগে কি কব নোৱাৰা, কি বতন মোৰ হৃদয়ে বিচাৰিছে ?

বিদূষক : তোমাক কৈছোঁ শতসহস্ৰবাৰ তোমাৰ হৃদয়ে বিচাৰিছে দীপ্লিপ এটি কইনা বতন । কত জনপদ কত মগৰ ঘূৰিলোঁ, কতজনী বামনয়নাই তোমালৈ মাথিলে চকুৰ কটাক্ষপাত, তুমি ভেৰা দাগি চাই থাকোঁতেই হাতৰ পৰা সবাকি গৈছে ; এতিয়াও কোৱা হাজাৰজনী আনি দিম অপূৰ্ব অনবদ্যা জলিতলাৱণাললনা, তুমি এবাৰ মাথো লাগে বুলি কোৱা ।

সম্ভৱণ : বুজিছোঁ তোমাৰ বৰলা ভাতে আমুৱাইছে, ৰাজ-ধানীলৈ উভতি গৈয়ে তোমাক ধামনী কামিনীৰ বস্ত্ৰ এটি উপহাৰ দিম । অকপ বতন বিচাৰি ফুৰিছোঁ, পোৱা নাই । মনটো ঠুক ঠুক কৰে অকপক বিচাৰি ।

বিদূষক : আমাৰ মনে কৰে উৰোঁ উৰোঁ—

সম্ভৱণ : জীৱনৰ লগৰী বিচাৰি ?

বিদূষক : তোমাৰ মুখত ফুলচন্দন পৰক । উৰোঁ উৰোঁ কৰে মন যাবলৈ উভতি যাবলৈ । তোমাৰ প্ৰতিগ্ৰুতা ধামনী জুন্দৰীয়ে চাপৈ কিমান উত্তলা হৈ মোৰ ডিঙিত বহুগমাজা অৰ্পণ কমিছিলে অধীবা হৈ বাট চাই আছে ।

সম্বরণ : যেহি জহিরাইছে ; সুচিকুণ কিষণজাজ মেঘিয়াই
লৈ মালতীফুলবিলাক বিজুলীৰ দৰে চক্ৰমকাই উঠিছে ; কুন্দফুল-
বিলাকে পাতিছে মুকুতাৰ মেলা ।

বিদূষক : তুমি মেলা চাই থাক, আমি হলে এই বেজ-
জোপাৰ তলতে বহিলোঁ, ধাতু যায় যায় ।

সম্বরণ : নহয়, বলা বহোঁগৈ বাক সৌ বকুলজোপাৰ তলত ।
চোৱা সৌ বকুল গছজোপাৰ কোমল পাতবিলাক কেনেকৈ
চঞ্চল হৈ উঠিছে, বতাহত নাচিছে, বকুলৰ সৌৰভে মনটো
মতলীয়া কৰিছে ।

বিদূষক : তুমি মতলীয়া নহৈ মাতাজ হবলৈহে থাকী থাকিল
দেখিছোঁ । নৈৰ চেঁচা পানী এচলু লৈ মূৰটো শীতল কৰা ।

সম্বরণ : তটিনীৰ বুকুত গ্লোৎফুলগন্ধজশোভিত নলিনীবিলাক
বতাহত কেনেকৈ হালিছেজালিছে । দলে দলে হংসমিথুন-
বিলাকে পানীত বিহাৰ কৰিছে, কি মনোহৰ দৃশ্য !

বিদূষক : তুমি মোৰ কথা শুনা হলে কণ্ঠজগ্ৰা কমলদল-
কোমল কামিনীকুলললনা এগৰাকীয়ে তোমাৰ সৈতে বতাবসন্তো-
ষাদিনী হৈ শ্ৰেয়সাগৰত বিহাৰ কৰি থাকিলেহেঁতেন ।

সম্বরণ : তটিনীৰ বুকুত কলহংসবিলাকে কলধ্বনি কৰিছে ;
মন উদ্মনা হৈ উঠিছে ।

বিদূষক ! এইবাব হাঁহমাৰি খাবৰ মন গৈছে নেকি ?

সম্বরণ : পাভৰ আঁৰে আঁৰে চৰাইবিলাকে কি সুৰ ভুলিছে ;
অন্তৰ্ভূত অগ্নিশিখাই মৃদু মৃদুকৈ মূৰ দাঙিছে ।

বিদূষক : ভয় নাই, নৈৰ চেঁচা পানী তোমাৰ বুকুত ঢালি
দিয়, হিৱা শীত পৰি যাব ; পদুমপাত্ৰেৰে ভৰণ দিয়, জুই

নিপপত্তিকৈ নুমাই যাব ।

সম্ভবণ : শুনা, কব পৰা আহিছে সুগলিত সুৰ ।

বিদূষক : অকপ বতন এৰি এতিয়া কি কৰিবা সুৰকে
শৰেৰে হনন ?

সম্ভবণ : শুনা শুনা বিড়ুৰ বন্দনা কৰিছে কোনোবা দিহা
জলনাই……… ।

(নেপথ্য, মন্দিৰৰ ভিতৰত তপতী)

প্ৰণমামি প্ৰণমামি সচ্চিদানন্দং

শশাঙ্কশেখৰং ধৃতসুধাজটাজুটং

মঞ্জুস্তিনয়নং সূক্ষ্মতসূচাকহাসং

অমলধন্তলকমলাংগুহদনং

বজ্জুকপুষ্পাকণবাগবজিতাধৰং

শিৱং নীলকণ্ঠং বৰাভয়দাতাৰং

দেৱং দক্ষিতং কামদং মহাদেৱম্ ।

নমো নমো নমো শিৱং সচ্চিদানন্দম্ ॥

বিদূষক : বলা ভেঙে কৰোঁ সুৰে সজ্ঞান, কোনে জানে
আজি হয়তো আছে তোমাৰ ভাগ্যত দেৱীদৰ্শন ।

সম্ভবণ : এইখন তপোবন, কোনোবাখিনিহে হয়তো আছে
নিশ্চয় কামদ মহাদেৱৰ মন্দিৰ ।

বিদূষক : বলা ভেঙে মন্দিৰকে বিচাৰি যাওঁ, আমাৰ
ভাগ্যবিধায়িকা আজি সুপ্ৰসন্না যেন লাগিছে ।

সম্ভবণ : শুনা ! কি অমিহ্মা সুৰ ।

(দুয়ো মন্দিৰৰ ফালে গৈ থাকে ।)

ৰজা সম্ভৱণ আৰু বিদূষক

(নেপথ্যত তপতী)

ওঁ স্বাস্থ্যকং স্বজামহে সুগন্ধিং পতিব্ৰেদনম্ ।

পতিপ্ৰদাতা গোজ্ঞতে আমোলমোল ত্ৰিনয়নক

কৰোঁ বন্দনা ।

বিদূষক : ওপৰত ত্ৰিশূল জিলিকিছে, সৌটোৱেই মন্দিৰ ।
ভোম্বাৰো পতি সদাশিৱ, ভূমিও স্তুতি গান কৰা ।

সম্ভৱণ : খন্তেক ধৈৰ্য ধৰা, স্বৰ্গলোকৰ সুসমাসিত্য সুৰে
ফোনোৱা বৰবাল্যৰ হৃদয়ে প্ৰভুৰ চৰণত কৰিছে ভক্তিঅৰ্ঘ্য নিবেদন ।

(নেপথ্যত তপতী)

নয়নৱজ্জ্বলিতচাকমুখং মুখপদ্মবিবাজিত কোটিবিভূম্ ।

*ত্ৰিধুৰ্ণুৰিমণ্ডিতভালতটং পূৰ্ণমামি শিৱং শিৱকল্পতকম্ ॥

(শ্ৰীতি, ধৃতি আৰু প্ৰণতিৰ প্ৰৱেশ । নেপথ্যত তপতী ।)

ওঁ নমঃ শিৱায় শাস্ত্ৰায় কাৰণৱয়হেতৱে ।

নিৱেদয়ামি চান্দ্ৰানং স্বং গতি পৰমেশ্বৰ ॥

শ্ৰীতি : শুনা, সখী তপতীয়ে মন্দিৰৰ ভিতৰত শিৱকল্প-
তকৰ চৰণত হৃদয়ৰ ভক্তিঅৰ্ঘ্য অৰ্পণ কৰিছে; মন্দিৰৰ দুৱাৰ
এতিয়াও খোলা নাই । চোৱাচোন মন্দিৰৰ ওচৰত সৌ দুজনী
পুৰুষ লহন নে ?

ধৃতি : হয়, পুৰুষ । তপোবনত পুৰুষৰ আগমন ; সখী, এইটো জানো শুভ লক্ষণ ?

প্ৰণতি : পুত্ৰ শশাঙ্কশেখৰ কল্পতক, প্ৰভুৰ প্ৰসাদত দিব শুভফল ।

শ্ৰীতি : এজনৰ সময়ত মেকনও, বহল পৃষ্ঠদেশ, দীৰ্ঘাঙ্কত শৰীৰ, লুপ্তমত সুবৰ্ণিত পদক্ষেপ, তেওঁক বাজপুৰুষ যেন লাগিছে । কোনে জানে, শশাঙ্কশেখৰ সুপ্ৰসন্ন হৈছে; প্ৰভুৰ আদেশত আহিছে হয়তো সখীৰ জীৱন দেৱতা ।

ধৃতি : আগতে সওঁ এওঁলোকৰ পৰিচয় ।

প্ৰণতি : স্বাগত জনওঁ বৰেণীয়া অতিথি দুজন ।

সদ্বৰণ : পুত্ৰ শশাঙ্কশেখৰৰ আশীৰ্বাদ, এই মধুৰ আতিথ্য-সম্ভাষণ ! সুদুৰ্গম সুদুৰ্ভেদ্য বনপৰিবেষ্টিত বিজ্ঞান তপোবনত পুণ্যব্ৰতপৰাৱণা তপস্বিনীসকলৰ পৱিত্ৰ দৰ্শন আমাৰ সৌভাগ্যই কৰিছে বৰণ ।

শ্ৰীতি : পুত্ৰ সদাশিৱ আমাৰ পুতি সুপ্ৰসন্ন, আমাৰ তপোবন ধন্য হৈছে আপোনালোকৰ শুভ পদাৰ্পণত । পৰিচয় পালে কৃতার্থ হম ।

বিদূষক : আমাৰ ভাগ্যোদয় । কুকৰংশাহতঃসে অক্ষতনয় মহামলপৰাক্ৰান্ত বিশ্ববিশ্ৰুতিবিশাল কীৰ্ত্তি বজ্জা সদ্বৰণ আৰু মই তেওঁৰ বলেগলেগলা বহুস্য । আমাৰ দুয়োৰে একে মন-প্ৰাণ, আমাৰো মনসায় সুহাসে দিগ্‌দিগন্ত সুব্যসিত কৰিছে ।

প্ৰণতি : হে মহান্ আভিধিসকল, আমাৰ দুটি আৰ্জনা কৰিব, আমাৰ আভিৱাদন গ্ৰহণ কৰক ।

ধৃতি : আমি বসবাসিনী, নাহানোঁ আমি কোকিল আপোনা-

জোক্ষক স্বাধাযোগ্য সন্মান জনাম । কি দিম আসন, দিওঁ
পাৰি বকুল তলত আমাব বগীন উত্তৰীয় ।

সম্ভষণ : কমা কৰক, কমা কৰক, হে ভগতিনি, বাথক
বগীন উত্তৰীয়, নকৰিব আমাক দোষভাৰ্যী, শোভন বকুল তল,
আমি কৰোঁ ইয়াত উপবেশন । আপোনাৰোঁকৈও পৰাশৰ
চৰণক দিয়ক কন্তেক জিৰণি ।

বিদূষক : আপোনালোক নবহিজে আমি বহিঁ কি সুখ পাম ?
আপোনালোকৰ পৰিচয় পোৱাৰ মৌভাগ্য অমিনা নাম জানো ?

প্ৰীতি : দায় নধৰিব, আপোনালোক আমাব পূজনীয় অতিথি ।
আমৰ সখীয়ে মন্দিৰৰ ভিতৰত প্ৰভুৰ ধ্যান কৰে, সন্ধ্যাৰ
ধ্যানৰ পৰা উত্তিৰৰ সময় হৈছে । মন্দিৰৰ দুৱাৰ খুলিজে
আমি আহি দিম পৰিচয় ।

প্ৰপত্তি : আহোঁ তেন্তে আমি ।

সম্ভষণ : চোৱা চোৱা মন্দিৰৰ দুৱাৰ মুকলি কৰি ওলাই
আহিছে এগৰাকী বিজুলীজাতিকা ।

বিদূষক : মোৰ চকু চাটুয়াৰি ধৰিছে, নোৱাৰোঁ চাব ।

সম্ভষণ : সখীয়েক কেইগৰাকীক কৰিছে মধুৰ সন্তোষণ,
‘আহিজা তোমালোক’ ! মাতত কি অমৃত ।

বিদূষক : পান কৰা অমৃত, হৃদয় পৰিব জ্বৰ ।

সম্ভষণ : অৰ্দ্ধকুট স্বৰে কৰিছে গুঞ্জন সখীয়েকসকলে তেওঁৰ
কণে কণে, লগে লগে তেওঁৰ বদনকমলকাঙ্ক্ষিত বিকশিত উঠিছে
অকণ বকণ, বিজুলীজাতিকামুখত বলা বহণ ।

বিদূষক : সেই গুঞ্জনত আছে বজা সম্ভষণ আৰু লগে লগে
আজ্ঞে বুলুঙ কৰিছে বিকশিত বহুকাকন ।

সম্বৰণ : পুলকিত নয়নভাষকাদৃষ্টিয়ে যবমিহে সুমিথ জ্যোতি ।

বিদূষক : ওঠত মিচিকি হাঁহিটি লৈ আহিব ধৰিছে যুদু
লল্লাসে ভোমৰ কামলৈ ।

শ্ৰীতি : হে ৰাজন্, এওঁ আমাৰ সখী ভগবতী, দেবাদিদেৱ
পৰমেশ্বৰ সূৰ্যৰ জীৱাৰী, আপোনালোকক জনাইছে ব্ৰজাঙৰা
স্বাগতঅঞ্জলি ।

সম্বৰণ : আমি কৃতার্থ হৈছোঁ ; নিঃস্ব আমি, কেনেকৈ
কৰিম ঋণ পৰিশোধ । দেবাদিদেৱৰ পুতি জনাইছোঁ পুণতি ।
ভক্তমনোনাথাসিদ্ধিদাতা পুতু শশাঙ্কশেখৰে চিৰকাল যেন আপো-
নালোকক কৃপাসুধা বৰ্ষণ কৰে ।

শ্ৰীতি : এওঁ আমাৰ সখী ধৃতি আৰু এওঁ পুণতি ।

পুণতি ; ৰাজন্ এওঁ আমাৰ সখী শ্ৰীতি ।

সম্বৰণ : ধন্য হজোঁ পৰিচয় পাই । ৰাজৰাজেশ্বৰ দেবাদি-
দেৱৰ আদৰৰ সুকোমল ললিতলবণুদেহা কন্যা ভগৱিনী কিহৰ
অভাৱত ?

পুণতি : ৰাজন্ আপুনি আচৰিত হৈছে ? সখীয়ে দীন-
দল্লামীল আন্ততোষ পুতু শশাঙ্কশেখৰৰ কৃপালভৰ কাৰণে কিয়
তপস্যা কৰিছে জানিবলৈ পাব সম্ভৱত ।

ধৃতি : পথক্লান্ত আপোনালোক, যেদি পৰ্যো পৰ্যো ; আমাৰ
কুটীৰলৈ আহক ; আমাৰ একো নাই, পান্য-অৰ্যদানে স্বথাসাধ্য
কৰিম শুশ্ৰূষা ।

বিদূষক : এইটো আমাৰ ভাপ্য । পেটত এমুঠি ৰখিলে
পাণ বৰ ।

(জাঁৰ কাণোষ ।)

প্ৰথম অঙ্ক

: চতুৰ্থ দৃশ্য :

ভগোবন

ৰজা সম্ভৱণ, বিদূষক, শ্ৰীতি, ধৃতি আৰু প্ৰণতি ।

শ্ৰীতি : ৰাজন্, আমাৰ এই পৰ্ণকুটীৰ আপোনালোকৰ উপযুক্ত মহুৱ ; আমি অপৰাধী ; ক্ষমা কৰিব ।

সম্ভৱণ : আপোৱাজোকে হাবুৱৰ ব্ৰহ্মাৰ্ঘদানেৰে আমাক অভিভূত কৰিছে । ৰাজঅট্টালিকাত থাকিও আমি ইমান সুখ অনুভৱ কৰা নাছিলোঁ ; বহুত পুণ্যৰ পুৰস্কাৰ স্বৰূপে পৰমেশ্বৰে আমাক এই সৌভাগ্য ভোগ কৰিবলৈ দিছে ।

বিদূষক : সেই কণ্ড, আপোনালোকে আমাক ইমান অভিধি দেৱতা বুজি আমাক পূজা কৰি আমাক ইমান সুখ দিছে, সেই দুখত আমি স্বৰ্গবাসী হোৱা হলেহে ভাল হ'লহেঁতেন ।

প্ৰণতি : স্বৰ্গত আনো সুখ পাব । আজি শবতৰ জোনাক বাতি, কিমান মধুৰ, কিমান স্নিগ্ধ, কিমান শান্তিময়, আপুনি স্বৰ্গত ইয়াৰ মাধুৰ্য, সৌন্দৰ্য, শান্তি পাব আনো ?

(বিদূষকৰ প্ৰতি)

ধৃতি : আপুনি ভগপয়া নকৰাকৈ ইমান সহজে স্বৰ্গলাভ কৰিবলৈ খিটাবেনে ?

সম্ভৱণ : আমাক স্বৰ্গ নালাগে । আপোনালোকৰ আন্তৰ পৰশা আভিধা মধুৰ মাত, শান্তিসুৰাসিত পৰ্ণলাল, অনুভৱময় শাস্বসীৰ গুণিমা বাতি, এয়ে আমাৰ কাৰণে স্বৰ্গ । যেনে আক

ধৈৰ্য নাযানে ; দেৱাদিদেৱ সূৰ্য্যৰ নন্দিনী কিহৰ দুখত ভগতিনী
জানিবলৈ দিব নে ?

প্ৰীতি : ৰাজন, কওঁ শুনক । সৃষ্টিকৰ্ত্তাই প্ৰতি জন্মে
জন্মে সৌন্দৰ্য তালি ভগতীক সৰ্বাসুন্দৰ কৰি সৃষ্টি কৰিলে ।
সূৰ, অসূৰ, অপ্সৰাৰ মাজত সখীৰ মিচিনা অনুপম ৰূপ-
শালিনী কোনো নাই । বালিকা কালৰ পৰাই সখী ভপোনুৰক্তা,
সদাচাৰসম্পন্ন, ব্ৰহ্মনিষ্ঠা । সখীৰ যেতিয়া নতুন যৌৱন আহিল,
সখীৰ নবযৌৱনৰ প্ৰোৎফুল্ল, ৰূপলাভপাত ব্ৰহ্মলোক্য বিমোহিত
হ'ল । আনহাতে দেৱাদিদেৱে তিনিও ভূৱনতে সখীৰ অনুৰূপ দৰা
বিচাৰি মাগালে । দেৱাদিদেৱ আৰু সখীৰ মাতৃদেৱী মহীয়সী
নিষ্কুণ্ডা চিন্তাত কাতৰ হৈ পৰিল আৰু মনৰ সুখশান্তি হেৰুৱালে ।

সম্ভৱণ : সঁচাকৈয়ে বৰ দুখগণা কথা ! তাৰ পিচত ?

প্ৰীতি : পিতৃমাতৃপ্ৰাণ সখীয়ে পিতৃমাতৃৰ এই শোকাৱহা অন্তৰ্হা
দেখি বিলাপ কৰিবলৈ ধৰিলে । আকাশ পথেদি বিচৰণ কৰি
থাকোঁতে মিছাবৰণে এই বিলাপ শুনি সখীৰ আগত দেখা দি
বিলাপৰ কাৰণ সুধিলে আৰু সখীৰ পৰা বিলাপৰ কাৰণ জানিব
পাৰি সখীক অনুৰূপ দৰা লাভৰ কাৰণে প্ৰভু শশাঙ্কশেখৰৰ পূজা
কৰিবলৈ উপদেশ দি অন্তৰ্ধান হল । সখীয়ে পিতৃমাতৃৰ আশীৰ্বাদ
শিৰত লৈ পুত্ৰ শশাঙ্কশেখৰৰ কৃপা কামনা কৰি ভগতী কৰিছে ।
সেয়েহে সখী আমাৰ ভগতিনী ।

বিদূষক : প্ৰভু শশাঙ্কশেখৰৰ চৰণকৰজত সখীয়েৰাৰ
অভীষ্টসিদ্ধিৰ কাৰণে আমি জনাওঁ শতসহস্ৰ নমস্কাৰ !

ব্ৰহ্মে শিবঃ শঙ্কৰম্ ॥

(আঁৰ কাণোৰ ।)

প্ৰীতি, ধৃতি প্ৰগতি আৰু বিদূষক

প্ৰীতি : বতাহত মৃদুমৃদু কমলপৰশস্নিগ্ধ ভবজবাণিয়ে বজাব দেহমনপ্ৰাণ জ্বৰ পেলাব পৰা নাই ? চৰাইৰ মধুৰ কুজৰে কি অন্তৰত শান্তি দিব পৰা নাই ? মনোহৰ কুসুমশোভাই কি নকনক তৃপ্তি দিব পৰা নাই ?

বিদূষক : বতাহৰ প্ৰতিটি ভবজ বজাব গাত লাগিলেই অগ্নিশিখা হৈ জ্বলি উঠে : চৰাইৰ বাতে আগেলগিবিৰ বিক্ৰোধৰ ঘটাৰ : কুসুমশোভালৈ চালেই চকু পোবে ।

ধৃতি : যোৱা বিমল বাতিৰ শবৎপূৰ্ণিমাই বৰখিলে শান্তি-ধাৰা । প্ৰভু শশাঙ্কশেখৰৰ আদেশত আজি শবতৰ পুৱাই আনিছে অমিয়াসুখপ্ৰাপ্তন । কেনেকৈ বজ'ৰ হৃদয়ত জ্বলিবলৈ পালে জুই ?

প্ৰগতি : বজাব থিতাতে কি বিকাৰ হ'ল ?

বিদূষক : বজাই অৰূপ বস্তন বিচাৰি বৃগবৃগ ধৰি দেখ-দেখাতকৈ ফুৰিছে । বজাব বুকুত বিবহৰ জুই উমি উমি কৈ জ্বলি আহিল : আপোনালোকৰ সখীয়েকক দেখাৰ আগতেই বজাব হৃদয়ে খ্যাকুল হৈ ডিঙৰি উঠিল, 'এয়েই মোৰ আকাংক্ষা' । বজাব বিবহৰ জুই মগ্নমগ্নকৈ জ্বলি উঠিল । ফলস্বৰূপে এই পুৰোহিতক প্ৰতিটো মনুৰে সূতীয়া সঞ্চলন দাৰি বজাব হৃদয়ক

ভেদ কৰিছে। বজাৰ এটি সনিৰ্বন্ধ অনুৰোধ বাখিব নে?

প্ৰীতি : কণ্ডক কি অনুৰোধ।

বিদূষক : বজাৰ সনিৰ্বন্ধ অনুৰোধ, আপোনালোকে বজাৰ
এটো বাণীটি আপোনালোকৰ সখীয়েকাক নিবেদন কৰে যেন :

“তোমাৰ দৰ্শনকালৰ পৰাই স্নেহসংকাৰ হোৱাৰ কাৰণে
মোৰ মন অতিশয় চঞ্চল হৈছে। তোমাক দেখি আক কোনো
মাৰী চাবলৈ মোৰ অতিকিচি নাই। প্ৰসন্ন হোৱা, মই তোমাৰ
নিভান্ত বশ হৈছোঁ; সেইকাৰণে মোক ভজন কৰা। হে
যন্তোক, বিবাহৰ ভিতৰত গাফল্গৱী শ্ৰেষ্ঠ; সেইকাৰণে গাফল্গৱী
বিধানৰে পৰিণয় ক্ৰিয়া সম্পন্ন কৰা।”

ধৃতি : আমাৰ সখী এতিয়া প্ৰভুখ্যাননিমগ্না, উঠিলে কৰ।

বিদূষক : প্ৰভুৰ ইচ্ছাতেই বজাই অকণবতমৰ দৰ্শন পাইছে।

প্ৰণতি : প্ৰভুৰ কি ইচ্ছা কেনেকৈ জানিম।

প্ৰীতি : বজাক অস্থাস দিব, আমি সখীক কথাটো কৰ।

(আঁৰ কাপোৰ।)

প্ৰথম অঙ্ক

: ষষ্ঠ দৃশ্য :

ভগোবন

বজা সম্বৰণ আৰু ভগবতী।

সম্বৰণ : অন্তৰত জ্বলিছে জুই, মোৰ তৃষ্ণাকান্তৰ নয়নদৃষ্টিয়ে
চাই আছে অতৃপ্ত দৃষ্টিৰে তোমাৰ অনুপম নয়নকমল, তোমাৰ
সুৰম্যমণ্ডিত বদনমণ্ডল, ক্ষুধাক্ত মোৰ প্ৰাণ। বিষজিহ্বা মোৰ

দেহমনপ্ৰাণ অতল আশঙ্কাঅৰ্ণৱত ; কোৱা মোক কৰিবা অনু-
কম্পা, মোক কৰিবা কৰুণা, মোক কৰিবা পৰিত্ৰাণ ।

ভূপতী : আপুনি জানে, দেৱাদিৱেৰ সূৰ্য মোৰ পিতৃ । মই
স্বৈচ্ছাচাৰিণী হব নোৱাৰোঁ । যদি আপোনৰ মোৰ ওপৰত
সচাঁকৈয়ে স্নেহ উপজিছে মোৰ পিতৃৰ ওচৰত মোক কৰক
প্ৰাৰ্থনা । ব্ৰত শশাঙ্কশেখৰৰ ইচ্ছাত পাইছোঁ আপোনাৰ দৰ্শন ।
'শাস্ত্ৰই কৰ, নাৰীয়ে কোনো কালেই স্বাতন্ত্ৰ্য অৱলম্বন কৰা
বিধেয় নহয় ; মই একান্ত পৰাধীন' । সেইকাৰণে মোৰ পিতৃয়ে
মোক সম্প্ৰদান কৰিলে আপোনাক বৰণ কৰিবলৈ সন্মত হব
নোৱাৰোঁ । এই ত্ৰিলোকত কোনগৰাকী নাৰীয়ে পুখ্যাত বংশোদ্ভৱ
ভক্তবৎসল ভূপালক পতিত্বত অঙ্গীকাৰ কৰিবলৈ অভিলಾষ
নকৰে ? সেইকাৰণে আপুনি পুণ্যম নিয়ম আৰু ভূপশ্চৰণৰ
দ্বাৰা পুস্কল কৰি মোৰ জন্মদাতা সূৰ্যদেৱৰ ওচৰত মোক
প্ৰাৰ্থনা কৰক । যদি তেওঁ স্বীকাৰ কৰে, তেতিয়া মই আপোনাৰ
চিৰকাল বশৱৰ্ত্তিণী হৈ থাকিম ।

সম্ভৱণ : তোমাৰ পিতৃমাতৃ যদি সন্মত নহয় ?

ভূপতী : ৰাজন্, হৃদয়ে মোৰ কৰিছে বৰণ আপোনাক
মোৰ জীৱন দেৱতা বুলি, 'মোৰ তেজমজ্জৰ স্বামী বুলি নহয় ।
আপুনি থাকিব মোৰ হৃদয়আকাশত চিৰপ্ৰেমময় ঈশ্বৰ ৰূপে,
আপোনাৰে কৰিম পূজন মোৰ গোটেই জীৱন । মোৰ হৃদয়
বক্তসহস্ৰশতদলে কৰিব আপোনাৰে চৰণকমলত আত্মসমৰ্পণ ।

সম্ভৱণ : তুমি মোৰ হৃদয়মোহিনী, কিন্তু মোৰ পুষ্টি আৰু
কাৰ্য্যসাক্ষ্যৰ তোমাৰ পুষ্টি অঙ্গৰ আলিঙ্গনৰ বাবে ।

ভূপতী : ৰাজন্, আপোনাৰ হৃদয়সম্বোধনত মোৰ জীৱন-

কমল কৰক বোপণ, শ্ৰোতৃকমলসৌন্দৰ্যত পাব মোৰেই
দৰ্শন, জমিয়া কমলসুখা কৰিব পান । ভাল পাওক মোক
চিৰকাল । মেৰ পিতৃমাতৃয়ে সপ্ৰাণ নকৰিলে মোৰ তপঃপুত
আত্মাই নোৱৰে কৰিব বৰণ আপোনাৰ বাহবজন ।

সম্ভবণ : হে যৌৱনমদন্তা, তোমাক দেখাৰে পৰাই তোমাৰ
যৌৱনমসিবা তপঃপুত্ৰ হলেও কৰিছে মোৰ মমসাহন । তোমাৰ
সুকোমল সুকৰণ নহনেৰে চোৱা মোৰ হৃদয়খন, কেনেকৈ
বহিৰে নিৰ্মম ভৱে উদ্দেশ্য কৰিব ধৰিছে ।

তপতী : পুনৰ কওঁ পিতৃমাতৃৰ পৰা মোক পৰিগল্প সূত্ৰে
বৰ মগি লওক । মই নোৱাৰোঁ পিতৃমাতৃৰ অবাধ্য হব ।

সম্ভবণ হে মধুভাষিণী, পিতৃমাতৃক পাহৰি যোৱা “.....

তপতী : ৰাজন্, এন কথা অশোভন আপোনাৰ মুখত ।
আপুনি পাহৰি গৈছে আদৰ্শ শুকদেৱতাহ—“পিতৃ দেৱো ভৱ,
মাতৃ দেৱো ভৱ” ।

সম্ভবণ হে নিষ্ঠুৰা, কামনা ‘বিষধবৰিষে জবজব, মোৰ চিত্ত
চঞ্চল’, তোমাক মোৰ বাহনগপালৰ মাজত নাপাই মোৰ হিৰা
উদ্ধাৱল ।

• তপতী : ৰাজন্ ক্ৰমা কৰিব, পুনৰ কওঁ মোৰ তপঃপুত্ৰ
আত্মাই নোৱাৰে কৰিব আত্মসমৰ্পণ মোৰ পূজনীয় পিতৃমাতৃ-
দেৱতাই যদি পৰিগল্প সূত্ৰে আপোনাৰ হাতত নকৰে সম্ভ্ৰাদান ।

(জাঁৰ কাণোষ)

প্ৰথম অঙ্ক

: সপ্তম দৃশ্য :

তপোবনঃ

প্ৰীতি, ধৃতি আৰু পুণ্ডিত ; প্ৰজ্ঞাচাৰ্য প্ৰবেশ ।

প্ৰীতি : সৰ্বাভরণ ভূষিতা তুমি, তোমাৰ 'তন্ত্ৰ সুবৰ্ণৰ
সম জ্বলি দেহা, নিকপম ললিতবলিত হাতপাশ্চ ।' তোমাৰ
চকু 'কমলৰ পাহি, মুখত তোমাৰ মনোহৰ হাঁহি ; তোমাৰ
কৰ্ণত কুণ্ডল দোলে শুন হলফল কৰে ; তোমাৰ কণ্ঠত জিলিকে
কণ্ঠমালা, বুকুত হেমহাৰ, হাতত সুবৰ্ণ কঙ্কণ' ; তোমাৰ বিশ্ব-
বিমোহিনী বেশ, কোন তুমি কোৱা ?

প্ৰজ্ঞাচাৰ্য : মই প্ৰজ্ঞাচাৰ্য, থাকোঁ মই ইন্দ্ৰৰ নন্দনকানিন্দ ;
মোৰ নৃত্যগীতসৌন্দৰ্যেৰে সকলোৰে কৰোঁ মন হৰণ ।

পুণ্ডিত : সুৰগণবন্দিতা অঙ্গবাৰাইদেউ, আপোনাৰ দৰ্শন
পাই আমি কিমান ভাল পাইছোঁ । সুখাসন গ্ৰহণ কৰক,
গ্ৰহণ কৰক তামোলপান ।

ধৃতি : অনিন্দ্যসুন্দৰী অঙ্গবাৰাইদেউ, আমাৰ কি ভাণ্য-
আমাৰ তপোবনত আপোনাৰ আগমন ।

প্ৰজ্ঞাচাৰ্য : মৰমৰ ভনীটিহঁত, তোমালোক সকলোটিৰে
ভাল মহন ? তোমালোকৰ পুণ্ডিতৰো ভাল নহয় ?

প্ৰীতি : অঙ্গবাত্ৰেষ্ঠাৰাইদেউ ধন্যবাদ । তোমাৰো ভাল
মহন ?

প্ৰজ্ঞাচাৰ্য : ভগবানে সকলোটিকে কুণ্ঠে ৰাখক । তোমাৰো

কৰ সখীয়েৰা ক'ত ?

প্ৰীতি . সখীয়ে প্ৰভু শশাঙ্কশেখৰৰ মন্দিৰত ধ্যান কৰিছে ।

প্ৰশ্নোচা . বজা সম্বৰণৰ ধ্যান ?

ধৃতি . অপ্সৰা বাইদেউ, প্ৰভুশশাঙ্কশেখৰধ্যানপ্ৰাণা আমাৰ সখী, এনে কথা আমাৰ আগত নকৰা ।

প্ৰশ্নোচা : মোৰ ভনীটীহঁত, বেয়া নাপাৰা, মনোবঞ্চাদাত্তা প্ৰভুৰে বজা সম্বৰণক তপতীক কৰিলে দান , এতিয়া বাক কৰ ধ্যান কৰিব পাৰে সখীয়েৰাই ?

ধৃতি যেতিয়ালৈকে প্ৰভুৰে দেৱাদিদেৱ সূৰ্যৰ হতুৱাই নকৰাই তপতীক সম্প্ৰদান, তেতিয়ালৈকে সখীয়ে কৰিব প্ৰভুৰ ধ্যান ।

প্ৰশ্নোচা : তোমালোকে নাজানা তপতীৰ অবিহনে বজা সম্বৰণৰ হৃদয় কৰিছে দাহন হত্যাশন । আকাশ পথদি যাত্ৰাতে গুনিলে হিয়াভৰা বিলাপ ; মোৰ মন পমি গল , সুখিলো বেখাভৰা মাতেৰে ; বজাই কলে নয়নাশ্ৰু মটি মটি ভজা কঠেৰে গুৰু গুঠেৰে তপতীৰ প্ৰত্যাখানৰ কথা । মোৰ হিয়া ডালি গ'ল । বজাই সকাতেৰে খাটিলে মোক, 'মোক কৰা প্ৰাণদান' । বজাৰ নয়ন প্ৰাণ , তোমালোকে দিয়া মোক বজাৰ প্ৰাণ দান ।

পুণ্ডিত : চেনেহী অপ্সৰা সুন্দৰী বাইদেউ, আমি কেনেকৈ বজাক প্ৰাণ দান কৰিম বাক ?

ধৃতি : দুখীজনদুখকাতৰা অপ্সৰা বাইদেউ, বজাই সখীক ভুল বুজিছে ; সখীয়ে বজাক কৈছে, 'পিতৃমাতৃক কৈ মাদি-
মোৱা মোক' ।

প্ৰশ্নোচা : বজাব যি অৱস্থা দেখিছাঁ তেতিয়ালৈকে প্ৰাণ নাথাকিব । অনন্তৰত হৈছে বজা প্ৰাণত, জ্ঞান জ্ঞানপদেৰি হলে, প্ৰভুশাস্ত্ৰলেখৰে নকৰক কোনেভান কি হ'ব গৰে ? ভেদমালোক সখীগতপ্ৰাণ, সখীস্বৰূপ কাৰণে একো মকৰিবানে ?

প্ৰীতি : মৰ্মপৰিশ্ৰী বাইদেউ, আমাক কি কবিলে কোৱা ?

প্ৰশ্নোচা : সখীদেৱা উপভূক বজাব প্ৰাণ বাখিবলৈ কোৱা ।

প্ৰভূ : বেথাকাতৰা বাইদেউ, সখীয়ে কি কবিলে লাপে ভাক পোনপটীয়াকৈ কোৱা ।

প্ৰশ্নোচা : বজাই প্ৰজ্ঞাৰ বিবাহৰ প্ৰস্তাব দিছিল । উপভূয়ে প্ৰস্তাব কবিলে প্ৰত্যাহান । অৱশ্যে প্ৰজ্ঞাৰ বিবাহ বিপদ মুক্ত নহয় । ইয়াৰ বাহিৰেও আছে সুগম উপায় । উপভূয়ান অৰ্থমাই নন্দন কাননত দুৰ্ভগীয়া সকলৰ সৌভাগ্যৰ কাৰণে স্থাপন কৰিছে এটি পবিত্ৰ মন্দিৰ, এই মন্দিৰত পুণ্যপুণ্যগী-সকলৰ চিত্তস্তম্ভিমিলন পুণ্যমিলনসংহিতা ভুক্ত কৰা হয় । আজি কালি দলে দলে প্ৰেমিকপ্ৰেমিকাই ইয়াতেই মিলিত হৈ যৌন জীৱনৰ মহামৃত ভোগ কৰিছে; সখীক বুজাই কোৱা, অৰ্থমাক পবিত্ৰ মন্দিৰত মিলিত হৈ গ্ৰহণ কৰক বজা সদৰণৰ বাহুবন্ধন ।

প্ৰভূ : প্ৰেমিকপ্ৰেমিকাকল্যাণপ্ৰভুচাৰিণী অপ্সৰা বাই-দেউ, এই মন্দিৰত কি প্ৰেমিকপ্ৰেমিকাৰ বাহিৰে আনক প্ৰৱেশ নাই ?

প্ৰশ্নোচা : সকলোৰে জ্ঞানৰ প্ৰৱেশ এই মন্দিৰৰ ভিতৰত । ইতি এই মন্দিৰ "দেৱি" আছে নন্দনবন্ধে, নন্দনবন্ধন প্ৰেমিক

প্ৰেমিকাৰ বিহাৰকানন; অপ্ৰেমিক অপ্ৰেমিকাই তাত সোমাই
নকৰে তেওঁলোকৰ সুখউৎপাতন ।

ধৃতি : প্ৰেমিক প্ৰেমিকাদৰদী বাইদেউ, প্ৰেমিকাৰ পালি
কি গুৰুজনে শাস্ত্ৰমতে অগ্নিসাক্ষী কৰি প্ৰেমিকৰ হাতত নকৰে
সমৰ্পণ ?

প্ৰম্লেচা : ভগৱান অৰ্যমৰ আগত দুটি পবিত্ৰ পূৰ্ণৰ
ঘটে পবিত্ৰ মিলন; তাত অগ্নিৰ, বেদমন্ত্ৰৰ কিবা প্ৰয়োজন? ...
দূৰত এটি জ্যোতি দেখিছোঁ, চৌদিশ পোহৰ কৰি আমাৰ ফালে
আহি আছে....

ধৃতি : তেৱেঁই আমাৰ সখী দেৱ দিদেৱভাক্ষৰে জোত্তৱা
সৌদামিনীৰূপিণী তপতী ।

(তপতীৰ প্ৰৱেশ)

প্ৰণতি : সখী তপতী, আজি ইমান সোনকালে আহিলা ?

তপতী : প্ৰভুৰ প্ৰত্যাদেশ পাইছোঁ; প্ৰভু শশাঙ্কশেখৰে ঘৰলৈ
উভতি যাবলৈ কৈছে । প্ৰভুৰ অশীৰ্বাদ পাইছোঁ, আজি আমি
ঘৰলৈ উভতি যাওঁগৈ ।

ধৃতি : সেই কাৰণে আজি উঠিছে ফুটি তোমাৰ নয়নত
দিব্য ঘনবিভা, মুখত আপ্তজনৰ নিমল প্ৰভা, তুমি ৰেন
এটি সুস্নিগ্ধ তেজঃপূজ ।

প্ৰীতি : সখী তপতী, এওঁ অপ্সৰা ৰাণী প্ৰম্লেচা ।

তপতী : অপ্সৰা বাইদেউক ওলগ জনাওঁ । ভাল নহয় ?

প্ৰীতি : সখী তপতী, অপ্সৰা বাইদেৱে কৈছে, ৰজা
সম্ভৱণৰ অৱস্থা সঙ্কটজনক, ৰজাৰ প্ৰাণৰক্ষা কৰিবলৈ অপ্সৰা
বাইদেৱে এটা সহজ উপায় দিছে । তুমি ততালিকে ৰজা

সম্বরণৰ লগত ভগৱান অৰ্ঘ্যৰ মন্দিৰলৈ যোৱা, ভাঙে ভোমা-
লোকৰ মিলন প্ৰণয়মিলনসংহিতা ডুঙ কৰাগৈ ।

তপতী : সখী প্ৰীতি, অসৰা সুন্দৰীয়ে সৎ উপদেশ দিছে;
বজ্ৰৰ বয়সাৰা অৱস্থা চাগৈ হোমাক নাপাই সফটভৱক হৈছে;
লবালবিকৈ যোৱা, ভগৱান অৰ্ঘ্যৰ মন্দিৰত দুয়োৰে মিলন
সংহিতাডুঙ কৰাগৈ ।

প্ৰীতি : সখী তপতী, বজ্ৰৰ যি দেবি নসহে, বেগেতে কিবা
এটা কৰা ।

তপতী : অসৰা ৰাইদেউ, তুমি সন্তান জন্ম দিছা, পৰিত্যাগ
কৰি গুচি গৈছা, তুমি মাতৃ নোহোৱা, অপত্য য়েহ কেনেকৈ
জিবিবা ? তুমি কোনো কালে নিজ মাতৃৰ য়েহ পোৱা নাই;
মাতৃ য়েহ কি কেনেকৈ জানিবা ? পিতৃ য়েহ পোৱা নাই, পিতৃ
য়েহ কেনেকৈ জানিবা ?

প্ৰশ্নোচা : মৰমৰ জনী তপতী, ভোমাৰ কথা স্বীকাৰ
কৰিছোঁ । নাৰীৰ জীৱনেই ত্যাগ, পুৰুষৰ কাৰণে সৰ্বস্ব
ত্যাগ কৰাই নাৰীৰ ধৰ্ম । বজ্ৰা সম্বৰণক যৰণ কৰি বজ্ৰৰ
প্ৰাণ বন্ধা কৰা ।

তপতী : পুৰুষৰ কাৰণে সৰ্বস্বত্যাগিনী অসৰা ৰাইদেউ,
সেইকাৰণেই ভোমালোকে এজন পুৰুষৰ হিচা চুৰমাৰ কৰি
পুৰুষান্তবলৈ যোৱা । তুমি কৰ খোজা মই পিতৃমাতৃক পৰি-
ত্যাগ কৰি ভোমাৰ দৰে স্বেচ্ছাচাৰিণী হম ?

শ্ৰুতি : অসৰা ৰাইদেউ, সখীক এনেকুৱা পাপ পুস্তান্ত
কেনেকৈ দিব পাৰিলা ?

প্ৰশ্নোচা : শুনা, নাৰীৰ কাৰণে পুৰুষেই সকলো । নাৰীয়ে

পুত্ৰস্বৰ কাৰণে পিতৃমাতৃ, ককাইভাই, বাইভনী সকলোকে ত্যাগ কৰে। প্ৰেমতকৈ পিতৃমাতৃ ডাঙৰ নহয়, প্ৰেমিকতকৈ কোনো ডাঙৰ নহয়।

তপতী : প্ৰেমে কি পিতৃমাতৃ পৰিত্যাগ কৰিবলৈ শিকাইছে ?

ধৃতি : যি প্ৰেমে পিতৃমাতৃক পৰিত্যাগ কৰিবলৈ শিকায়, পিতৃ-মাতৃৰ হৃদয়ত আঘাত দিবলৈ শিকায়, সেইটো প্ৰেম হ'ব নোৱাৰে।

প্ৰশ্নোচা : প্ৰেমে নিজৰ প্ৰেমিক পুত্ৰস্বৰ বাহিৰে আন কা'কো ন'জনে, আন কা'কো চিনি ন'পায়। প্ৰেমিকাই নিজৰ প্ৰেমিকৰ কাৰণে সব স্ব ত্যাগ কৰে।

তপতী : প্ৰেমপুত্ৰাৰিনী অপ্সৰা বাইদেউ, জানোঁ তুমি জানী সূচত্ৰা। আনক প্ৰেম দি তাৰ নালাগে; নৰীৰ ধৰ্ম শিকাৰ নালাগে। প্ৰেমৰ নামত মই মোৰ পিতৃমাতৃক পৰিত্যাগ কৰিব নোৱাৰোঁ। পিতৃমাতৃৰ মনত দুখ দি অভিশপ্ত প্ৰণয়মিলনত সোমাই কোনোবা প্ৰেমিকা সুখী হ'ব পাৰিছে নে? দুদিনৰ পিচতে প্ৰেমিকা পত্নীয়ে গোপনে ওপত চকুৰ পানী টুকি লোকচক্ৰৰ আগত প্ৰণয় অভিনয় কৰি থকা নাই নে?

প্ৰশ্নোচা : সখী তপতী, ৰেয়া নাপাবা। অগ্নিসাক্ষী কৰি কত দম্পতী বিয়াৰ পাশত বান্ধ খাইছে, তেওঁলোক জানো সুখী? পিতৃমাতৃয়ে ছোৱালী সুখে থাকক বুলি আশা কৰি ধন জাৰিছে, তাৰ পৰা কিবা প্ৰতিদান পাইছে নে? দেৱাদি-দেৱে তোমাৰ বিয়াত লক্ষ লক্ষ স্বৰ্ণমুদ্ৰা জালিব, সেই স্বৰ্ণমুদ্ৰা কি শোষণ কৰি পোৱা মুদ্ৰা নহয়? শোষণ কৰিবলৈ দেৱাদি-দেৱৰ কি অধিকাৰ আছে?

ধৃতি : সমদৰ্শিনী অপ্সৰা বাইদেউ, অৰ্ষমাৰ মন্দিৰত

দক্ষিণা দিব নালাগিব নে কি ? তত অগ্নি নাট নেকি ?
ব্রাহ্মণ পুৰোহিত নাথাকে নে কি ? তাত কি সম্প্রদান কৰাব
নিয়ম নাই ; সপ্তপতীৰ ব্যৱস্থা নাই ?

প্ৰশ্নোচা : তোমালোক এতিয়াও অন্ধকাৰ যুগত আছা ;
কিমান পুৰণি তৈতে ব্ৰাহ্মণ ন'হ'না ? আগতে কৈছে, অগ্নি
সন্ধীৰ প্ৰয়োজন নাট তাত ব্ৰাহ্মণ পুৰোহিত নাথাকে ;
সম্প্রদানৰ, সপ্তপতীৰ ব্যৱস্থা নাই ; প্ৰয়োজনই বা কি ? দুটি
নিষ্পাপ আত্মাই ভগৱান অৰ্য্যমাৰ আগত কয়, 'তিবজীৱনৰ বাবে
আমাৰ দুয়োৰে হৃদয়ৰ মিলন ঘটিছে ; আমাৰ দুওটি হৃদয়
একেটি বৃহৎ এটি প্ৰোৎফুল্ল সমজকমলফুল'। ভগৱান অৰ্য্যমাৰ
আগত পৰম্পৰে পাণি গ্ৰহণ কৰে। সৌৰভাৰতাকান্ত বিকট
পুত্ৰপহাৰ পৰম্পৰে ডিঙ্গিঙ অঙ্গণ কৰে। ইয়াতকৈ পৱিত্ৰ,
স্বৰ্গীয়, মনোমুগ্ধকৰ দৃশ্য কৰবাত চাবলৈ পাবানে ? দক্ষিণা
সামান্য দিব লাগে।

তপতী : বাইদেউ, এই দক্ষিণা ব্ৰাহ্মণ পুৰোহিতক দিয়া
দক্ষিণাতকৈ কম নে যেতি ?

প্ৰশ্নোচা : এখন বিয়াত যিমান খৰচ পৰে তাতকৈ এই
দক্ষিণা বহু কম।

তপতী : দেৱৰাজ ইন্দ্ৰই নুসুধিবনে মই জানো নবদম্পতীৰ
সোমবস খাইছোঁ ? নবদম্পতীয়ে সোমবস খাবৰ কাৰণে কেই
সহস্ৰমান স্বৰ্ণমুদ্ৰা ইন্দ্ৰক নিদিলে, ভগৱান অৰ্য্যমাই নবদম্পতীৰ
মিলন জামো ঘটিবলৈ দিব ?

প্ৰশ্নোচা : অৱশ্যে দিব লাগিব।

ধৃতি : প্ৰেমিকে প্ৰেমিকাক জোৰোণ নিদিলে নেকি ?

প্ৰেমিকক দৰাঘৰণ কোনে দিয়ে ?

প্ৰশ্নোচা : ভোমালোক এতিয়াও ইমান অঁকৰা হৈ আছে।
বুলি নাজানিছিলোঁ । প্ৰেমিকে প্ৰেমিকাক হিয়া উবুৰাই সৰ্ব্বদা
দাম কৰে, মূল্যবান আভৰণ সূচিকুণ পাটৰ বস্ত্ৰবসন দিয়ে,
প্ৰেমিকে দিয়া সঁচি খোৱা ধনেৰে প্ৰেমিকাই প্ৰেমিকক দিয়ে পুণ্য
উপহাৰ । চোৱাচোন প্ৰেমিকাৰ পিতৃমাতৃৰ কান্ধে কিমান আন-
ন্দৰ কথা, নিজৰ একো খৰচ নহল অথচ জীয়েক সুখতে থাকিব ।

প্ৰীতি : প্ৰেমিকা সৰ্বদা অপ্সৰা বাইদেউ, সঁচাকৈয়ে এই
বাস্তৱ্য কিমান সুন্দৰ ! তোমাৰ সকলো বস্ত্ৰাভৰণ ভোমাৰ
প্ৰেমিকে দিছে নহয় নে ?

প্ৰশ্নোচা : সম্বী প্ৰীতি, প্ৰেমিকৰ মন ভুলাবলৈ শিকা
কুমিও পাবা ।

পুণ্ডিত : কিন্তু প্ৰেমিকা বাইদেউ, প্ৰেমিকাক মূল্যবান
উপহাৰ সত্তাৰ দিওঁতে জানো প্ৰেমিকৰ খৰচ নহয় ?

প্ৰশ্নোচা : মই ক'ওঁ মৰিম গৈ, মোৰ আঁজলীহঁত ।
প্ৰেমিকাই দিব প্ৰেমিকক হৃদয়ৰ প্ৰেমৰ সাগৰ এখন, এই
সাগৰৰ বুকুত ডুৰ মাৰি প্ৰেমিকে প্ৰেমৰ মৌ কৰিব পান,
সাগৰৰ তলিৰ পৰা ডুৰ মাৰি ডুৰ মাৰি তলিৰ অগণন আপু-
কণীয়া বস্ত্ৰবাজি । ইয়াৰ তুলনাত প্ৰেমিকে প্ৰেমিকাক দিয়া
পুণ্য উপহাৰৰ মূল্য মিচেই কম নহব নে ?

পুণ্ডিত : বাইদেউ, প্ৰণয়মিলনত অন্তৰ্ধান, কইনাদানৰ
ভোজ, খোৰা খুৰুদিৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই ?

প্ৰশ্নোচা : ভনিটিহঁত, সকলো আছে, অভিনৱ নিত্য নতুন
ৰূপত । কেতিয়াবা প্ৰেমিকে মিলনৰ পিচতেই নিজৰ ঘৰতে ডাঙৰ

ভোজ্যমেলা পাতে ; এই মেনানৈ দৃষ্টিবিশিষ্ট অতিথিক নিমন্ত্রণ কৰা হয়, সহস্ৰ সহস্ৰ অতিথি সমবেত হয়, অতিথিৰ সৎকাৰৰ কাৰণে বিশেষ মিষ্টান্ন, পানীয়, ফলমূল আনোৱা হয় ; আবেলিৰ পৰা ৰাতিপূবালৈকে ভোজন, সঙ্গীত, পানীয়েৰে অতিথিসকলক আপ্যায়িত কৰা হয় । খোৱা-খুবুনি পূৰ্ণি বস্তু ; তাৰ পৰিবৰ্ত্তে প্ৰেমিক প্ৰেমিকাই বন্ধু-বান্ধৱ সমভিবাহাৰে বংঘৰতে বাচকবনীয়া তাৰকা-পুলকিত সুদৃশ্য দৃশ্যাবলী চাই গৈ। কোনো কোনো প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাই অজ্ঞাত প্ৰমোদ ভৱনত মধুযামিনী সন্তোগ কৰে, বন্ধু-বান্ধৱক নিমন্ত্ৰণ কৰি ভূৰি ভোজনেৰে সৎকাৰ কৰি তেওঁলোকৰ শুভ কামনা লৈ নিমগ্ন হয় সন্তোগসাগৰৰ অভ্যন্তৰত । ইয়াত কৈ ৰেচি সুখ কোনোবাই কৰে কি কামনা ?

ভগতী : অপ্সৰা বাইদেউ, তুমি কৰা প্ৰেমিক প্ৰেমিকাৰ মঙ্গল কামনা ; ইয়াৰ বাবে তোমাক জনাওঁ অভিনন্দন । মোৰ বিয়া পাতিতো মোৰ পিতৃমাতৃৰ অৰ্থকষ্ট হ'ব বুলি চিন্তা কৰিছা, ইয়াৰ বাবে দিওঁ ধন্যবাদ । কোৱা গৈ বজাক, বজাই যদি মোকেই বিচাৰিছে, মোৰ পিতৃমাতৃৰ পৰা বজাই মোকে বৰ মাগি লওক । মোৰ কাৰণে মোৰ পিতৃমাতৃ প্ৰেমতকৈ ডাঙ্গৰ । যেতিয়ালৈকে মোৰ পিতৃমাতৃয়ে মোক বজাৰ হাতত সম্প্ৰদান নকৰে, বজাক মোৰ প্ৰয়োজন নাই । পিতৃমাতৃয়ে মোক অভৰৰ মৰমেৰে বুৱাই দি বজাৰ হাতত সম্প্ৰদান কৰি আশীৰ্বাদ নিদিলে, মোৰ মূৰত তেওঁলোকৰ পছন্দ চৰণ নাৰাখিলে, মই কেতিয়াও সুখী হ'ব নোৱাৰিম । তোমাক ধন্যবাদ ।

প্ৰীতি, শ্ৰুতি, আৰু প্ৰণতি : বাইদেউ, আমাৰ প্ৰণাম লোৱা ।

(আৰু কাপোৰ)

দ্বিতীয় অঙ্ক

প্ৰথম দৃশ্য

:

স্বলোক

সূৰ্য, বশিষ্ঠ, প্ৰধানমন্ত্ৰী, সৰ্বসংবৰ্গ আৰু দূৰবী ।

দূৰবী : ওঁ নমো নমঃ সহস্ৰাংশো জ্ঞানাকাংক্ষা নমো নমঃ ।

নমঃ পদ্মপ্ৰবৰ্ষাঃ নমস্তে দ্বাদশাংমানে ॥ *

হে জগদীশ্বৰ, হে প্ৰভু, দূৰৱৰত পুত্ৰৰ মহৎ দৰ্শন
মানসেৰে মহৰ্ষি বশিষ্ঠ ।

সূৰ্য : মহৰ্ষিক স্বাগত জনোৱা । কি কাৰণে আজি
মহৰ্ষিৰ শুভ আগমন... মন্ত্ৰীপুৰৰ, মহৰ্ষিৰ কাৰণে
আসন, অৰ্ঘ্যৰ বাৱস্থা কৰক ।

প্ৰধান মন্ত্ৰী : পুত্ৰ, মহৰ্ষিৰ যথাযোগ্য আসন আৰু অৰ্ঘ্যৰে
সম্পত্তি সাধন কৰাত তুমি নঘটিব ।

দূৰবী : পুত্ৰ, এই ফালে, এই ফালে.....

সভাসদবৰ্গ : মহৰ্ষিক স্বাগত জনাওঁ, পুণিপাত কৰোঁ....

সূৰ্য : হে মহৰ্ষি, বহু কালৰ মূৰত আপোনাৰ কল্যাণময়
দৰ্শন লাভ কৰি আমি অনুগৃহীত হৈছোঁ ; নিজ গুণে সম্পত্তি
হৈ আসন গ্ৰহণ কৰক ; অৰ্ঘ্য গ্ৰহণ কৰক ।

বশিষ্ঠ : ওঁ এসো দেৱো হি দেৱামাং সৰ্বমাপ্যায়তে জগৎ ।

এষঃ কৰ্ত্তা হি ভূতানাং সৰ্বত্ৰ বৰুণভূতা ॥

এষো ভূতায়ৈ দেবঃ সঙ্কম-অবাতঃ সনাতনঃ ।

ঈশ্বৰঃ সৰ্বভূতানাং পৰমেষ্ঠী পূজাপতিঃ ॥

নমো ওগবতঃ ভূতায় নামস্তে জাতহেদসে ।

দহমৰ্ষাং মম্বা ভানো হঃ গৃহাণ নমোন্ত তে ॥

এইগৰাকীয়েই দেৱতাসকলৰ দেৱতা, সকলো জগতকে আপ্যায়িত কৰে; এইগৰাকীয়েই কৰ্ত্তা, এইগৰাকীয়েই সৰ্বভূতৰ বৰুণ আৰু সাহাবৰু। এইগৰাকী দেৱতা সৰ্বভূতায়ক, সঙ্কম, অবাত, সনাতন, সৰ্বভূতৰ ঈশ্বৰ, পৰমেষ্ঠী, পূজাপতি। হে ওগবৰান, আপোনাক নমস্কৰ জনাত। হে ভাতবেদজ, আপোনাক নমস্কৰ জনাত। হে ভানো, মোৰ অৰ্ঘ্য গ্ৰহণ কৰক; নমো নমঃ।

সূয় : হে মহশ্বি, আপোনাৰ কৃপা শিৰত তুলি লৈছোঁ।
আপোনাৰ আৰু আপোনাৰ আশ্ৰনত শান্তি অটুট হো ?

বশিষ্ঠ : পুত্ৰৰ অনুগ্ৰহ; আশ্ৰমৰ শান্তি উল্ল কৰি অকালতে নষ্ট যাবলৈ কোনেও সাহ নকৰে; সকলো সুখী।

সূয় : আদেশ কৰক মহশ্বি, আপোনাৰ পৰিতোষৰ কাৰণে কি কৰিব পাৰোঁ ?

বশিষ্ঠ : চিৰজীৱী হওক আপোনাৰ অতুল সৌভাগ্যশালিনী কন্যা তপতী। ৰজা সম্বৰণৰ কথা শুনক। আপোনাৰ কন্যাক দেখাৰে পৰাই আপোনাৰ কন্যাৰ কাৰণে প্ৰেমসঞ্চাৰ হোৱাত ৰজা সম্বৰণ প্ৰেমসাগৰত নিমগ্ন হৈছে। আপোনাৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা, পুত্ৰ জগৎপালক, পুত্ৰে ৰজা সম্বৰণৰ হাতত আপো-

নাৰ কন্যা 'মহাৰত্ন সম্পদন' কাৰি যেন বজা সম্বৰণৰ প্ৰাণ বক্ষা কৰে ।

সূৰ্য : মহৰ্ষি, বজা সম্বৰণ মোৰ কন্যাৰ উপযুক্ত পাত্ৰ, ময়ো সুখী হম, তপতীৰ পানি সম্বৰণে গ্ৰহণ কৰিলে । কিন্তু সম্বৰণে মোৰ কন্যাক প্ৰেমিকা কাপে কামনা কৰিছে, সহধৰ্মিণী কাপে বৰণ কৰিবলৈ বিচৰা নাই ।

বশিষ্ঠ : হে প্ৰভু, আপুনি ত্ৰিলোকেশ, সৰ্বসাক্ষী, সৰ্বপ্ৰক্টা, প্ৰত্যেকৰে অন্তৰৰ অতল তলিত কি আছে আপোনাৰ সূক্ষ্ম দৃষ্টিৰ অগোচৰ নহয় ।

সূৰ্য : সম্বৰণ যি প্ৰেমৰ সাগৰত বুৰ গৈছে, সেই সাগৰ দৈহিক সন্তোগহতাশনৰ প্ৰথৰ উত্তাপত দুদিনতে বাষ্প হৈ উৰি যাব ।

বশিষ্ঠ : হে প্ৰভু, আপুনি সৰ্বজ্ঞ, অন্তৰ্ভামী, দেহজ আসক্তি ভোগৰ লগে লগে শেষ হৈ যায় । আনহাতে কামানলে সম্বৰণক তস্মসাৎ কৰিব । সম্বৰণক অনুকম্পা কৰক ।

সূৰ্য : মোৰ কন্যা তপতী মৃতিমতী পবিত্ৰতা । কামকৰ্দম কলুষিত সম্বৰণৰ হাতত ; সম্বৰণৰ কামানলদগ্ধ পানিৰে তপতীৰ পানিগ্ৰহণ কৰিবলৈ সম্বৰণক সম্পদান কৰিব নোহোৱাৰে ।

বশিষ্ঠ : হে দেৱ দেৱ, আপোনাৰ পূজান ভিক্ষা খুজিছোঁ.....

সূৰ্য : হে মহৰ্ষি, সম্বৰণক কণক, মোৰ তপস্যা কৰক কামানলদগ্ধমুক্ত হওক, সুপবিত্ৰচিত্ত, সুপ্ৰশান্ত, সমদৰ্শনপূৰ্ণ হওক, ভেটিয়া মোৰ অনুপমা পবিত্ৰতাস্বৰূপিণী মন্দিনী তপতীক সহধৰ্মিণীকাপে সম্বৰণৰ হাতত অৰ্পণ কৰিম ।

বশিষ্ঠ : পুত্ৰৰ জয় হওক ।

ওঁ নমঃ সত্বিত্বে জগদেকচক্ৰে

জগৎ প্ৰসুতিস্থিতিনাশহেতবে ।

জয়ীময়ায় দ্বিগুণাশ্বধাৰিণে

বিবিধিনাবায়ুগণশঙ্কৰাশ্বনে ॥

জয় পুত্ৰ শ্ৰী গীসূৰ্য্যবৰ্দ্ধনঃ ।

(আঁৰ কাপোৰ)

দ্বিতীয় দৃশ্য

সত্বিতা সৰোবৰ

বজা সম্ভবণ আৰু বিদূষক মাথৰ ।

সম্ভবণ : পূণ্যসলিলা মন্দাকিনী বুকুৰ সত্বিতা সৰোবৰৰ
শীতল পানীত সূৰ্যদেৱতাৰ ধ্যান কৰোঁতে মোৰ হৃদয়ৰ ছত্ৰাশন
নিৰ্বাপিত হৈছে ; অন্তৰত অপূৰ্ণ নিৰ্মল শক্তি অনুভৱ কৰিছোঁ ।
এই শক্তি কিমান শীতল কিমান সুস্বাদু তোমাক ভাষাৰে
বুজাব নোৱাৰোঁ ।

বিদূষক : ৰাজন্, তুমি মহামাৰী জাৰৰ ৰাতি কেনেকৈ
বৰফ যেন চেঁচা সৰোবৰৰ পানীত আৰু দিনত প্ৰথমে সূৰ্যলৈ
একে দৃষ্টিৰে চাই কঠোৰ তপস্যা কৰিছা আচৰিত হৈছোঁ ।

সম্ভবণ : আজি মাঘৰ পূৰ্ণিমা নহয়নে ? আকাশ কুৰ্বলীয়ে
চক্ৰা ; কুৰ্বলী ভেদ কৰি আহোঁতে জোনৰ কিয়ল কেনেকৈ

খণ্ডবিখণ্ড হৈছে। আগতে অনুভব কৰিছিলোঁ জোনৰ পোহৰে মোৰ হৃদয় খণ্ডবিখণ্ড কৰিছে। আজি খণ্ডবিখণ্ড জোনৰ পোহৰে মোক সোৱাই দিছে আমাৰ জীৱনৰ অখণ্ডতাৰ কথা।

বিদূষক : ৰাজন্, ময়ো আগতে জীৱনৰ কথাবিলাক খণ্ড বিখণ্ডকৈ দেখিছিলোঁ ; এতিয়া যেন বুজিছোঁ, ভগৱান্ আদিত্যতেই সকলো 'একবৃত্তা ভৱন্তি'; নদীবিলাক যিদৰে অতি বেগেৰে সাগৰত লীন হৈ যায় তেনেকৈয়ে বিশ্বচৰাচৰ আদিত্যভগৱানত লীন হৈ যায়, অস্তিত্ব হৈ পৰে।

সম্ভৱণ : চেৱা, টুকুৰা টুকুৰা জোনৰ পোহৰ টুকুৰা টুকুৰা হৈ সৰোবৰৰ বুকুত পৰিছে, সৰোবৰৰ বুকুৱে টুকুৰাবিলাক একেলগে সাৱটি ধৰিছে। ভগৱান্ আদিত্যই তেনেকৈ সকলো জ্ঞানীক একেখন জালেৰে মেৰিয়াই ৰাখিছে ; আমাৰ ভেদদৰ্শন চকুৰ ভ্ৰম।

বিদূষক : ৰাজন্, চোৱা ৰাতি পুৱাল ; আকাশত উষা দেৱীয়ে দেখা দিছে ; উষা দেৱী চিৰযৌৱনা ; চোৱা গধুৰ উন্নত স্তনযুগল কেনেকৈ ৰক্তাংগলযুগলৰ দৰে তিব্বিৰাই উঠিছে ; কেনে মনোমোহা !

সম্ভৱণ : ৰয়স্য, তুমি বাক কিয় কষ্ট খাইছা ? তোমাৰ এই কষ্ট তপস্যাক নিঃস্বার্থ, মোৰ কাৰণেই ? মোৰ বিশ্বাস নহয়। প্ৰীতিয়ে তোমাক মুহিছে নহয় নে ? মই মোহাক্ষ হৈ থাকিলেও লক্ষ্য কৰিছিলোঁ, তোমাৰ প্ৰীতিৰ কাৰণে আসক্তি উপজিছিল.....

বিদূষক : তোমাৰ পৰা কি লুকাম। তোমাৰ দুখত মই দুখী এইটো সঁচা ; কিন্তু এইটো বোধকৰোঁ সঁচা ময়ো যেন

প্ৰীতিক পাবলৈ ভগ্নস্থান ডাক্তৰক প্ৰাৰ্থনা কৰিছোঁ ।

সম্ভৱণ : তোমাৰ দুখ মই ধৰিব পাবিছোঁ । প্ৰীতি
বাংলালি, মোৰো মৰম লগে ; তোমাক প্ৰীতিপূৰ্ণস্বৰূপে শোভিত
দেখিলে কিমান সুখী হম !

বিদূষক : যৌৱনৰ ৰঙ্গা চেহেৰে ৰাজনী উষাক দেখিলেই
মোৰ প্ৰীতিলৈ মনত পৰি গৈছিল, কহিছিল খন বিবাহ তবলৈ
এ নাতন ভাগি যাব যেন লাগিছিল.....

সম্ভৱণ : অনবস্থিতিতা অনাচ্ছাদিতা পীনোন্নতপনোদধৰা
বস্ত্ৰিম যৌৱনভাবাক্ৰান্তা উষা-এী আকাশত উঠি অহাৰ লগে
লগে মোৰ হৃদয়সৰোবৰত প্ৰলয় ধুমুহাই তাম্বব নাচন
নাচিছিল; 'তপতী তপতী' বুলি আন্তনাদ কৰি যেন মোৰ
প্ৰাণ বায়ু উৰি যাব খুজিছিল । কিন্তু আজি অনুভৱ কৰোঁ,
উষাদেৱীৰ ৰঙ্গা শিখাই মোৰ হৃদয়ৰ কামনা কালিমা পুৰি
শেষ কৰিলে, পাপতাপ ভ্ৰমসাৎ কৰিলে ; আজি মোৰ হৃদয়
খৌতপ্তপবিত্ৰ ; চিৰনৱীনা যৌৱনৱতী উষাদেৱীৰ বদনমণ্ডলত
তপতীৰ প্ৰতিচ্ছবি দেখোঁ, তপতী কিমান নিৰ্মলা, শুভদা, বৰদা,
তপতীয়ে অন্তৰৰ অনন্ত ঐশ্বৰ্য যেন বিশ্বচৰাচৰৰ সেৱাত উবু-
ৰিয়াই ঢালি দিব ।

বিদূষক : ৰাজন্, উষাদেৱীক দেখিলেই মোৰ প্ৰীতিলৈ
মনত পৰিছিল ; প্ৰীতিয়ে যেন মোক কৈছিল, 'তুমি কি অজ্ঞা
মোৰ ভৰা যৌৱনৰ মদমধু তুমি ভোগ নকৰা কেলেই' ? মোক
ভৎসনা কৰিছিল, 'মোৰ নৱীন যৌৱন জৰাজীৰ্ণ হবলৈ বাট
টাই আহা নেকি' ? আজি মোৰ অন্তৰে বুজিছে, দেৱী উষা
পবিত্ৰতমা গোসাঁনী ; আহা উষাদেৱীক দুয়ো প্ৰাৰ্থনা জনাওঁ—

হে অমৃতময়ী; তুমি অমৃতৰ পতাকা, তোমাৰ অমৃতময়
কিৰণেৰে দিছা স্বৰ্গক নৱ প্ৰাণ, পৃথিৱী নৱ প্ৰাণ; হে সত্য ব্ৰত-
চাৰিণী, তোমাক সান্তোহে পুণ্যম জনাত। আমাৰ হৃদয়ৰ
ভক্তি-অঞ্জলি গ্ৰহণ কৰা।

মহে নো অদ্য সূৰিতায় বোধুৱাষা

মহে সৌভগায় প্ৰযজি।

চিত্ৰং বস্মিং যশসং ধেহ্যস্ম

দেৱি ম'তেষু মানুষি শ্ৰবসূম্ ॥ ১

হে দেৱী উষা,

আজি আমাক কৰা আগ্ৰত

দিয়া পৰম সুধন পৰম সৌভাগ্য

মত'মানৱবিশুদ্ধতকীৰ্ত্তি সুৰ্ভিত

দিয়া আমাক বিচিত্ৰ যশঃশ্ৰয়'। নমে মমঃ।

সম্ভৱণ : বয়স্য, তুমি কি প্ৰীতিক পাহৰিলা ?

বিদূষক : কেনেকৈ পাহৰিম? মোৰ অন্তৰৰ ভোগকামনা
কালিয়া নিকা হৈছে। মৰীচিমাল্যমণ্ডিত ভগৱান ডাকৰে
মোক কৈছে, 'প্ৰীতি তোমাৰ জীৱনৰ অমৰ জ্যোতি'। শুনা,
শুনা চৰাইবিলাকে সুললিত সুৰে হৃদয়ৰ পূৰ্ণ আনন্দেৰে গাইছে
প্ৰভুৰ জয় গান।

উদস্য কেতবো দিৱি শুক্ৰ ভ্ৰাজন্ত ইবতে।

আদিত্যস্য নৃচ্ছসো মহিৱতস্য মীতুষঃ ॥ ২

মহাপৰাক্ৰমী মহাদানশীল

সৰ্বমানৱদ্রষ্টা আদিত্যৰ প্ৰভাপোজল

কিৰণপতাকাপুঞ্জ সুদিশ্চিহ্নমান

উৰে পুৰ আকাশত সুমহান্ ।

সম্ভবণ ; বয়সা, আহা অমি ভগৱান ভাকৰক বন্দনা
কৰোঁ, পুত্ৰ সূৰ্যদেৱতাই জ্ঞানজ্যোতিৰে সকলো দিশ পোহৰ
কৰিছে; পুত্ৰ হিৰণ্যবৰণময় ডৌকাৰ স্বৰ্ণপুত্ৰা সৱিতা সৰো-
বৰৰ বুকুত জন্মকোঁ উঠিছে; পুত্ৰেই বিশ্বচৰাচৰৰ এক-
মাত্ৰ গোপাল । সূৰ্যদেৱতাই পুত্ৰানকিৰণবিলাই ওপৰলৈ
উঠিছে, আন্ধাৰ দূৰ কৰিছে, পৰমব্ৰহ্মৰীয়া জ্যোতি প্ৰকাশ
কৰিছে; আদিতিৰ পুত্ৰ মহাশূৰ, সপৰ্ণ সূৰ্যই বিশ্বভূৱন
পোহৰময় কৰিছে। দেৱতাসকলৰ পৰমৰমণীয় ৰূপ, মিত্ৰা-
বৰুণ আৰু অগ্নিৰ নয়নকমল সূৰ্য উদ্ভাসিত উদিত হৈছে;
সূৰ্যই আকাশ পৃথিৱী অন্তৰীক্ষ পৰিপূৰ্ণ কৰিছে। পৰমাত্মা
সূৰ্য স্বাৱৰজ্জগমৰো আত্মা । ১

তৰণিৱিশ্বদৰ্শতো জ্যোতিষ্কদসি সূৰ্য ।

বিশ্বমা ভাসি ৰোচন ॥ ২

বন্মহা অসি সূৰ্য বড়াদিত্য মহা অসি ।

মহাস্তে মহতো মহিমা ত্বমাদিত্য মহা অসি ॥ ৩

হে সূৰ্য পৰমাত্মন,

আপুনি তৰণী সৰ্বজগতৰ

আপুনি দৰ্শনীয় বিশ্বসংসাৰৰ;

হে পৰম ৰমণীয়,

আপোনাৰে সৃষ্টি জ্যোতিষ্কপোহৰ

কৰিছে আপুনি উদ্ভাসিত বিশ্বচৰাচৰ ।

হে দেবাদিদেব সূৰ্য,
 সচাঁকৈয়ে আপুনি মহান্ ;
 হে দেবাদিদেব আদিত্য,
 সচাঁকৈয়ে আপুনি মহান্ ;
 আপোনাৰ মহিমা মহান্
 হে বিভো, দেৱ আদিত্য,
 সচাঁকৈয়ে আপুনি মহান্

সম্ভৱণ : আজিৰ সুপ্ৰভাত কিমান ৰমণীয়, চৰিওফালে
 প্ৰভুৰ অমৃতকিৰণ বিয়পি পৰিছে; সৰোবৰৰ বুকুত শ্বশ্বনকৈ
 বতাহ বলিছে, গাঁথিছে পোহৰৰ তৰঙ্গকুসুমমালা; তুষাৰপাত-
 পত্ৰবিহীন দেৱদাক্ষশাখালৈকে কিৰণামৃত পান কৰি মৃদু
 সমীৰণত আনন্দত নাচিব ধৰিছে, তৃণবনহীনভূমিগলে বুকুত
 পোহৰ সাৱটি ধৰি অপূৰ্ণ শোভাময় হৈ উঠিছে। যেনেকৈ
 যলৈকে নোচেৱা দেখিবা সকলোতে ঐশ্বৰীক জ্যোতি জিলিকি
 উঠিছে।

বিদূষক : আজি ভগৱান ভাস্কৰ যেন সুপ্ৰসন্ন হৈছে, প্ৰভুৰ
 পুজাঘন জ্যোতিয়ে সেন হৃদয়ৰ অন্ধকাৰ দূৰ কৰি, হৃদয়
 জ্যোতিৰ্ময় কৰিছে; প্ৰভুৰ অপাৰ কৃপাট অভিজুত কৰিছে।

সম্ভৱণ : চে'ৱাচোন কিৰণপ্ৰবাহত সৌৱা আদিত্যবৰ্ণ মহান্
 পুৰুষ এগৰাকী যেন নামি আহিছে... ..

বিদূষক : ৰাজন্, মৰীচিকুসুমহাবভূষিত ভগৱান ভাস্কৰ
 স্বয়ং আমাৰ ফালে অৱবোধন কৰিছে। প্ৰভুক সান্টোজে
 পুণিগাত কৰা, বন্দনা কৰা, প্ৰভুৰ গ্ৰীচৰণকমলত মনপ্ৰাণ-
 হৃদয়সৰ্ব্ব সমৰ্পণ কৰা, স্তুতি গান কৰা।

সম্ভবণ : যন্মণ্ডলং জ্ঞানঘনং হৃদমাং

ত্রৈলোক্যপূজ্যং ত্রিভুগায়কপম্ ।

সমস্ত তেজোময় দিবাকপং

পুনাতু মাং তৎ সন্নিহিতবৰ্ণেণাম্ ॥

যন্মণ্ডলং সৰ্বগতস্য বিষ্ণো

বাহ্মা পৰং ধাম বিদুৰ্দ্ধতদ্বম্

সূক্ষ্মান্তবৈষ্ণোগপথানুগম্যং

পুনাতু মাং তৎ সন্নিহিতবৰ্ণেণাম্ ॥

যন্মণ্ডলং ব্রহ্মবিদো বদন্তি

গায়ন্তি যচ্চাবগসিদ্ধসংঘাঃ ।

যন্মণ্ডলং বৈদ্বিদো স্মবন্তি

পুনাতু মাং তৎ সন্নিহিতবৰ্ণেণাম্ ॥

যন্মণ্ডলং বৈদ্বিদোপগীতং

যদ্যেগিনাং যোগপথানুগম্যাম্ ।

তং সৰ্বদং পূণমামি সূর্যং

পুনাতু মাং তৎ সন্নিহিতবৰ্ণেণাম্ ॥

পঞ্চমাখ্যা সন্নিহিতাব বৰ্ণেণীয় জ্যোতিয়ে মোক পবিত্র কবক ;

সন্নিহিতাদেবতাৰ পুণ্ডামণ্ডল জ্ঞানঘন, অগম্য, ত্রৈলোক্যপূজ্য,

ত্রিভুগায়ক বপসম্পন্ন, সৰ্বতেজোময়, দিবাকপশানী,

পৰমাখ্যা সন্নিহিতাব বৰ্ণেণীয় জ্যোতিয়ে মোক পবিত্র কবক ;

সন্নিহিতাদেবতাৰ পুণ্ডামণ্ডল সৰ্বগত বিষ্ণুৰ আখ্যা, পৰম

ধাম, বিদুৰ্দ্ধ তত্ত্ব, সূক্ষ্ম বাটী যোগপথগম্য ।

পঞ্চমাখ্যা সন্নিহিতাব বৰ্ণেণীয় জ্যোতিয়ে মোক পবিত্র কবক ;

সন্নিহিতাদেবতাৰ পুণ্ডামণ্ডল ব্রহ্মবিদসকলে বখানে,

• আদিত্য হৃদয়ম্

চাৰণসিদ্ধলকলে গান্ন, বেদব্ৰিদসকলে স্মৰণ কৰে ।

পৰমাৰ্থা সন্তিতাৰ বৰেণীয় জ্যোতিয়ে মোক পবিত্ৰ কৰক

সবিতাদেৱতাৰ প্ৰভামণ্ডল বেদব্ৰিদসকলে গান কৰে,

এই মণ্ডল যোগীসকলৰ যোগপথগমা ,

সৰ্বপ্ৰদাতা সূৰ্যক প্ৰণাম কৰোঁ ।

হে প্ৰভু আপোনাৰ দেৱদুলভ পদপঙ্কজত সহস্ৰ কোটি প্ৰণিপাত

জনাওঁ ; হে জপৎপিতা, আপোনাৰ চৰণকমলদুটি এই দীন-

জনৰ মূৰৰ কীৰ্তিৰূপে স্থাপন কৰক । প্ৰভু মই আপোনাৰ

কৃপা ডিফ্ৰা মাগোঁ । আপোনাৰ দুঃসহ তেখে মোৰ অন্তৰাত্মাৰ

কঁপনি তুলিছে, প্ৰভু আপোনাৰ পদপঙ্কজৰ তলত আশ্ৰয় দিয়ক,

প্ৰভু, সুপ্ৰসন্ন হওক । (সেৱা কৰে ।)

বিদূষক : হে প্ৰভু , এই নিঃকিনৰো শতসহস্ৰ প্ৰগতি

প্ৰহণ কৰক ; এই অধনকো আপোনাৰ চৰণপদমপৰাগৰ

দাসৰো দাস কৰি শৰণ দিয়ে যেন । (সেৱা কৰে ।)

সূৰ্য : প্ৰসন্ন হৈছোঁ । তোমালোকৰ মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ হওক ।

সম্ভৱণ : হে ভগবন্ত গুৰু তয়ু পদে মন মোৰ

মিকালত স্থিতিক লভয় ।

কৃপাত তেবে সমস্ত সাধন শ্ৰম

এৰাই সুখী হইবোহো, নিশ্চয় ॥ ১

বিদূষক : প্ৰভুৰ চৰণকমলত কোটি কোটি প্ৰণিপাত জনাওঁ :

ভকতজনৰ বন্ধু ভূমিসে ককণাসিদ্ধু

মোৰ গতি তোমাৰ চৰণে ॥ ২

এই অধমৰ ভক্তি অৰ্থ প্ৰভুৰ পদপঙ্কজতগত ঠাঠ পায় যেন ।

(আঁৰ কাপোৰ ।)

তৃতীয় অঙ্ক

প্রথম দৃশ্য

:

স্বৰ্গলোক

দেবাদিদেব সূৰ্য্যৰ ৰাজপ্ৰাসাদ প্ৰাঙ্গণ : যথাযে গাভাৰে সুশোভিত
বিশাখ মণ্ডপ : যথাস্থ নত যজ্ঞকুণ্ড : অতিথিবন্দ যথোচিতভাৱে
আসনস্থ । দৰা সম্ভৱণ পূৰ্বফালে, কইনা তপতী পশ্চিমফালে
আৰু কন্যাদাতা সমাই উত্তৰফালে মুখ কৰি বহি আছে ।

নেপথ্যত

“ৰাতি বাৰ ৰাজে জোৱাই আহি পালে
আছে পদূলিতে বৈ ।

বিধি বাৱহাৰে বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰে
জোৱাইক আদৰা গৈ ॥

বৰ-চ'ৰাৰ মুখতে চাৰেংদাৰ বজালে
ভিক্ষা বা মাগিছে কি ?

ধানো নাজাগে চাউলো নাজাগে
খুজিছে চেনেহৰ জী ।”

সূৰ্য্য : ওঁ কাশ্যপগোব্ৰহ্মোৎপন্নামিমাং তপতী দেৱী নাম্নীং
সালঙ্কতা কন্যাং প্ৰতিগৃহ্ণাতু উৱান্ ।
কাশ্যপগোব্ৰহ্মোৎপন্ন৷ এই তপতী দেৱী নামৰ সালঙ্কতা কন্যাক
প্ৰতিগ্ৰহণ কৰক ।

সম্ভৱণ : প্ৰতিগৃহ্ণামি : প্ৰতিগ্ৰহণ কৰিছোঁ ।

(সূর্যই দবা-কইনাৰ হাত কুশেৰে বাজি দিয়ে ।)

সম্বৰণ আৰু তপতী :

সমজস্ত বিশ্বদেৱাঃ সমাপো হৃদয়ানি নৌ ।

সং মাতৰিষ্মা সং ধাতা সমুদ্ৰেক্তী দধাতু নৌ ॥ ১

হে বিশ্বদেৱতাসকল,

আমাৰ দুয়োৰে হৃদয় কৰক একেখন,

হে পানীদেৱতাসকল,

আমাৰ দুয়োৰে হৃদয় কৰক একেখন,

হে দেৱ মাতৰিষ্মা,

আমাৰ দুয়োৰে হৃদয় কৰক একেখন,

হে ধাতা,

আমাৰ দুয়োৰে হৃদয় কৰক একেখন,

হে দেৱী সবস্বতী,

আমাৰ দুয়োৰে হৃদয় কৰক একেখন,

সম্বৰণ : (তপতীৰ সোঁহাত নিজৰ সোঁহাতেৰে ধাৰণ কৰি)

পৱনে যেনেকৈ, সোণালী ডৌকা গুৱনি সন্তিতাই যেনে

কৈ নিজৰ মনেৰে দূৰৰ বস্তু কৰে আপোন,

ময়ো তেনেকৈয়ে তোমাক কৰিলোঁ আপোন ;

ভূমি কৰিলা বৰণ মোৰ জীৱন

পৰমেশ্বৰে তোমাৰ মনৰ সৈতে মোৰ মনৰ আনক

মিলন, তোমাৰে মোৰে কৰক একেটি মন ।

তপতী : পৰমেশ্বৰে তেনেকৈয়ে মোৰ মনৰ সৈতে আপো-
নাৰ মনৰ আনক মিলন ।

নামতী : “তু কান পিঠাঙবি টুপলি টুপলি

কলা ঠহুৱাব ডনী ।

হোমৰ গুৰিতে আইদেউ বহিছে

গোন্ধাই লংফুলৰ কলি ।।

আইদেউৰ হাতেধৰি মাতৈ কাবৌ কৰি

মোকে বৰণ মালা দিয়া ।

তোমাৰ আত্মা পালে থাকিম মই সাদৰি

মোকে ভুতা কৰি লোৱা ।”

(কনাদাতা সূৰ্যই দৰা-কইনাৰ চদৰেৰে লগতগাতি দি
গায়ত্ৰী মন্ত্ৰ পাঠ কৰি হাতৰ বান্ধ খুচি দিব ।)

সম্বৰণ : (তপতীক)

অঘোৰচক্ৰবৰ্ত্তিনী সোনা শংমাসুশেৱা সূৰ্যমা গৃহেভা; ।

বীৰসুৰ্দ্ৰকামা সং ত্ৰয়েধিষীমহি সূৰ্যনসামান্য ॥ ১

তোমাৰ স্বামীৰ ঘৰখনৰ সকলোকে

তুমি চাবা মধুৰ নয়নেৰে

দীৰ্ঘায়ু কৰিবা স্বামীৰ জীৱন

কৰিবা স্বামীৰ প্ৰীতিবৰ্ধন ;

হবা শক্তিশালিনী

হবা ঘৰখনৰ সকলোৰে প্ৰতি সুস্নহহৰতী, সুখপ্ৰদায়িনী,

হবা বীৰপুত্ৰপ্ৰসৱিনী

দেৱৰৰ মঙ্গলসাধিনী, চিত্তবিনোদিনী,

কৰিবা তুমি সকলোকে সুখীধনীমানী ।

(ওপৰৰ মন্ত্ৰ পাঠ কৰাৰ পিচত সম্বৰণ আৰু তপতীয়ে

যজ্ঞকুণ্ড প্ৰদক্ষিণ কৰিব, পিচত সম্বৰণে পূৰ্ৱফালে মুখকৰি
বহিব আৰু তপতী সম্বৰণৰ দক্ষিণফালে বহিব আৰু তপতীয়ে
মন্ত্ৰ পাঠ কৰিব ।)

তপতী : মোৰ পতিগৃহলৈ যোৱা বাট শুভ হওক, বিপদ-
বিঘ্নিনী মুক্ত হওক ; মই পতিগৃহলৈ যাম । ১

(তলৰ মন্ত্ৰেৰে সম্বৰণে চান্দিবাব আজ্ঞাহতি দিব । এই সম-
য়ত তপতীয়ে সম্বৰণৰ সৌন্ধক্ৰ নিজৰ সোঁহাতেৰে স্পৰ্শ কৰিব ।)

সম্বৰণ : হে অগ্নি, বিবাহযোগ্যা কামিনীৰ তুমি অৰ্যমন্
একেটি কৰা আমাৰ দুয়োৰে মন ;

এই আহতি তোমাক কৰিলোঁ অৰ্পণ । ২

তপতী : হে অগ্নিদেৱতা, সাধক আমাৰ মনৰ মিলন ।
(সম্বৰণে আসনৰ পৰা উঠিব, পূৰ্ৱফালে মুখ কৰি বহি থকা
তপতীৰ আগত পশ্চিমফালে মুখ কৰি থিয় হৈ নিজৰ বাওঁ-
হাতেৰে তপতীৰ সোঁহাতে ওপৰমূৰাকৈ দাঙি তুলিব আৰু নিজৰ
সোঁহাতেৰে তপতীৰ বুঢ়া আঙ্গুলী ওপৰমূৰাকৈ ধৰি)

সম্বৰণ : গৃহামি তে সৌভগত্বায় হস্তংময়া পত্যা জ্বদন্তি-
ৰ্যথাসঃ ।

ভগো অৰ্যমা সৱিতা পুৰন্ধিৰ্মহাং ত্বা দুৰ্গাহঁপত্যায় দেৱাঃ ॥ ৩
দেৱী, মোৰ সৌভাগ্যৰ কাৰণে কৰিছোঁ গ্ৰহণ

তোমাৰ পাণি, কটোৱা তোমাৰ জীৱন

মোৰে সৈতে, পূৰ্ণায়ু কৰা ভোগ, অৰ্পণ

কৰিছে তোমাক মোক ভগ অৰ্যমন্

সৱিতা পুৰঞ্জিদেৱগণে ; পালন
কৰিম দুয়ো গাৰ্হস্থ্যধৰ্ম বিতোপন ।

তপতী : মই আপোনাৰ ধৰ্মপত্নী, আপুনি মোৰ গৃহপতি ;
দুয়ো একেলগে চিৰকাল জনাম দেৱচৰণে প্ৰণতি ।

সম্বৰণ : দেৱী, তোমাক মই জনাওঁ অভিনন্দন ;
দেখিছে দেখোঁতাজনে মোৰ হৃদয়মন্দিৰত
কেনেকৈ জ্বলিক উঠিছে তোমাৰ ৰূপযৌৱন । ১

তপতী : আমাৰ দুয়োৰে জীৱন
দেৱতাৰ চৰণত কৰিম অৰ্পণ ।

সম্বৰণ : মই প্ৰাণ তুমি বাক ; মই সাম তুমি ঋক্ ;
মই দৌঃ তুমি পৃথিৱী ; আমাৰ মিলন মন্দিৰ এই ধৰণী ।
আমি হম সন্তানৰ জনক জননী । ২

আমি শত শৰৎ কৰিম দৰ্শন
শত শৰৎ ধৰিম জীৱন
শত শৰৎ কৰিম শ্ৰৱণ ।

সোনাং ধুৱং প্ৰজায়ৈ ধাৰয়ামি

ভেশ্মানং দেৱ্যাঃ পৃথিৱ্যা উপশ্বে ।

তমা তিষ্ঠানুমাধ্য সুৰ্ৱচা দীৰ্ঘং ত আয়ুঃ সৱিতা কৃণোতু । ৩
দেৱী, পৃথিৱীৰ কোলাত

এই শুভ শিলাটি কৰিলোঁ স্থাপন ;

আনন্দ মনেৰে কৰা তুমি

দৃঢ় ভাবে শুভ শিলা আৰোহণ

উগৱান সৱিতাই কৰক তোমাক

দিবাকান্তিমতী কবক দীৰ্ঘায়ু প্রদান ।

তপতী : শিলাটিৰ দৰে মোৰ স্বামীভক্তি

থাকিব সদায় অচল অটল

মোৰ জীৱনদেৱতা, তব প্ৰেম

মোৰ প্ৰতি থাকে যেন অবিচল ।

তপতীয়ে সম্বৰণৰ হস্তাজলৈৰ তপৰত নিজৰ হস্তাজলি ৰাখিব আৰু তলৰ মন্ত্ৰেৰে লাজ (আঁখি) হোম কৰিব।)

হে অগ্নি, এই কইনাই আঁখি নৈৱেদ্য তোমাক কৰে নিবেদন, কৰে প্ৰাৰ্থনা : দীৰ্ঘায়ু হওক মোৰ স্বামী,

শত শৰৎ হওক মোৰ স্বামীৰ জীৱন । ১

সূৰ্য্য : তপতী, তোমাক পিতৃগৃহৰ পৰা মুকুতি দিলোঁ কিন্তু পতিগৃহত বজ্জবাক্কোনেৰে বাক্কিলোঁ । তে দেৱবাজ ইন্দু, দিয়া আশীৰ্বাদ, এই সুকন্যাগৰাকী সুবীৰ্য্যৱান পতিৰ সৈতে সংসাৰ পাতি হওক সুপুত্ৰৱতী সুসৌভাগ্যৱতী । ২

(সপ্তপদী আৰম্ভ হয় । এই সময়ত দৰাৰ চাদৰৰ লগত কইনাৰ চাদৰ বাক্কি দিব । দৰা-কইনা আসনৰ পৰা উঠিব ; দৰাই নিজৰ সোঁহাতেৰে কইনাৰ সোঁহাতৰ অঙ্গুলি গ্ৰহণ কৰি যজ্ঞকুণ্ডৰ উত্তৰ ফালে যাব ; তাৰ পিচত দৰাই নিজৰ সোঁহাত কইনাৰ সোঁকাঁধৰ ওপৰত ৰাখিব ; দুয়ো লগলগিকৈ উত্তৰ ফালে মুখ কৰি থিয় হৈ থাকিব।)

সম্বৰণ : সোঁভৰিৰে খোজ দিয়া ।

ইষ একপদী ভৱ মামনুৱতা ভৱ

উৰ্জে দ্বিপদী ভৱ

বায়স্ পোষায় ত্ৰিপদী ভব

মায়োভব্যায় চতুৰ্পদী ভব

প্ৰজাভোঃ পঞ্চপদী ভব

ঋতুভাঃ ষট্‌পদী ভব

সখা সপ্তপদী ভব । ১

পৰমবসনাভৰ কাৰণে প্ৰথম খোজ দিয়া, মোৰ অনুৰাগিনী
হোৱা ; বললাভৰ কাৰণে দ্বিতীয় খোজ দিয়া ; লখিমীক্লিৰ
কাৰণে তৃতীয় খোজ দিয়া ; সুখ-শান্তিৰ কাৰণে চতুৰ্থ খোজ
দিয়া ; সন্তানধনৰ কাৰণে পঞ্চম খোজ দিয়া ; ঋতুবিলাকৰ
প্ৰসন্নতাৰ কাৰণে ষষ্ঠ খোজ দিয়া । ২

সপ্তম খোজ দি মোৰ সখী হোৱা ।

এই সাতোটি খোজে

তোমাক কৰিলে বন্ধন

মোৰ সৈতে চিৰজীৱন ;

মোৰে সেৱা কৰিবা

তোমাৰ ভক্তি মোকেই

কৰিবা অৰ্পণ ।

নামভী সকল :

“চহৰে চহৰে কৈ ফুৰিছিলো

ছোৱালী নেলাগে বুলি

হোমৰ ওৰি পাই

ললা ওচৰ চপাই

মোৰে প্ৰাণেশ্বৰী বুলি ।”

(তপতীয়ে তলৰ মন্ত্ৰ পাঠ কৰি সম্বৰণৰ গাত শান্তি পানী সিঁচিব।)

ওঁ আপোহি ঠা ময়োদুবস্তা ন উৰ্জৈ দধাতন ম'হেৰণায়
চক্ষুসে । যো বঃ শিবতমো বসন্তসা ভাজয় তেহ নঃ । উশ-
তীৰিব্ৰ মাতবঃ । তস্মা অবসমাম বো যস্য ক্ষয়ায় ত্ৰিস্থাথ ।
আপোজনয়থা চ ন । আপঃ শিবঃ শিবতমা শান্তাঃ শান্তত-
মাস্তান্তে কৃৎবন্ত ভেষজম । ১

হে পানী (দেবতা'সকল,) সুখশান্তি আপোনালোকে দিয়ে,
আপোনালোকে আমাক শক্তিসম্পন্ন কৰক আৰু আমি যেন
বমনীয়া দৃশ্যাবলী দৰ্শন কৰিবলৈ প'ওঁ । মাতৃসকলে যেনেকৈ
নিজৰ চেনেহেৰে পুত্ৰক বুৰাই দিছে, তেনেকৈ আমাক
আপোনালোকৰ কল্যাণতম বসেৰে বুৰাই দিয়ক । আপোনালোকে
আমাৰ পাপ দূৰ কৰি, আমাক আনন্দ দিয়ক । পানী দেবতা-
সকল কল্যাণময়, আটাইতকৈ কল্যাণময়, প্রশান্ত আৰু প্রশান্ত-
তম ; সেই পানীদেবতাসকলে আমাক ভেষজতুল্য অমৃত প্ৰদান
কৰক ।

(তপতী আৰু সম্বৰণে একেলগে থিয় হৈ)

ওঁ তচ্চক্ষুর্দেবহিতং পুৰস্তাদ্ভূকুমুচৰং । পশ্যাম শবদঃ
শতং জীৱেম শবদঃ শতং শৃণুয়ামি শবদঃ শতং প্রব্রবাম
শবদঃ শতমদ্বীনাঃস্যাম শবদঃ শতং ভূয়শ্চ শবদঃ শতাৎ । ২

দেবজনপ্ৰিয়তম নয়নবতনসূৰ্য আমাৰ আগত

উঠিল জিলিকি নীলা আকাশত ।

শত শবৎ আমি প্ৰিয়তমক কৰিম দৰ্শন

শত শবৎ আমি কৰিম জীৱন ধাৰণ

শত শব্দে আমি কনিম প্ৰিয়তমৰ গুণগান

শত শব্দে বহুনিম প্ৰিয়তমৰ গুণনিদান

শত শব্দে ভোগ কৰিম ধনধান

পুনৰ শত শব্দেৰ পিচত শত শব্দে ।

(সম্ভৱণে তপতীৰ সৌন্ধিকৰ পৰা নিঙৰ হাত তুলি লৈ সোঁ
হাতেৰে তপতীৰ হৃদয় স্পৰ্শ কৰি কব)

সম্ভৱণ : মমৰূপে তে হৃদয়ঃ দধামি মম চিত্তমনুচিতং তে
অন্ত ।

মম ৰাচমেকমনা জুয়ন্ত প্ৰজাপতি স্ত্ৰী নিয়ুনক্তু মহাম্ ॥ ৯

দেৱী, মোৰ ব্ৰতত তোমাৰ হৃদয় কৰিলোঁ স্থাপন,

মোৰ চিত্তই তোমাৰ চিত্তক কৰক অনুসৰণ ;

মোৰ কথা একেমনেৰে সেৱা কৰা,

প্ৰজাপতিয়ে তোমাক মোৰে কামত কৰক আপোনপাহৰা ।

তপতী : স্বামিন্, মোৰ অত্যা আৰু অন্তঃকৰণ

আপোনাকে কৰিলোঁ সমপণ ;

আপোনাৰ মন মোৰ প্ৰতি

সুপ্ৰীতিময় হৈ সদায় থাকিব,

আপুনিও মোৰ কথা

একাগ্ৰমনেৰে সদায় শুনিব ;

পৰমেশ্বৰৰ কৃপাত আপুনি মোৰ বশ

মই আপোনাৰ বশ ;

পৰস্পৰ প্ৰীতিপূৰ্ণ হৃদয়েৰে কৰি যাম

পৰমেশ্বৰৰ সন্তোষৰ কাৰণে যত কাম ।

(সম্ভবণে তলৰ মন্ত্ৰ পাঠ কৰি আজ্যাহুতি দিব ।)

শিলেষু যচ্চ পাপকং ভাষিতে হসিতে চ যৎ । তানি তে
পূৰ্ণহতা সৰ্বানি শময়ামাহং স্বাহা । ইদং কন্যায়ে ন মম । ১

যি পাপেৰে কলুষিত

তোমাৰ হাঁহি ভাষণ আচৰণ

পূৰ্ণ আহুতিৰে

সকলো পাপ কৰিলোঁ প্রশমন ।

সম্ভবণ : (বাইজক প্রার্থনা কৰে ।)

সুমঙ্গলীৰিয়ং বধূৰিমাং সমেত পশাত ।

সৌভাগ্যমসৌ দত্তা যথাস্তং বিপৰেতন ॥ ২

হে বৰেণীয় বাইজসকল,

চাই লওক, এইগৰাকী কইনা! সুমঙ্গলৰো সুমঙ্গল, প্রথমে
এওঁক কৰক সৌভাগ্য প্রদান, তাৰ পিচত নিজ নিজ ঘৰলৈ
কৰিব প্রত্যাবর্তন ।

(সম্ভবণ আৰু তপতীয়ে বাইজক সেৱা জনায় । বাইজে আশী-
ৰ্বাদ দিয়ে—)

ওঁ সৌভাগ্যমস্ত । শুভং ভৱতু ।

এই নৱ দম্পতীৰ কৰক সৌভাগ্য বৰ্ধন, কৰক সকলো
শুভময়, হে ভগৱন ।

নামতী সকল :

“শহুৰৰ বৰেঘৰ

দাঁতৰি ওলোৱা

চাপৰি চাপৰি যাৰা ।

বজাই বটা দিয়া

সোণালী পাণ্ডৰি

এলাজু হাগিব চাবা ।।

শহৰৰ বৰেঘৰ ঘপৰাই সোমালা

কি কি দিহেৰে খালা ।

মাছ পাওঁত দিয়া অকণমান পাবাগৈ

পহুলা খাবকা দিয়া ।।

গাখীৰৰ লুভীয়া গোৱালৰে ল'ৰা

দৈকলীৰ লুভীয়া দৈ ।

আইনেউৰ লুভীয়া শহৰৰে ল'ৰা

আছে পাচে পাচে গৈ ॥

লাই নে ধেকুৱা ত্ৰিকতা সেকুৱা

তাইৰে পাচে পাচে গ'লা ।

শহৰৰ ঘৰতে নিগনি মাৰোতে

পোতনি .গাবোৰ' খালা ॥"

আঁৰ কাপোৰ ।

চতুৰ্থ অঙ্ক

প্ৰথম দৃশ্য

:

ৰজা সম্ভবণৰ ৰাজপ্ৰাসাদ

ৰজা সম্ভবণে শোভাযাত্ৰা কৰি কইনা তপতীক লৈ
উভতি পাইছেহি ; ৰাজমাও শৰ্ম্মানী, পেহীয়েক শালিনী,
খুৰীয়েক শিবানী, মাহীয়েক শে'তনা আদিয়ে কইনাক আদৰিছে ।

নামতী সকল :

“ওলাই আহাঁ আইচু দেউতা হাতত শবাই লৈ ।

আদৰাহি কইনাক বাটত আছে বৈ ॥

আদৰি নিয়াহি কইনাক চেনেহৰ নাতি ।

বহিবলৈ পাৰি দিয়া হাতীদাঁতৰ পাটী ॥”

শৰ্ম্মানী : মোৰ আই মহালক্ষ্মী, আহা মোৰ আইজনী ।
সকলোৱে চাই লওক । (যথাবিহিত মঙ্গলাচৰণ কৰা হয় ।)

শালিনী : তুমি মোৰ লক্ষ্মী আইজনী, সুমঙ্গলময়ী, এই
ঘৰখনৰ তবনী, তুমি তোমাৰ স্বামীৰ সুপ্ৰীতি সাধিবা, শহু-
ৰেৰাক সন্তোষ দিবা, শাহুয়েৰাৰ স্নেহশালিনী হবা, বলা, ভিত-
ৰলৈ বলা । ১

শিবানী : আহা লক্ষ্মীজনী, এই মৃগচৰ্মৰ ওপৰত উঠা ।
অগ্নিদেৱতাৰ উপাসনা কৰা, এইগৰাকী দেৱতাই সকলো
অপায়অমঙ্গলৰাক্ষসবিলাক বিনাশ কৰে । তুমি জননী হবা,

তোমাৰ পুত্ৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ হব ।

শিবানী : নকইনা, তুমি গাহপতা অধিক সেৱা কৰিলা ;
এতিয়া আই সৰস্বতীক আৰু পিতৃসকলক সেৱা কৰা ।

শোভনা : নকইনা, এই সুকোমল সুখস্পৰ্শ বৰ্মটোলা দিবা
বস্ত্ৰখন লোৱা । শীতিলি গোসাঁনী, আশীৰ্বাদ কৰা, কটনাই
ভগদেৱতাৰ সুকপাৰ্থ প্ৰাণীৰ লগত সুস্থিৰে বাস কৰে যেন ।

শানিনী : সম্ভ্ৰান্তেধি স্বস্ত্ৰৰেণু সম্ভ্ৰান্তত দেৱমু ।

ননান্দুঃ সম্ভ্ৰান্তেধি সম্ভ্ৰান্তত স্বস্ত্ৰবা ॥ ১

মোৰ লখিমীজনী, তুমি শহৰেৰাৰ ওপৰত সম্ভ্ৰান্তী হোৱা,
শাহৰেৰাৰ ওপৰত সম্ভ্ৰান্তী হোৱা । ননন্দেৰাৰ ওপৰত সম্ভ্ৰান্তী
হোৱা, দেওৰেৰাৰ ওপৰত সম্ভ্ৰান্তী হোৱা । তোমাৰ শহৰেৰাৰ
প্ৰতি মধুমতী হোৱা, স্বামীৰ প্ৰতি, ঘৰখনৰ প্ৰতিজনৰ প্ৰতি
সুপ্ৰীতিদায়িনী হোৱা, সকলোৰে প্ৰতি স্নেহশীলা হোৱা, সমৃদ্ধি
বঢ়োৱা । ২

শিবানী : চোৱা মোৰ আইজনী, তোমাৰ স্বামীৰ ঘৰখনৰ
সকলোকে মধুৰ নয়নেৰে চাবা, তোমাৰ স্বামীৰ প্ৰীতি সাধন
কৰিবা ; তুমি সুশোভিনী স্নেহহৰতী সুখপ্ৰদায়িনী সুব্ৰতচাৰিণী
সুবীৰপুত্ৰপ্ৰসৱিনী দেৱৰৰ সুমঙ্গলবিধায়িনী আৰু চিঙবিনোদিনী
হবা । ৩

শোভনা : (সম্ভৰণৰ প্ৰতি) আয়ুৰ্জ্ঞান, তুমি বহু পুণ্য
কৰি এইগৰাকী মহালখিমীক পত্নীৰূপে লাভ কৰিছা । এওঁক
তুমি মৰম কৰিবা, মধুৰ কথা কৰা, আনন্দ দিবা, দেৱীৰূপে
পূজা কৰিবা । সুকোমল সুখশয্যাতে বিনিদ্র ৰজনী কটাই

ପରସ୍ପରେ ହାହିଧେମାଳି କରିବା, ନବ ନବ ବଜ୍ରୀନ ଓଷା ଦର୍ଶନ କରିବା । ପରମେଶ୍ଵର ସବିତାହି ତୋମାଲୋକକ ଦୀର୍ଘଜୀବନ ପ୍ରଦାନ କରକ । ୧

ଶିଶୁନୀ : ବାଚା, ମନତ ବାଧିବା ସି ଘଟତ ଡାହାହି ଉତ୍ତାକ ଲେଁୟେ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରେ, ଉତ୍ତାୟୋ ଉତ୍ତାକ ଲେଁୟେ ସନ୍ତୋଷ ପାଏ, ସେହି ଘଟତ ଲଖିମୀ ଚିରକାଳ ବାସ କରେ । ତୋମାଲୋକେ ପରସ୍ପରେ ସନ୍ତୋଷ ଦିବା । ୨

ଶାଳିନୀ : ହେ ଦେବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ର, ଏହି ପତିପତ୍ନୀୟୁଗଳକ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତକ-ଦମ୍ପତୀର ନିଚିନାକେ ସୁମିଳିତ କରା, ଉଦ୍ଭୟେ ସୁଖପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟତ ସୁସନ୍ତାନେରେ ସେତେ ବାସ କରି ପାଥର ପ୍ରତ୍ୟୁ ଅକ୍ଷ ଜୀବନ ମାଧୁସ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରେ ଯେନ । ୩

ଶୋଭନା : ତୋମାଲେ କ ତେଜସ୍ଵୀ ହେବା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଶୀଳ ହେବା, ଶାନ୍ତିଶାଳୀ ହେବା, ବିଜିତେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥ ହେବା, ଧର୍ମାଚରଣ କରା । ସବିତା ଦେବତାହି ତୋମାଲୋକକ ଦୀର୍ଘାୟୁ ପ୍ରଦାନ କରକ, ତୋମାଲୋକର ମଙ୍ଗଳ କରକ ।

ନାମତୀ ସକଳ : “ଅକଳେ ଗୈହିଲା ବାପା ଲଗେରେ ଆହିଲା ।
କାବ ବୁକୁର ବାଚା ତୁମି କାଢ଼ିୟା ଆନିଲା ॥
କାଢ଼ି ଅନା ନାହି ମହି ନାମାହିଲୋ ଲାଜେ ।
ଆପୁନିୟେ ଆହି ବହେ ସମାଜର ଯାଜେ ॥

ଆବ କାପୋର ।

ৰজা সম্ভবগৰ শয়ন প্ৰকোষ্ঠ ।

কোঠাৰ ভিতৰত সম্ভবগ আসনস্থ । তপতী, পুৰোহিত-পত্নী
ব্ৰজাণী আৰু অন্তঃপুৰপালিকা মৃড়ানী আৰু প্ৰীতিৰ পুৰণ ;
প্ৰীতিয়ে তপতীৰ বজাৰ কোঠালৈ আগবঢ়াই দিয়ে ।

প্ৰীতি : (তপতীৰ প্ৰতি) এইজনাই তোমাৰ পত্নী শশাঙ্কশেখৰ,
তুমি আই পাৰৱতী, পুত্ৰৰ অৰ্দ্ধাঙ্গিনী দুয়ো প্ৰণতা লাভ কৰা ।

ব্ৰজাণী : (তপতীৰ প্ৰতি) নকইনা, ৰংমনেৰে এই বিহুমাৰ
ওপৰত উঠা । ইন্দ্রানীৰ নিচিনাকৈ সজাগ থাকিবা, ধীৰে-
সুস্থিৰে চলিবা আৰু উষাৰ প্ৰথম পোহৰ ওলোৱাৰ আগতে
বিহুনাৰ পৰা উঠিবা । ১

মৃড়ানী : (তপতীৰ প্ৰতি) পূৰ্বকালত দেৱতাসকলে একে-
খন বিহুনাত নিজনিজ পত্নীৰ সৈতে শয়ন কৰিছিল ; নিজ
দেহৰ অঙ্গেৰে পত্নীৰ দেহৰ অঙ্গ আলিঙ্গন কৰিছিল । নকইনা,
তুমি নিজৰ গুণৰাশিৰে মহিমাময়ী সূৰ্যাৰ নিচিনাকৈ তোমাৰ
পতিৰ সৈতে মিলিত হোৱা, পুজাৱতী হোৱা । ২

(সম্ভবগৰ প্ৰতি) তুমি নকইনাৰ উৰু আৰোহণ কৰা,
পাণিগ্ৰহণ কৰা, আনন্দ মনেৰে আলিঙ্গন কৰা । পৰস্পৰে
সজ্ঞাগ কৰা । সৱিতাদেৱতাই তোমালোকক দীৰ্ঘায়ু কৰক । ৩

ব্রজাঙ্গী : তোমালোকে সুকোমল সুশ্লয্যাত সাধে থাকি
হাঁহি আনন্দেবে হেপ'হ পলুৱাই সন্তগ কৰি, সুপুত্ৰ, সুগোধন
সুৰমা হৰ্যাসম্পন্ন হৈ ব্রজাঙ্গী উষা চিবক'ল দৰ্শন কৰিবা ।
সুখী প্ৰেমিকৰ নিচিনাকৈ প্ৰেমসুধাসাগৰ। প্ৰেমিকাকামিনীক
আলিঙ্গন কৰা । ৯

প্ৰীতি : (তপতীৰ প্ৰতি) সখী আ'হাঁ, দুয়ো পুত্ৰে প্ৰেমাঙ্গদ
হোৱা । (তিনিওৰো পুস্থান)

সম্বৰণ : দেৱী, আহা আমি সুখ দেৱতাসকল, মিত্ৰাবৰ্গ
আৰু বিশ্বৰ প্ৰেতাসকলক নমস্কাৰ কৰোঁ ।

তপতী : নমস্কাৰ জনাওঁ ।

সম্বৰণ : দৌঃ নঃ পিতা, পৃথৱী নো মাতা ; দৌঃ আমৰ
জনক, পৃথিবী আমাৰ জননী, আহা তেওঁলোক দুজনাক
নমস্কাৰ জনাওঁ । আৰু তেওঁলোক দুগৰাকীৰ আশীৰ্বাদ
মাগোঁ ।

তপতী : হে পিতৃদেৱতা, হে পৃথিবী আই, আমাৰ সেৱা
গ্ৰহণ কৰক, আমাক আশীৰ্বাদ দিয়ক ।

সম্বৰণ : দেৱী, ভগ দেৱতাক নমস্কাৰ জনাওঁ । হে
দেৱতা, আশীৰ্বাদ কৰক— গো লখিমীত যি দীপ্তি নিহিত
হৈ আছে, সেই দীপ্তিৰে মই এওঁক (তপতীক) দীপ্তিময়ী
কৰিম । গো লখিমীত যি তেজ নিহিত হৈ আছে, সেই
তেজেৰে মই এওঁক তেজোময়ী কৰিম । গো লখিমীত যি
ঐশ্বৰ্য নিহিত হৈ আছে, সেই ঐশ্বৰ্যেৰে এওঁক ঐশ্বৰ্যশালিনী
কৰিম । গো লখিমীত যি যশস্যা নিহিত হৈ আছে, সেই

যশস্যাৰে এওঁক যশস্বিনী কৰিম । গোলম্বিমীষি বসসাগৰেৰে
বসবতী, সেই বসসাগৰেৰে বসবতী কৰিম । ১

(সম্বৰণে সুবাসিত পানী আৰু দ্রব্য তপতীৰ মূৰত আৰু
গাত চটিয়াই দিয়ে ।)

তপতী : হে ভগ দেৱতা, প্ৰাৰ্থনা জনাওঁ, মোৰ স্বামীৰ
ভক্তি আপোনাৰ চৰণকমলত চিৰস্থায়ী হওক, মোৰ স্বামী
দীঘাঙ্গু হওক, মোৰ স্বামীৰ পদপঙ্কজ দুটি শত শব্দ যেন
সেৱা কৰিব পাৰোঁ ।

সম্বৰণ : দেৱী, আজি মধুৰা যামিনী, ফাগুণী পূৰ্ণিমা,
পুলকিত ধৰণী, আহা আমি কুসুমকুজলৈ যাওঁ ।

(দুয়ো কুসুমকুজলৈ যায় ।)

(আঁৰকাপোৰ ।)

তৃতীয় দৃশ্য

:

কুসুমকুজ

সম্বৰণ আৰু তপতী ।

সম্বৰণ : দেৱী, মধু ৰাতা ঋতানতে মধু দৌৰন্ত ন; পিতা,
মধুমামো বনস্পতি: মধুমন্দ বলিছে বতাহ, মধুহৃদয় আমাৰ
পিতৃদেৱতা দৌ:, মধুৱান বনস্পতি । ২

তপতী : জোনাক মধুৰ, ফুলপুষ্পডৰা ফুলনি মধুৰ, জ্যোৎস্নাস্নাত দুমদল মধুৰ, চন্দ্ৰকিৰণপ্লাৱিত আকাশ মধুৰ, মধুৰাধিপতিৰ অখিল বিশ্ব মধুৰ ।

সম্বৰণ : মধুৰ মোৰ তপতীৰ সুকোমল সুকোমল বঙ্গা বঙ্গা আগুলিমুণালেৰে বৈ দিয়া এই পাটৰ চাদৰখন, ইমান মধুৰ ইমান সুখকৰ, চাদৰখনৰ চিক্মিকনি মধুৰ, কৰে বিজুলী সঞ্চাৰ, কিমান মধুৰ ।

তপতী : আপোনাৰ কণ্টৱত মধুৰ, তপস্যা মধুৰ, প্ৰভুৰ আশীষ মধুৰ ।

সম্বৰণ : তোমাৰ মাত মধুৰ, ভাষা মধুৰ, মুখখনি মধুৰ, তোমাৰ নয়ন মধুৰ, চকুৰ চাহনি মধুৰ, হাতৰ পৰশ মধুৰ ।

তপতী : মোৰ বুকুত আপোনাৰ চৰণদুখনি মধুৰ, মোৰ কেশত আপোনাৰ বলিষ্ঠ হাতৰ বুলনি মধুৰ ...

সম্বৰণ : আকাশ মধুৰ, আকাশৰ তৰা মধুৰ, সৌৱা অকল্পতী তৰা চোৱা, তুমি মোৰ অকল্পতী ।

তপতী : দেখিছোঁ, চিৰকাল মই আপোনাৰ অকল্পতী হৈ থাকিম ।

সম্বৰণ : ধূতৰ নক্ষত্ৰ চোৱা ।

তপতী : দেখিছোঁ, আপুনি ধূতৰ, মই মোৰ পতিকুলত ধূতৰনক্ষত্ৰ হৈ থাকিম ।

সম্বৰণ : দেৱী, ধূতৰা দেৱী ধূতৰা পৃথিৱী ধূতৰং বিশ্বমিদং জগৎ । ধূতৰাসঃ পৰ্বতা ইমে ধূতৰা স্ত্ৰী পতিকুলে ইয়ম্ ।

শাস্ত্ৰত আকাশ, শাস্ত্ৰত পৃথিৱী, শাস্ত্ৰত বিশ্বজগৎ । অলৰ অচৰ পৰ্বতমালা, পতিকুলত এইগৰাকী লখিমী অচলাঅটলা ।

তুমি মোৰ জীৱনৰ শূন্যতৰা ।

তপতী : শূন্যমসি শূন্য হ'ব পাৰে যদি পোষ্য ময়ি ।
অপুনি চিৰন্তন, চিৰন্তন আপোনাক কৰোঁ দশন ; কৰিব মোক
পৰিপোষণ, থাকিব মোৰ চিৰন্তন ।

সম্ভৱণ : হে মাৰ মন আৰু হৃদয় বান্ধিলো সত্যপাশেৰে ।
শত শত শব্দে তুমি মোক শূন্য নক্ষত্ৰৰ দৰে পৰিচালিত
কৰিবা ; মোৰ জীৱনসংস্কাৰে তুমি মোৰ তৰণী হৈ মোক আগ-
বঢ়াই নিবা ; মোৰ জীৱন আকাশত বেজিটি হৈ পোহৰ দিবা ;
আজিৰ এই ফাগুনী পূৰ্ণিমাৰ দৰে মোৰ জীৱন জোনাকময়
কৰিবা ; জীৱন যেতিয়া শুকাই যায়, শাস্তিসুধাৰস বৰষিবা ।

তপতী : স্বামিন্, আপুনি মোৰ জীৱনৰ কাঙাৰী হৈ
থাকিব । আমি সকলোকে মিত্ৰৰ চকুৰে দশন কৰিম ;
আপোনাকো সকলোৱে মিত্ৰৰ চকুৰে চাব । ১ আমি সক-
লোৰে মঙ্গল সাধন কৰিম ।

সম্ভৱণ : আমাৰ দুয়োৰে নমন মধুময় ; আমাৰ বদন
মধুময় অঞ্জন ; তুমি আছা মোৰ বকুৰ মজতে ; আমাৰ
দুয়োৰে হৃদয়ত আছে একেজনা প মেঘ । ২

তপতী : আপুনি মোক মনৰ দৃঢ় সংকল্পেৰে তাঁতশালত
বোৱা এই কাপোৰ খনেৰে বন্ধ কৰ (সম্ভৱণ চ বখন তপতীৰ
পিঠিত মেৰিয়াই নিজৰ আঁঠুত বন্ধ) । এইদৰে সত্যধম-
পাশেৰে মোক বান্ধক চিৰকাল ৩

সম্ভৱণ : দেৱী, মোৰ সহধৰ্মিণী হৈ থাকিবা ; মোৰে

লগত যজ্ঞসম্পাদন কৰিবা (১), মোক ঋণমুক্ত কৰিবা ।

তপতী : মোৰ ওচৰত চিৰঋণী হৈ থাকিব ; ভক্তিশিক-
লিৰে বাক্সিলোঁ আপোনক , চিৰকাল মোৰ বন্দী হৈ থাকিব ।

সম্ভবণ : যিদিনা দেখা দিলা মোক তপস্বিনী বেশে, সেই
দিনাই মোক কৰিলা বন্দী চিৰজীৱনলৈ , জ্ঞান বেলি তৰা
থাকে মানে তেন্তে এই কাপোৰৰ বাঞ্ছান কেলেই ?

তপতী : আপোনাৰ চৰণপদুম দুটিত মোৰ ভক্তি থাকে
মানে নহ'ব প্ৰয়োজন ।

(সম্ভবণে চাদৰৰ বন্ধন খুলি দিয়ে ।)

তপতী : সুবাসসুমোদিত কুসুমমালাধাৰি ৰাখিলোঁ আপো-
নাৰ পৱিত্ৰ পদপঙ্কজত ।

সম্ভবণ : পলাশপল্লৱচ্ছায়াই তোমাৰ মুখখন কলমিত
কৰিছে , আহা, মুকলি জোনাকলৈ যাওঁ ; পৃথিৱীৰ বুকুত
জোনাকৰ বান খেলিছে ... এই জোনাকত দেখোঁ, তোমাৰ
বিশ্ববিমোহিনী ৰূপ, তোমাৰ ৰূপপাৰাবাহৰ অতলত ডুব গৈ
নিখিল বিশ্বসৌন্দৰ্যই নিজকে ধন্য মামিব ।

তপতী : প্ৰথম যিদিনা মোক দেখি উদ্ভ্ৰান্ত হৈছিল, সেই
দিনা কি ৰূপ দেখিছিল ?

সম্ভবণ : সেইদিনা দেখিছিলোঁ তোমাৰ তপস্বিনী ৰূপ ,
তোমাৰ তপঃক্লিষ্ট আননত উজ্জ্বল হৈ উঠিছিল দিৱ্যজ্যোতি ,
তোমাৰ নয়নে কৰিছিল বিকিৰণ দিৱ্য বিভা, তোমাৰ সৰ্বা-
ব্ধবৰ পৰা, তোমাৰ বসন, পুষ্পভূষণ, তোমাৰ দৰ্শনৰ পৰা
বিকশিত হৈছিল পৱিত্ৰতা

তপতী : স্বামিন্ , আপুনি মোৰ তপস্বিনী ৰূপ ধ্যান কৰিব । মই যেতিয়া শলাফলেশবক স্বামী প্ৰাৰ্থনা কৰিছিলোঁ , মোৰ আগত এগৰাকী বীৰপুৰুষে দেখা দিছিল ; সেই গৰাকী বীৰপুৰুষ ৰাজসিংহাসনত অধিষ্ঠিত আছিল যদিও তপশ্চৰ্যা-শীল, ব্ৰহ্মধ্যানপৰায়ণ, প্ৰভুৰ নিচিনাকৈ জগতৰ কল্যাণৰ কাৰণে কালকূট পান কৰিবলৈ, সবস্ব ত্যাগ কৰিবলৈ সদায় আগ্ৰহশীল আছিল । আপুনেয়েই মোৰ সেইগৰাকী ত্যাগতিষ্ঠা-শীল, তপশ্চাৰ্য্যশীল মহাৰাজাধিৰাজ ।

সম্ভষণ : দেৱী চোৱাচোন, সৰোবৰত কেনেকৈ কুমুদবিলাকে চন্দ্ৰৰ সুবিমল কিৰণ বিকচবুকুত সাবটি লৈ উৎফুল্ল হৈ উঠিছে, স্নিগ্ধ পৰনহিল্লোলত মৃদু মৃদু নাচিছে ...

তপতী : তেনেকৈ মোৰ হৃদয় সৰোবৰৰ পদুমফুলে আপোনাৰ তপস্যাপূত পৰনত অৱনমিত হৈ আপোনাৰে চৰণকমলত ভক্তিঅৰ্ঘ্য নিবেদন কৰিছে ।

সম্ভষণ : দেৱী, চাৰিওফালে কি অপূৰ্ব শোভা, কি অপূৰ্ব শান্তি ! আকাশ শান্তি, পৃথিৱী শান্তি, বনজতা শান্তি, সকলো দেৱতা শান্তি, সকলো শান্তিয়ে আমাক শান্তিময় কৰক !

তপতী : স্বামিন্ , সৌৱা উষা দেৱী আহিছে । মই আহোঁ , শ্ৰীসূৰ্য্যৰ্ঘ্য দিবলৈ আপুনিও আহিব ।

সম্ভষণ : দেৱী, যোৱা , বিড়ুচৰণে চৰায়ে জনায় ভকতি :—

নমো নমো নমো সৱিতা দেৱতা

লহ লহ লহ আমাৰ ভকতি

কৰোঁ সমৰ্পণ তৰ চৰণে মতি ।

(আঁৰ কাপোৰ ।)

পঞ্চম অঙ্ক

মন্দাকিনী নদীৰ পাৰত শ্ৰীস্বয়ম্ভৱনা । মহৰ্ষি বসিষ্ঠ, ঋত্বিক্সকল
ৰজা সম্ভৱণ, তপতী, প্ৰীতি আৰু বিদূষক মাধৱ ।

মহৰ্ষি বসিষ্ঠ :

ওঁ নমামি দেৱদেৱেশং ভূততৰনমঃস্বয়ং ।
দিৱাকৰং বৰিঃ ভানুং মাতৃগুং ভাস্কৰং ভগম্ ॥
ইন্দ্ৰং বিশ্বং হৰিঃ হংসকং লোকেশ্বকং বিভুম্ ।
ত্ৰিনেত্ৰং ব্ৰাহ্মকং ব্ৰাহ্মণং ত্ৰিমূৰ্ত্তিং ত্ৰিগতিং শুভম্ ॥
ষণ্মুখায় নমো নিত্যাং ত্ৰিনেত্ৰায় নমো নমঃ ।
চতুৰ্বিংশতিপাদায় নমো দ্বাদশপাণয়ে ॥ ৯

দেৱদেৱেশ্বৰ সূৰ্যক নমস্কাৰ জনাওঁ ; সূৰ্য সকলোৰে সৃষ্টি
কৰ্ত্তা, অৱায়, সূৰ্যই দিৱাকৰ বৰি ভানু মাতৃগু, ভাস্কৰ ভগ
ইন্দ্ৰ বিশ্ব হৰি হংস অৰ্ক লোকেশ্বক, বিভু, ত্ৰিনেত্ৰ ব্ৰাহ্মক ব্ৰাহ্ম
ত্ৰিমূৰ্ত্তি, ত্ৰিগতি, সূৰ্য ষণ্মুখ, চতুৰ্বিংশতিপাদাম্বিত, দ্বাদশপাণি-
মণ্ডিত, দেৱদেৱেশ্বৰ, সূৰ্যক পুনঃ পুনঃ নমস্কাৰ জনাওঁ ।

ঋত্বিক্স সকল আৰু মাধৱ :

সৰ্বজ্ঞং সৰ্বগন্ধৈৰ সৰ্বকাৰণদৈৱতম্ ।
সৰ্বেশং সৰ্বহৃদয়ং নমামি সৰ্বসাক্ষিনম্ ॥
সৰ্বাত্মা সৰ্বকৰ্ত্তা চ সৃষ্টিজীৱনপালকঃ ।

হিত: স্বৰ্গাপৰ্বৰ্গাশ্চ ভাষ্কৰেশ নমোস্ত তে ॥ ১

পৰমেশ্বৰ সূৰ্য্যক নমস্কাৰ জনাওঁ, সূৰ্য্য সৰ্বজ্ঞ, সৰ্বভূগ,
সৰ্বকাৰণ নাৰায়ণ, সকলোৰে ঈশ্বৰ, সৰ্বহান্য, সৰ্বসাক্ষী,
সৰ্বায়া, সৰ্বকৰ্ত্তা, সৃষ্টিজীৱনপালক, সৰ্বমঙ্গলময়, স্বৰ্গ,
অপৰ্বৰ্গ (মুক্তি), ভাষ্কৰেশ ।

বসিষ্ঠ : স নো বন্ধুৰ্জনিহা স বিধাতা ধামানিবেদ তুবনানি
বিদ্যা । যত্র দেৱা অমৃতমানশানা স্ত্রীয়া ধামন্ ন ধোৰয়ন্ত ॥ ২

তেওঁ আমাৰ বন্ধু, পিতা বিধাতা, তেওঁ সকলো ধাম,
সকলো তুবন জানে, সেইজনাৰে আশ্ৰয়ত দেৱতাসকলে অমৃত
পান কৰি পৰম ধাম লাভ কৰে ।

(সম্বৰণ, তপতী আৰু প্ৰীতিয়ে প্ৰৱেশ কৰে, মহৰ্ষিৰ পদ বন্দনা
কৰে ; মহৰ্ষিয়ে সূৰ্য্যৰ্ঘ্য দিবলৈ উপদেশ দিয়ে ।)

সম্বৰণ : নমোস্ত সূৰ্য্যায় সহস্ৰ ভানৱে নমোস্ত বৈশ্বানৰ
জাতবেদসে । ত্বমেৱ চাৰ্ঘ্যং প্ৰতিগৃহ্ণ দেৱ দেৱাদিদেৱায়
নমোনমস্তে ॥

তপতী : নমো ভগৱতে তুভ্যং নমস্তে জাতবেদসে ।

মমেদমৰ্ঘ্যং গৃহ্ণ ত্বং দেৱ দেৱ নমোস্ততে ॥ ৩

হে ভগৱন্, আপোনাক নমস্কাৰ জনাওঁ, হে জাতবেদজ্ঞ,
আপোনাক নমস্কাৰ জনাওঁ, মোৰ এই অৰ্ঘ্য গ্ৰহণ কৰক ;
হে দেৱদেৱ, আপোনাক নমস্কাৰ জনাওঁ ।

বসিষ্ঠ : ওঁ স্বস্তি স্বস্তি স্বস্তি । ভগৱান ভাষ্কৰে সকলোৰে
মঙ্গল কৰক । ভগৱানক প্ৰাৰ্থনা জনোৱা ।

সম্বৰণ আৰু তপতী : ওঁ বিশ্বানি দেৱ সৰ্বিত দুৰ্বিতানি

পৰাসূৰ । যদ্ ভদ্রং তন্ন আসূৰ ॥ ১

হে ভগবান্ সৰ্বিতা, হে পৰমেশ্বৰ, আমাৰ সকলো পাপ দূৰ
কৰক ; শিবিলোক কল্যাণপ্ৰদ সেইবিলোক আমাক প্ৰদান কৰক ।

মহষি বসিষ্ঠ : শং নঃ স্য উৰুচক্ষা উদতু

শং নো ভবতু প্ৰদিশ্চতস্ত্র ।

শং নঃ পৰ্বতা ধ্ৰুবয়ো ভবন্ত

শং নঃ সিন্ধবঃ শমু সন্দ্ৰাপঃ ॥

শং নো দেবসন্ধিগ্ৰা ভ্ৰাম্যমাণঃ

শং নো ভবন্তুষসো বিভ্ৰতী : ।

শং নঃ পৰ্জানো ভবতু প্ৰজাভা :

শং নঃ ক্ষেত্ৰস্য পতিবন্ত শনুতু : ॥ ২

সুদূৰপ্ৰসাৰীনয়নসম্পন্ন সূৰ্যদেবতা আমাৰ শাস্তিদায়ক হৈ
উদিত হওক ; চাৰিও দিশ শাস্তিদায়ক হওক । ধ্ৰুবতৰাৰ
নিচিনা সূক্ষ্ম পৰ্বতমালা আমাৰ শাস্তিদায়ক হওক ; নদী-
বিলোক আমাৰ শাস্তিদায়ক হওক ; সলিল আমাৰ শাস্তিদায়ক
হওক ।

লালনপালনশীল সৰ্বিতা দেবতা আমাৰ শাস্তিদায়ক হওক ;
সমুদ্ভাসিতা উষাদেবী আমাৰ শাস্তিদায়ক হওক ; মেঘ আমাৰ
সম্ভাষকলৰ শাস্তিদায়ক হওক ; ক্ষেত্ৰৰ স্বামী পৰমাত্মা আমাৰ
শাস্তিদায়ক হওক ।

ওঁ শান্তিঃ শান্তিঃ শান্তিঃ ।

(আঁৰ কাপোৰ ॥)

মোপামুদ্ৰা

পৰম পুণ্ডৰীক পিতৃদেৱতা।

স্বৰ্গীয় খণেশ্বৰ বৰুৱা দেৱৰ

পুণ্যস্মৃতিত

মূল কথা।

ঋগ্বেদ

১১৭৯

মহাভাৰত বনপৰ্ব অধ্যায় ৯৬—অধ্যায় ৯৯ ।

ত্ৰিপুৰসুন্দৰী বা শ্ৰীবিদ্যাৰ উপাসনা লোপ পাইছিল ।
মহৰ্ষি অগস্তাই এই শ্ৰীবিদ্যাৰ উপাসনা পুনৰ উদ্ধাৰ কৰে । ঐতিহ্য
মতে মহৰ্ষিৰ সহধৰ্মিণী লোপামুদ্ৰাই শ্ৰীবিদ্যাৰ উপাসনা কৰি
সৰ্বসিদ্ধি লাভ কৰিছিল । ৫০০ খৃষ্টপূৰ্বাব্দৰ শৌনকে বৃহদ্ভেৱতা
নামে গ্ৰন্থত লোপামুদ্ৰাক এগৰাকী ব্ৰহ্মবাৰ্জিনী বুলি সন্মান প্ৰদৰ্শন
কৰে ।

শ্ৰীগোলোকেশ্বৰ বৰুৱা

কুশীলব

পুরুষ

মহষি অগস্ত্য

ঐক্য, অভূতি, অয়াসা,

আত্মেয়, অগ্নিবেশা,

আনভিম্ভাত

মহষি অগস্ত্যৰ

শিষ্য

নারী

লোণামুদ্রা

প্রভা

অনিমা, অতসী,

অনঘা, অৰ্পণা, অমিতা,

অশোকা, অসিতা

মহষি অগস্ত্যৰ সহধৰ্মিণী

মহষি অগস্ত্যৰ আশ্রমৰ পৰিচালিকা

মহষি অগস্ত্যৰ

আশ্রমৰ তাপসকন্যা

প্ৰথম দৃশ্য

মহৰ্ষি অগস্ত্যৰ আশ্ৰম : সময় ৰাতিপূৰ্বা : লোপামুদ্ৰা, প্ৰজ্ঞা
আৰু শিষ্যা ।

লোপা : বাইদেউ, সৌ চাওক দিৰ্দ্ৰুহিতা সূৰ্যৰ কইনা
উষাদেৱী উত্তিবলৈ ধৰিছে পূৰ্ব আকাশত ; চাওক কেনেকৈ
নিজৰ মহিয়সী ৰূপ পোহৰৰ মাজেদি আমাক দেখুৱাইছে,
আজ্ঞাৰ দূৰ কৰিছে, বিশ্বচৰাচৰৰ বাটবিলাক উজ্জ্বল
কৰিছে ।

প্ৰজ্ঞা : মোৰ চেনেহী লোপা, উষাদেৱী সত্যশীলৰ কাৰণে
সত্যশীলৱতী, মহতৰ কাৰণে মহিয়সী, দেৱতাৰ কাৰণে পৰাৎ-
পৰা, যজ্ঞিয় সকলৰ কাৰণে যজ্ঞিয়তমা ; উষাই আজ্ঞাৰৰ শিলা
খণ্ডবিলাক সুবিদূৰ কৰিছে, সকলো জীৱৰ মাজত চাৰিওদিশে
পোহৰ বিলাইছে হেজুলীয়া ।

লোপা : বাইদেউ, উষাদেৱীয়ে যেন বিশ্বসংসাৰ আঁকো-
ৱালি লবলৈ আকাশত উঠিছে, সকলোৰে ফালে আগবাঢ়িছে ;
নিজ দীপ্তিৰে বিশ্বজগৎ দীপ্তিময় কৰিছে ; উষা দেৱীৰ
ৰসনআভৰণ কিমান ধুনীয়া, কেনেকৈ জক্‌মকাই উঠিছে,
গাৰ বৰণ সুচিকুণ সোণোৱালী মনোমোহা কিৰণেৰে সূশোভিতা;
চাওক বাইদেউ, উষাদেৱী কি অপৰূপ ৰূপযৌৱণশালিনী ।

প্ৰজ্ঞা : লোপা, সৌৱা চোৱা, পোহৰৰ ফুলনিৰ পৰা

কেনেকৈ সৰিতা দেৱতা ওলাই আহিছে, সহস্ৰ কৰণময়
হাতেৰে বিশ্বজগতক অভয় দিছে :

জাগা জাগা বিশ্বসংসাৰ,

মই দূৰ কৰোঁ পপ আক্ৰাৰ,

চোৱা, সন্মুখত চৈতন্য পাৰাবাৰ

কাম কৰা, পৰমজনৰ চৰণ কৰা নমস্কাৰ ।

লোপা, মোৰ আইজনী, সৰিতা দেৱতাক অস্থায়ী পৰা কৃতজ্ঞতা

জনোৱা, ভক্তি নিবেদন কৰা, বন্দনা কৰ ।

লোপা বাইদেউ, আহক একেলগে বন্দনা কৰোঁ ।

হে পৰম বৰেণীয়া সৰিতা দেৱতা,

তুমি, আমাৰ পিতা সখা ধাতা,

আমি কৰোঁ তোমাৰ অৰ্চনা,

কৰোঁ তোমাৰ বন্দনা;

তুমি, এই বিশ্বচৰাচৰ কৰিছা হুজুৰ ;

এই বিশ্বচৰাচৰ কৰিছা পালন ;

দেৱতাৰ মাজত তুমিয়েই সুপৰিত্ৰ সুমহান ;

তুমিয়েই সুগৰিয়ান ঋতৱান ;

তুমি বজোৱা বিশ্ববিমোহন শাস্ত্ৰবষণ ।

হে দেৱ দেৱ,

আমাৰ হৃদয়ৰ ভক্তিঅঞ্জলি কৰা গ্ৰহণ,

তোমাৰ চৰণসেৱাসাগৰে আমাক কৰা নিমগন ।

নমো নমো নমো তব দেৱদুৰ্গা চৰণ ।

প্ৰজ্ঞা : লোপা , মহৰ্ষি (অগস্ত্য) কেতিয়াকৈ উভতি
আহিব ? মহৰ্ষি আশ্ৰম এৰি যোৱা ছমাহৰো অধিক হল ;

যাওঁতে মোক সোনকালেই উত্তৰিব বুলি কৈ গৈছিল।

লোপা : কেতিয়াকৈ আছে নাজানোঁ বাইদেউ, মই সদায় আজি আহিব আজি আহিব বুলি বাটলৈ চাই আছোঁ আৰু দিন দিন বৃদ্ধী হৈ আছিছোঁ।

প্ৰভা : আইটী, বেজাৰ নকৰিবা, তোমাৰ আগত এতিয়াও অনন্ত জীৱন, আকৌ উত্তৰ ফুলি তোমাৰ যৌৱন।

লোপা : বাইদেউ, মই মহষিৰ এই আশ্ৰমলৈ অহা দহ বছৰ পাৰ হৈ গল, মোক পিতৃদেৱে যেতিয়া মহষিৰ হাতত অৰ্পণ কৰে তেতিয়া মোৰ বয়স উনৈশ পাৰ হৈ কুৰিত ভৰি দিছিল মাত্ৰ ; তেতিয়া আছিল মোৰ ভৰা যৌৱন, যৌৱনৰ তপত তেজৰ ৰঙা ৰঙেৰে মই উষা দেৱীৰ নিচিনাকৈ ৰাজলী হৈ উঠিছিলোঁ। আশ্ৰম সোমোৱাৰ লগে লগে মোৰ মুখৰ ৰং, গাৰ বৰণ কেহেৰাজ বৰণীয়া হল, মই কুৰিতে বৃদ্ধী হলোঁ।

প্ৰভা : এতিয়া তোমাৰ বয়স একুৰি দহ বছৰ হৈ গল, তুমি একুৰি এঘাৰ বছৰ বয়সত ভৰি দিছা, তুমি পুনৰ লহপহ কৰে দিপ্লিপ্ গাভৰুজনী হৈ উঠিবা।

লোপা : কব নোৱাৰোঁ বাইদেউ, জৰাই মোক মেৰিয়াই ধৰিছে, কেতিয়াবাকৈ জানো মোৰ যৌৱন আকৌ উত্তৰি আহিব ? মোৰ গাত জৰানাগপাশ দেখি বুকুখন কঁপি উঠে, ভয়ত তিনিও সজ্জা কাতৰ ভাবে অগ্নিদেৱতাক প্ৰাৰ্থনা কৰোঁ :

হে অগ্নিদেৱতা, তুমি স্বৰৱজান

তুমি প্ৰাচীন কবি, তুমি বিদ্বান,

নিদিবা চিঙিবলৈ আমাৰ

পিতৃপুঙ্কষৰ সখ্যবীণাৰ তাঁৰ ।

মোৰ দেহত দহে জ্বৰাৰ

কলা মেঘৰ আলিঙ্গন ,

পিচে পিচে শ্বেদে মোক নিষ্ঠুৰ মৰণ ,

হে প্রভু , বক্ষা কৰা , বক্ষা কৰা মোৰ জীৱন ।১

প্রভা : লোপা , জনোঁ তুমি দুখিনী , তুমি নিদৰ্ভৰাজ
নন্দিনী , ৰাজকাৰেঙত হাঁহি নাচি আছিন্না উন্মাদিনী : মহষিৰ
আশ্রমত তুমি বন্দিনী , শ্মশানশালীত যেন তুমি কটাইছা
দিনযামিনী । তোমাৰ এই দাসীসুলভ দুৰলভতা জানো শোভা-
পাল তোমাক ৰাজনন্দিনী ! তুমি নোংগোৱা কেলেই,

মই বিজয়িনী,

নাগাওঁ , দুখ নিৰানন্দ দুঃসহ বেদনা ;

নোতোলোঁ , স্বৰ্গীয় সুখ আনন্দৰ মুচ্ছনা ;

গাওঁ মই বিজয়ৰ গন,

বিজয়উল্লাসত নাচে মোৰ প্ৰণ,

মই বিজয়িনী ।

লোপা : বাইদেউ সচাঁ , ৰাজনন্দিনী মই , ৰাজ কাৰেঙত
জীৱন কটাইছিলোঁ সঙ্গীতসাগৰত সাঁতুৰিনাদুৰি , নাজানিছিলোঁ
দুখ কি , বিষাদ কি , নৃত্যপটিয়সী মই , নৃত্যৰ তালে তালে
হাঁহি হাঁহি আপোন পাহৰা হৈ মুহিছিলোঁ বিশ্বজনমন । এদিন
কোন কালক্লগত মহষিয়ে গৈ ধৰিলে মোৰ পিতৃদেহক ;
আপোনাৰ নন্দিনীক মোক কৰক অৰ্পণ , মই গাহঁত্ব্য ধৰ্ম
কৰিম পালন । মোৰ পিতৃমাতৃয়ে ব্ৰহ্মণ্যপৰ উন্নত হল

বাকহীন, মই স্নেহস্বায় মহম্মিৰ কৰিলোঁ বৰণ, বৰকল
কৰিলোঁ পৰিধান ।

প্ৰজ্ঞা : লোপা, বীৰাঙ্গনা তুমি, ক্ষত্ৰিয় ৰাজতনয়া, দিলা
নি স্বৰিহু তপস্বীক বৰণমালা, ওপস্থিৰ বেষ তুমি ধৰ্ম্মিলা ;
এইটো তোমাৰ গৌৰৱৰ কথা : দুখ নকৰিবা

লোপা : অক্ৰিয় পৰিধান কৰিব কাৰণে অকণোঁ দুখ
নকৰোঁ । আচিলোঁ মহম্মিৰ পাচে পাচে আশ্ৰমলৈ ৰাজনন্দিনী
ভাৰিণী হৈ ; ইয়াৰ বাবে নকৰোঁ খেদ কিন্তু ব্ৰহ্মচৰ্য ব্ৰত
ভগ্নাৰ ভৱত মোক মহম্মিয়ে নিদিলে আলিঙ্গন, নকৰিলে
পৰশন : ব্ৰনৈকৈয়ে পাৰ হল দহেটা বছৰৰ নিঃসঙ্গ জীৱন ।

প্ৰজ্ঞা : আগলৈ চোৱা, দেখিবা তোমাৰ আগত আছে
শত বসন্ত ।

লোপা : শত বসন্তৰ কাৰণেই প্ৰাৰ্থনা কৰোঁ.

হে বৰুণ দেৱতা,

গাওঁ তোমাৰ গান

কৰা মোক শত বসন্ত দান

জৰাৰ পৰা মোক কৰা পৰিত্ৰাণ :

মোৰ গানৰ মাজত

নুনুমাই যেন মোৰ জীৱন শলিতা,

নুড়ুবে যেন তৰী মাজ সাগৰত,

ভক্তিৰে প্ৰণিপাত কৰোঁ তৰ চৰণত ।

প্ৰজ্ঞা : আজি পূহ মাহ, আহিছে বসন্ত । আকাশলৈ
চোৱা, দেৱতাই খেলিছে বজ্জৰ খেলা, বজ্জীণ হব তোমাৰো
টোকা ।

লোপা : বাইদেউ উষাৰ গান গাওঁ :

সুদীপ্তীময়ী উষা সূৰ্য্যৰ কাষত উঠিছে চিক্‌মিকাই,
স্বামীসামীপাশালিনী যৌৱনৱতী প্ৰিয়তমাৰ নিচিনাকৈ,
বিশ্বচৰাচৰৰ বুকুত নৱ নৱ চেতনা জগাই ।

বাইদেউ, কি কম কি দুখে মোৰ বুকুত খুন্দা মাৰি ধৰে
মই যেতিয়া গাওঁ এই গান । মোৰ দহোটা বসন্ত অথলে গল,
কৰা নাই বসন্তক অৰ্ঘ্য দান, দিয়া নাই অভিনন্দন । চৰাই
চিৰিকতি ফুলবন প্ৰথমদল সৰোবৰৰ শত শত শতদল সকলোৱে
একেলগে বসন্ত উৎসৱ পাতে, বৃঢ়ী পৃথিৱী গাভৰু হয়, নসাজ
পিন্ধে, আকৌ অমাতৰ মাত মাতে ; নৱ শূৱণী মাতৃ হয়,
বুকুত সন্তানক সাৱটি ধৰি পিয়াহ খুৱাই, ঘনে ঘনে চুমা
খায় ; সেইবিলাক দৃশ্য মোৰ চকুত যেতিয়া পৰে মোৰ বুকু
ভালি যায় ।

প্ৰজ্ঞা : লোপা, মোৰ আইজনী, এইটো পূহ মাহ, চোৱা ধুনীয়া
পৃথিৱীখনিক জৰাই কেনেকৈ মৰণৰ দুৱাৰদলিলে টানি আঙুৰি
লৈ গৈছে, মাঘ সোমোৱাৰ লগে লগে দেখিবা জৰা গলাবলৈ
উপক্ৰম কৰিছে, ফাগুনত দেখিবা পৃথিৱী আকৌ যৌৱনমদমতা
হৈছে ; আহিছে বসন্ত, তুমিও হ'বা নগাভৰু ; মহষিপত্নী তুমি,
এতিয়াৰ পৰাই ৰচনা কৰা বসন্তৰ সেই গান যি গানৰ সুৰত
উঠিব ফুলি তোমাৰ বুকুৰ গুহমুক্ত প্ৰাণ ।

লোপা : বাইদেউ মই মহষিপত্নী, মহষিপত্নী বুলি মোক
ৰাইজে ভক্তি কৰে, শ্ৰদ্ধা কৰে, তাৰ পৰা মোৰ কি লাভ হল ?
বহুৰে বহুৰে নাহৰ ফুল ফুলে, কোকিলে পঞ্চমে সুৰ তোলে,
বুকুত তীব্ৰ আকাংক্ষা জাগে, বুকুৱে বুকুত সন্তান সাৱটি লবলৈ

মা'গে ; মহষিক ক'লো যোৱা বহাগতঃ

“ক'ত বসন্ত কটালো প্ৰাগধূলি দিৱানিশ' আপোনাৰ সেৱাত,
ডুৰাই দিছেই দেখা মোৰ দেহ'ত গেবাৰী খাটোতে মোৰ
দেহাৰ মুকুতা কান্তি গল মৰহি, অপোনাৰ কাষ চাপিলে
এপুনি মাৰে ডেকহি কাৰো যৌৱন নেথাকে বৈ, পতি আহক
পত্নিৰ বুকুলৈ ।” (ঋগ্বেদ ১১৭৯ ১)

প্ৰজ্ঞা মহষিৰ ভয়, ব্ৰহ্মচৰ্য্যৰ ভঙ্গৰ পাপে চুব ; মহষি
পাপত ডুবিব, সুখী জানো হবা তুমি ?

লোপা সত্যব্ৰতী ঋষিসকলে এতীত ক'ত সন্তান কৰিলে
উৎপাদন পত্নীৰ গভ'ত ; তাৰ বাবে ভঙ্গ হোৱা নাই তেও-
লোকৰ ব্ৰহ্মচৰ্য্যত । কলোঁ মহষিক, সেই কাৰণে পতিয়ে
পত্নীক সাৱটি লওক নিজৰ বুকুত । (ঋগ্বেদ ১।১৭৯।২) ।
মহযিয়ে মোক কৰিলে প্ৰত্যাখান ।

প্ৰজ্ঞা তোমাৰ কাৰণে মোৰ কলিজাৰ কোণত আছে
সহানুভূতি, মহষিৰ কাৰণে ৰাখা বেথা তোমাৰ অন্তৰত ।

লোপা : বাইদেউ, এদিন শাওণৰ পূৰ্ণিমা ৰাতি ঋবে ঋবে
বাৰিধাৰা, কলহৰ কাণে ঋবে মহষিৰ মন হয় উন্মনা,
এন্তৰত জাগে কামনা ; মুমলধাৰাৰ মাজেদি মদনে মাৰিলে
বান, উতলা হল মহষিৰ প্ৰাণ ; মহষিৰ ব্ৰহ্মচৰ্য্য উটি গল
কামনাপ্ৰাবনত ; আহিল মোৰ কামলৈ, কলে : মোকো দিয়া
ঠাই তোমাৰ বিছনাত । উত্তৰ দিলোঁ মই কঠোৰ কঠেৰেঃ
মহষি, নহয় নহয় মোৰ বিছনা আপোনাৰ উপযুক্ত স্থান ;
ৰাওক, আপোনাৰ ব্ৰহ্মচৰ্য্যব্ৰত কৰক পালন । মোৰ ৰাঢ়-
তাত মহষি চকুখাই উঠিল, অধোমুখে উভতি গল ।

প্রজ্ঞা : তুমি কেনেকৈ ইমান নিষ্ঠুৰা হব পাৰিলা ?

লোপা : বাইদেউ, অন্তৰত গুমৰি গুমৰি কাম্পে কত বেদনা, এইটো নহয় নিষ্ঠুৰতা । শাওণ উকলি গল, আহিল ডৰা ডদৰী বাই, ফেনেফুটুকাৰে বুকু ওপচাই, কোকিলে টানিলে টান :

সখি হে, হমৰ দুখক নহি ওৰ বে ।

ঈ ডৰ বাদৰ মাহ ভাদৰ

শূন্য মন্দিৰ মোৰ ॥ (ৰায় শেখৰ ।)

মহষিৰ বুকুত আকৌ নাচিবলৈ ধৰিলে কামনাৰ বান ; অৱনত শিৰে মোক দিলেহি পুষ্পাজলি : নদীৰ ভাঙ্গিলে বান্ধ কষিব পাৰে জানো কোনোবাই ? নাজানোঁ কৰপৰা কিয়বা আহে কাম-বান, নিয়ে সৰ্বস্ব উটুৱাই : লোপা অধীৰ মোৰ প্ৰাণ, দিয়া মোক তোমাৰ আলিঙ্গন, তোমাৰ বাহুবন্ধন । (ঋগ্বেদ ৯।৩৭৯।৪)

প্রজ্ঞা : লোপা, কিয় আকৌ মহষিক কৰিলা প্ৰত্যাখ্যান, কেনেকৈ হব পাৰিলা নিৰ্মম পাষণ ?

লোপা : কুসুমকোমল মোৰ বুকুখন, পোৱা নাই মৰমৰ পৰশন, উমি উমি জ্বলে ফ্লেণ্ডহতাশন ; কলোঁ মহষিক : পালন কৰিম মোৰ দাম্পত্য জীৱনৰ প্ৰথম মধুয়ামিনী, সজাম নিজকে মায়াময়ী ৰূপেৰে, হম মায়াবিনী, মোৰ দেহৰ ৰং কেহেৰাজ বৰণ, মোৰ দুঙটি ওঠ এলাফু মলিন, দুখনি গাল হল খাল, দুয়োটি নয়ন জ্যোতিহীন, বুকু মোৰ নীৰস, শুকান মন মোৰ ঠানবান : আপোনাৰ কাৰণে মই হম পুনৰ ৰূপযৌৱনশালিনী, হম কুহকিনী, মোৰ কুহক জালত পৰি আপুনি হব ৰতিৰস সূচতুৰ দেৱতা অস্থিনী ।

প্ৰভা : তোমাক আকৌ দেখিম নগাভৰজনী, অনুপম ৰূপ-যৌৱনাভিমানিনী ।

লোপা : ৰাইদেউ, সুধিলে মহষিয়ে : উত্তলা মোৰ মন চাবলৈ তোমাৰ প্ৰথম দৰ্শনৰ বিশ্ববিমোহিনী ৰূপ ; কোৱা কি কৰিলে পাবা তুমি ঘূৰাই সেই ৰূপ অপৰূপ ?

প্ৰভা : মহষিয়ে কৰিব পাৰে নিজেই অসাধা সাধন, কিন্তু নিজ শক্তি কৰে সদায় গোপন ।

লোপা : ৰাইদেউ, কলৌ মহষিক, ইন্দ্ৰক কৰক যাত্ৰা : হে দেৱৰাজ, মোৰ বাসৰশয্যাৰ কাৰণে দিয়া নন্দনকাননৰ চিৰনতুন কনককুসুম, যাত্ৰা কৰক দেৱবৈদ্য অস্থিনী দুজনাক : হে অতুল অমৰ কুমাৰ যুগল, চৰাচৰৰ শৰণ তোমালোক, মোৰ পত্নীৰ দেহা জৰাই জৰ্জৰিত কৰে, দিয়া দিয়া ৰসায়ন, পাব নৱীন যৌৱন : মোৰ পিতৃ ৰাজ্যদ্ৰুট, মাগা দানপৰায়ণ ৰাজন্যসকলক, স্বৰ্ণ-অলঙ্কাৰ, সুৱৰ্ণ পালেং, আসন, বিনন্দীয়া বস্ত্ৰআভৰণ, সুগন্ধি-সুজল ধূপ-ধূনা সুগন্ধে আমোলমোল

প্ৰভা : আমাক কি নালাগে, লগাৰ জানো শেষ আছে ?

লোপা : অভাৱতো নকৰে পূৰণ তিনি লোকৰ ঐশ্বৰ্য্য ভাঙাৰে ; তথাপিও টানোঁ সীমাবেধা ; কলৌ মহষিক : মোৰ আকৌ নাচিবৰ মন যায়, মোৰ নাচোন চাব, আনিব বিবিধ বাদ্যযন্ত্ৰ, কাঞ্চনকাঞ্চী, কনুককেয়ূৰ, মণি-মঞ্জীৰ ; আছিলোঁ মই নৃত্য পণ্ডিতসী, নচলিব হয়তো মোৰ চৰণ, তবু মোৰ চৰণৰ হিৰণ্য-নুপুৰ যেতিয়া হব শিজিত, আপোনাৰ বুকু হব তৃপ্তিতৰঙ্গেৰে আলোড়িত । যেনো তৃপ্তি পাম, তৃপ্ত হব মোৰ অতৃপ্ত পৰাণ ।

প্ৰভা : লোপা, তুমি মহষিপত্নী তুমি নাচিবা ?

লোপা : বাইদেউ, দেবশিবোমণি শিবই নাচে, জগতৰ মাতৃ
পার্বতী পৰমেশ্বৰীয়ে নাচে । মহষিয়ে কলে : প্ৰিয়তমে, তোমাৰ
অভিলাষ কৰিম পূৰণ । মহষিৰ ক মজ্জকোমল স্নেহসিক্ত
সূৰে শিৰেণিৰে মোৰ কৰিলে বিজুলী সঞ্চাৰ ; মৃতাভিভূত
হৈ মৃদিলু নয়ন, হলোঁ সংজাহীনা ; অবচেতনাই মোৰ কাণে
কাণে কৰিছিল প্ৰতিধ্বনি 'প্ৰিয়তমে'ৰ অনিয়ম মধু সূৰ, কব
নোৱাৰোঁ কিমান পৰ আছিলোঁ এনেকৈ, যেতিয়া চকু মেলি
চাওঁ, দেখোঁ মহষি হৈছে অন্তৰ্জ্ঞান ।

প্ৰজ্ঞা : লোপা, চোৱা সৌৱা উৰে আকাশত ধূলিৰ আবৃত্তন,
ৰিণিকি ৰিণিকি শুনোঁ অশ্বৰ চিহ্নিহিৱান, বথৰ ঘৰঘৰণি ।

লোপা : হয়, আচিছে বিজুলীবেগে আমাৰ আশ্রম অভিমুখে ।

(ঐক্যৰ প্ৰবেশ)

ঐক্য : শুক মাতৃ, উভতি আহি পানেতি মহষি, আচি আছে
বথৰ পিচত বথ, দেখোঁ পুতি বথত অহুল ঐশ্বৰ্যবিভূতিভঁৰাল !

(আঁৰকাপোৰ)

দ্বিতীয় দৃশ্য

সময় : আবেলি

মহষিৰ আশ্রম পূজণ

তাপসকন্যা অনঘা, অগিমা, অশোকা, অসিতা, অমিতা,
অহসী, অপণা ।

অনঘা : আমি গাওঁ পুষণ দেৱতাৰ বন্দনা গান
স্বাগত জনাওঁ পুষণ দেৱতাৰ বিজয় অভিযান ।

অগিমা : এইটো নহয় মধুমাহ
এইটো ঠেবেঙ্গা পূহমাহ ;

অশোকা : ব'লা নাই মলয় পৰন
সকলোতে নীহাৰ পতন
নাই নাই কোকিলকুজন
গাই মাথোন ক্ৰৌঞ্চ মিথুন ।

অনঘা : আজি পুষণে পুৱালে শুভ দিন
কৰিলে আকাশ পৃথিৱী বতাহ ৰঙ্গীন ;

অগিমা : কৰিলে বসন্তৰ বোধন
শিলিৰৰ বুকুত জগালে যৌৱন ;

অশোকা : অকালত জগালে প্ৰেমপ্লাৱন,
কৰিলে মিলনপিয়াসী পূণ ॥

সকলোৱে : আমি জনাওঁ পুষণচৰণে অভিবাদন
জনাওঁ অকাল বসন্তক সাদৰ অভিনন্দন ।

অসিতা : আজি কৃষ্ণা ত্রয়োদশী, শুক মাতৃ লোপা আজি
নয়ন গাভক ষোড়শী । দহ বছৰ আগেয়ে হেমন্তৰ আঘোণৰ
কৃষ্ণা দ্বাদশী তিথিত মহষিয়ে শুকমাতৃক লৈ সোমায় এই
আশ্রম । সেই দিনাও আকাশত জোন নাছিল, আছিল
আকাশ ডাবলীয়া, ধিমিকি ধিমিকি জ্বলিছিল দুটি-এটি তৰা
মাথোন । কোনেও আদৰা নাছিল নকৰ্ণনাক লখিমী বুলি,
কোনেও বজোৱা নাছিল মঙ্গলবাদ্য, দিয়া নাছিল উৰালি,
কনা ৰাতি নকইনা সোম ইছিল একলে, এগৰাকী পৰিচা-
ৰিকা আছিল স'ৰথ ।

অন্তসী : এতিয়া শুকমাতৃৰ বিয়াৰ একাদশ বছৰ সোমা-
ইছে : আমি আজি পাঠোঁ মহষিৰ অ.দশত প্ৰথম মধুনিশা
উৎসৱ :

অন্তসী : আমি সজাওঁ হে বণদুৱাৰ
কৰোঁ বাহিবাওতৰ জাতিজ্ঞৰ ।

অপৰা : ধৰা নাই মুকুল সহকাৰ
ফুলা নাই নাহৰ মন্দাৰ :

অশোক : আনিছোঁ সুগন্ধী আমুমঞ্জৰী,
আনিছোঁ পল্লৱ সাতসৰী,

অমিতা : আনিছোঁ কৃষ্ণ চন্দন অগৰ পৰাগ,
সুৰভিমোদিত ধূপ কুঙ্কুম সুৰাগ

সকলোৱে : এয়ে হব,

আজি হব আমাৰ আশ্রম স্বৰ্গীয় সৌন্দৰ্যময়

আজি হব মধুনিশা উৎসৱ বজা মধুময় ।

অনঘা : দেৱৰাজ্ঞ ইন্দ্রই নন্দন কাননৰ ৰালি ৰালি ফুল

মহষিৰ ফুলশয্যাৰ কাৰণে দিছে উপহাৰ ।

অগিমা : নন্দন কাননৰ ফুলেৰে সজাওঁ বাসৰ ঘৰ

নন্দনকাননৰ ফুলেৰে সজাওঁ পালেং সোণৰ ।

অশোকা : ফুলশয্যা মনোহৰ সূমনোহৰ ফুলেৰে কৰোঁ ৰচনা

কৰোঁ গ্ৰীষ্মিঞ্চন স্ৰবত্ৰবসসুধাধাৰা ।

অসিতা : অৰোঁ সূৰজিত কৌষয় চন্দ্ৰতাপ

ৰচোঁ মূৰ্ণিমনমোহন পুষ্পচাপ ।

গমিতা : ৰচোঁ সৰ্বজন মে'হন বৰগমলা শতধাৰ

ৰচোঁ দেৱজনবিমোহন সহস্ৰ পুষ্পহাৰ ।

অতসী : আকোঁ চিত্ৰ বিচিত্ৰ মঙ্গল আলিম্পনা

আকোঁ দিৱ্যাদেৱীৰ ছবি নৱযৌৱনা ।

অপণা : মঙ্গল ঘটি কৰোঁ স্থাপন,

দিওঁ উৰুলি কৰোঁ শঙ্খবাদন ।

সকলো'ৰে : হে অশ্বিনীযুগল পুষ্প অযমন,

কৰোঁহো কাকুতি দিহা দৰশন,

গুৰুমাতৃৰ মূৰত দিয়া পৰশন,

মধুময় কৰা মধুনিশা তাফোজন ।

বাৰে বাৰে জনাওঁ চৰণে প্ৰণতি,

বাৰে বাৰে চৰণে জনাওঁ ভকতি ।

অনঘা : শুকমাতৃয়ে তেওঁৰ নিজা নিভৃত নিকুঞ্জ মহষিয়ে
নজনাকৈ সজাবলৈ কৈছে, আহা সখীহঁত, এতিয়া সজাওঁ লতাঘৰ ।

(এফালে সকলোৰে প্ৰস্থান ; আনফালে মহষিৰ শিষ্য
ঐক্য, অয়াস্য, আশ্লেষ, অভূতি, অগ্নিৱশ্য আৰু আনভিম্বলাতৰ
প্ৰৱেশ ।)

অয়াস, অগ্নি ৰাতি গুৰুম'ত্নে কবিতা মধুনিশা উদ্‌যাপন,
আমি ডৰে ডাৰে সমিধ কৰিলো চৰন ।

আত্ৰেয় আজি অশ্রমত অকালবসন্তৰ আগমন, আমাৰ
বুকুত তুলিছে আলোড়ন

অভূতি বিগতপ্ৰাণা যেন প্ৰকৃতিৰ বুকুত উঠিছে শিহৰণ ।

অগ্নিদেৱতা : চৰাইচি। ন এফুৰ কুলৰ অন্তৰ্বে এক'লবসন্তই
অ'নিছে জাগৰণ ।

অয়াসা : আমি নকৈ গাহ পতা অগ্নিদেৱতাক সঙাওঁ, নকৈ
নদৰাটিৰ দৰে কৰোঁ সুন্দৰ শেওন ।

আনন্দিম্নাত আহা, কৰোঁ বন্দনা, আমি গাওঁ অগ্নি-
দেৱতৰে বন্দনা গীতি

অগ্নি আমাৰ সখা জনাও স্প্ৰীতি

মাগো অগ্নিদেৱতাক ডক্তিবিত্তি ।

আত্ৰেয় : অগ্নিদেৱতাক যবে যবে আদৰে অতিথি,
সকলোৰে পৰম প্ৰিয় সকলোৰে প্ৰথম সখি,
সুদীপ্ত সুৰে দীপন ৰাগে গাওঁ অগ্নিৰ স্তুতিগীতি ।

অভূতি : হে অগ্নিদেৱতা, কৰোঁ তোমাক হৰি প্ৰদান
গাওঁ তোমাৰ স্তৱগান,

হিম শিশিৰত তুমি আমাৰ পৰম শৰণ,

তুমি আমাৰ বন্ধুতম, হে প্ৰাচীন ৰাজন্ ।

আনন্দিম্নাত : হে অগ্নি দীপ্তিমান্,

তুমি কৰিলা সৃষ্টি অংশুমান্

কৰিলা সৃষ্টি নক্ষত্ৰ অজৰ যৌৱন

মানুহৰ মাজত বিলালা কিৰণ ।

সকলো'বে : হে অগ্নি তিষ্ঠতঃ ।

তুমি দিয়া মননক হে হে,

তুমি পুণ্যতম লোব অমৰ প্ৰীতি,

আমি গাওঁ হে মন বন্দনা গৌত্ৰ,

হে নব ওতক দিঃ সুমত্ৰ

হে পুণ্য কৰা অত্ৰঃ দ্বীপ সৌন্দৰ্য্য,

মহানন্দ ওসব কৰা নধুমত্ৰ ।

ওতস ওতঃ সন্ত্ৰ জলত বহি ।

ওকেনঃ : সকলো'ত উঠে ফুটি মকুশাবতি ।

অমৰ হাশ্ম আজ দ্বীপ মনেহৰ

ওতৰ বাসভূমি সুনিমল সুসুন্দৰ ।

(সকলোৰে পুস্থান)

তৃতীয় দৃশ্য

লোপামুদ্রা

: মহসি অগস্ত্য ওক লোপামুদ্রা

লোপা আজি মধুনিশা : প্রথম পাইছোঁ আপোনাক মোৰ
নিজাকৈ, মোৰ সম্পূৰ্ণ নিজাকৈ ; পুণ কৰব আশা, কথা কওক,
মোৰ জীৱন দেৱতা !

অগস্ত্য : আগতে কোৱা বাক মোক ক'ত আছে সেই সুখ
স্বৰ্গ, যত আছে জীৱনৰ য'ত ভোগ, য'ত আছে অমৰ পোহৰ,

য'ত খেলে সুব-লহৰ, সুমনোহৰ : য'ত নাই বজ্জন, য'ত মৃত্ত
জীৱন, য'ত আছে সুখ তৃপ্তি চিৰযৌৱন : য'ত কামনাৰো জুই
হয় ক্লান্ত, য'ত বাসনাৰ জুই হয় শান্ত; য'ত সকলো চিন্তা-
চেতনা লোপ পায় ।

লোপা : স্বামিন্, সেইখন সুখস্বৰ্গ আপোনাৰ হৃদয়ত ।

অগস্ত্য : নহয়, নহয় সুভগে, সেই সুখস্বৰ্গ তোমাৰ
বুকুৰ মাজত ।

লোপা : শূন্য হৃদয় মোৰ, কথা কওঁক পূৰ্ণ হওক হৃদয়
মোৰ, কথা কওক সুমধুৰ ।

অগস্ত্য : উদং মোৰো বুকুখন, দীৰ্ঘকাল কৰিলোঁ তপস্যা-
সাধন, কৰিলোঁ বেদমন্ত্ৰ গান, কৰিলোঁ দেৱতাৰ স্তৱকীৰ্ত্তন ;
কৰা নাই জ্যোতি দৰ্শন; তুমিয়েই কোৱা কথা, পূৰ্ণ কৰা
মোৰ বুকুখন ।

লোপা : মহম্বিক নহয়, যিজন দেৱতাই আপোনাৰ হৃদয়
কৰে জ্যোতিৰ্ময়, সেইজনকে মই দিছোঁ মোৰ বৰণমালা, সেই
জনা চিন্ময়; আপোনাৰ হৃদয় নহয় শূন্যতাময় ।

অগস্ত্য : উপলব্ধি কৰা নাই চিন্ময়ক মোৰ বুকুৰ মাজত ;
শূন্যতাই কৰে মোৰ বুকু বিৰহকাতৰ, তুমিয়েই পূৰ্ণ কৰা
শূন্য হৃদয় মোৰ ।

লোপা : শূন্য মোৰো হৃদয় । আমাৰ হৃদয় শূন্য কেলেই ?

অগস্ত্য : মই গাইছিলোঁ, পূৰ্ণম্ ইদম্, পূৰ্ণম্ অদস্.
ইয়াকে গাই গাই মহম্বি হলোঁ, কতা পূৰ্ণতা উপলব্ধি নকৰিলোঁ ।

লোপা : স্বামিন্, আপুনি যেতিয়া মোৰ পাণি গ্ৰহণ কৰে,
আপোনাৰ মনত পৰেনে আমাৰ গুডকাখী সকলে আমাক কি

আশীৰ্বাদ দিচ্ছিল ? ময়ে কণ্ঠ বাক, আমাক আশীৰ্বাদ দিচ্ছিল :

সমিতং সংকল্পেত্বং সং প্রিয়ো বোচিষ্কু সূমনস্য-
মানৌ ইষম্ভ্ৰমভি সংবসানৌ ॥ (উক্তয়সুৰ্বেস ৯৯৫৭।)

হে পতিপত্নী যুগল, তোরা দুয়ো একেটি মনব
ভাল'পোতা' পবস্পব, পবস্পব হোতা' মবমব
সুখামোদত মনেৰে কবা সহবাস
মিলি জুলি কৰা সঞ্চয় শক্তি সুযশ ।

অগস্ত্য : সুকলাগী, যেতিয়া তোমাৰ ৰাজ পিতৃদেৱে মোৰ
হাতত তোমাক কৰে সমৰ্পণ, তেতিয়া ভাবিছিলোঁ তুমি হবা
মোৰ সহধমিণী, তেতিয়া ভবা নাছিলোঁ, তুমি হবা মোৰ
ফুলশয্যাসজিনী ।

লোপা : আপোনাৰ সহধমিণী হ'য়ে আছোঁ অত কাল ;
দুয়ো একেলগে কৰিছোঁ সোমবস সৱন, একেলগে দেৱতাক
কৰিছোঁ অৰ্পণ । ইয়াৰ অধিক কিবা গাৰ্হস্থধৰ্ম পালনত মোক
দিছে জানো কৰিবলৈ অংশ গ্ৰহণ ? আপুনি যেতিয়া উষা-
দেৱীৰ বন্দনা কৰে ;

যোৱা দেৱী তুমি যৌৱনমদমতা ৰূপহীৰ নিচিনাকৈ
তোমাৰ কাৰণে বৈ থকা প্ৰেমাভূৰ দেৱতাৰ কাষলৈ ;
তুমি অতিকৈ জিলিকা, তুমি যৌৱনৱতী, মিচিকিয়াই
তোমাৰ বুকুখন তেওঁৰ আগত দিয়া উলিয়ায় ।

তেতিয়া কি আপোনাৰ মোৰ প্ৰথম যৌৱনৰ অতিকৈ জিলিকি
কথা মদসূৰসময় দেহাটোলৈ, মোৰ কামনাকাতৰ চকু দুটিলৈ,
প্ৰেমআলিঙ্গনঅভিলাষী বুকুখনলৈ আপোনাৰ চকু পৰা নাছিল ?

কতনো অশা ঘোৰ অন্তৰত খৌকিবাখৌ কৰিছিল, আপুনিমোক মাতিব আৰু ময়ো মিচিকি হাঁহিটি মাৰি আপোনাক মোৰ বুকখন সিম উলিয়াই। নিৰাশাৰ কত দুঃসহ যন্তনাৰ দিন গৈছে, অসহনীয়, বেদনৰ বহুৰ পৰা হৈ গৈছে।

অন্ত : প্ৰিয়তমে, তুমি মোৰ হাশ্বত্বে অহাঁও মই ভাবিছিলোঁ, তোমাৰ সূত্ৰে আছিল, তোমাৰ শৰ্মৰ পৰা আছিল; তোমাৰ সখীয়েৰা বৈতী ছন্দ; ধনী আছিল নাৰাণ্যচী মন্ত্ৰ; গাথা আছিল সূত্ৰেও সূত্ৰভৰণ, সূত্ৰদূৰ সূত্ৰাৰীয়া দাঁতটি অছিল তোমাৰ নৱনৰ অঙ্গন, অশা আৰু পৃথিৱী আছিল অন্ধৰ অনুপম। ত্ৰেতিয় মোৰ মনত পোনাৰা নাছিল, ফুলশয্যা, সূত্ৰভৰণ, সূৰণ অন্তৰ, তানিগনৰ অঁঠে প্ৰণয়ন।

লোপা : মই প্ৰথম যিদিনা আপোনাৰ আশ্বত্বে অহাঁও, ক'ত শত সহস্ৰ সুকোমল, সুবৰ্ণীণ কামাৰুসূম মোৰ অন্তৰত জন্মবাই উঠিছিল, আশা কৰিছিলোঁ ফুলশয্যা কৰিব সূত্ৰভৰণ, কব মোক কথা মৰমৰ সুকোমল মাতেৰে - প্ৰিয়তমে, এই ফুলশয্যা কবা আৰোহণ। কত গুণ কৰিছিলোঁ, মোক দিব আপোনাৰ সূৰল বাহুগুলেৰে আৰোহণত পত আলিঙ্গন। বিস্ত ফুলশয্যা ক'ত? আপুনি মোক দিলে স্থান অন্ধকূপত, শুবলৈ দিলে মাটিত পাৰি কাঁইটীয়া কুণৰ তুলি এখন; কটাও বিনম্ৰ ৰজনী; এনেকৈ পাৰ হয় কাঁইটীয়া কুণ ফুলশয্যাত মধুযামিনী।

অগস্ত্য : সেই কাৰণেই কি মোৰ হৃদয় শূন্য, বিবহ-কাতৰ? মোৰ বেদমন্ত্ৰ, ব্ৰজাপসনা নৈয়ে মই বাস্ত আছিলোঁ; তোমাৰ কথা ভাবিবলৈ সময় নাছিল; তোমাৰ কথা কোৱা।

লোপা : গাওঁ দুখ গাথা, গাওঁ দেৱতাক কৰোঁ কাতৰি

প্রাথনা :

হে সোম দেবতা,

তুমি সজোড়ঃ নগ্নজনক, প্রাণ নিয়া মুমূর্ষু আর্তক

নিয়া চকু অন্ধ কণাক, তুমি দৌবোরা খোদাক ।

হে প্রভু, দিয়ামোক দেহবল, দিয়া মেক মনোবল

অগস্ত্য : তোমাৰ দুখে অঞ্জি মোৰ বুকু ভাঙে । গোৱা
দুখৰে গান, শত শতক মোৰ প্ৰাণ ।

লোপা : স্বামিন্, মোৰ বেদনা কেতিয়াব কেতিয়াবা ইমান
তীব্র হৈ উঠে, মোৰ যেন সকলো শেষ হৈ যাব, তেতিয়া
প্রাথনা জনাওঁ :

হে প্রাণৰ দেবতা,

তুমি অম'ৰ পূজ্যমাতা, তুমি আমাৰ পৰিজ্ঞাতা,

তুমি ভক্তৰ লোৱা সেৱা, তোমাৰ ভক্তক তুমি চোৱা

তুমি সখা পিতৃ পিতৃতম, দিয়া শক্তি ভক্তক প্ৰিয়তম ।

অগস্ত্য : এতিয়া বুজিছোঁ মোৰ বুকুৰ মাজত ইমান দুখ
অনুভৱ কৰোঁ কেনেই ; তোমাৰ দুখ মোৰ বুকুত থুপখাই
আছে । মই বেদমন্ত্ৰ পাঠ কৰোঁ, দুখৰ গান গাব নোৱাৰোঁ ।
তুমি যি গান গাইছা অত দিনে, তাত কি দুখকে কি সুবা-
য়িত কৰিছা ?

লোপা : কব নোৱাৰোঁ, মই গাওঁ দেৱতাৰ গান ।

অগস্ত্য : শুনুৱা দেৱতাৰে গান ।

লোপা : শুনি জানো ভাল পাব ? তবু গাওঁ

হে অগ্নিদেৱতা,

হে আনন্দময়, আনন্দময় হৃদয়েৰে পূজোঁ তোমাক

তুমি সৰ্বজন প্ৰিয়, পতিত পাবন, পবিত্ৰতম জোনাক ।

মোৰ নয়ন তমসাময়, মোৰ জীৱন তমসাময়

ভক্তিপ্ৰদীপ জ্বলে মোৰ হৃদয়ত

তাৰেই পূজা তোমাক মোৰ মন্দিৰত ।

অগস্ত্য : সুভগে, ময়ো অগ্নি দেৱতাক বেদমন্ত্ৰ পাঠ কৰি
ক'ত সহস্ৰ কবি:ছাঁ হৰি: অৰ্পণ, কিন্তু মোৰ হৃদয়ত ভক্তি
প্ৰদীপ জ্বলা নাই ।

লোপা : স্বামিন্, ইমান কথা মই ব'ছি নাপাওঁ ; মোৰ
দুখ দেৱতাৰ চৰণত থাপি:ছাঁ ; মোৰ ভক্তি দেৱতাৰ চৰণত
অৰ্পণ কৰিছো ।

অগস্ত্য : সুভগে, আজি আ'ম পতি:ছোঁ মধুনশা উৎসৱ ।
আহ', আমাৰ অন্তৰৰ অনুৰাগ দেৱতাক কৰোঁ নিবেদন ।

লোপা : আমাৰ দুয়োৰে জীৱন একেটি সুৰত গাঁথা,
আহক, একেলগে গাওঁ জীৱনৰ জয়গাথা,
আমাৰ জীৱনত সুবাদিত হওঁক একেটি সুৰ,
একেলগে লওঁ মূৰত চৰণধূলি পৰমজনৰ ।

অগস্ত্য : বাক, কি পালে হব তোমাৰ জীৱন মধুময় ?

লোপা : সহধৰ্মিণীৰ অধিকাৰ ।

অগস্ত্য : সেইটো কি বস্তু ?

লোপা : আপোনাৰ জীৱনত মোক কৰক অঙ্গীকাৰ,
লোপাৰ কাৰণে লোপাক বিচাৰক ।

অগস্ত্য : মোৰ জীৱনত তোমাক অঙ্গীকাৰ কৰাৰ অৰ্থ কি ?

লোপামুদ্রা : আপোনাৰ আত্মা মোৰ আত্মা পৃথক নহয়,
আপোনাৰ সত্তা মোৰ সত্তা পৃথক নহয় ; আপোনাৰ আত্মা

মোৰ অ'হা একে : আপোনাৰ সত মোৰ সতৰ সৈতে ওতঃপ্ৰোত
হৈ আছে । এইমো মদ এ পুন উপলব্ধি কৰে, তেতিয়া মই
বৃত্তিম আপুনি মোক আপোনাৰ জীৱনত অঙ্গীকাৰ কৰিছে ।

অস্তা : তুমি জানো মোৰ অ'হাৰ সৈতে একাত্মতা
অনুভৱ কৰিব পাৰিছ ? তুমি জানো অনুভৱ কৰিব পাৰিছা
হে মোৰ সত মোৰ সতৰ ওতঃপ্ৰোত হৈ আছে ।

লোপা : মোৰ কৰণ আপোনাৰ হৈছে ওস্তিহ উত্তৰ নহয়।
মোৰ কাৰণে আপোনাৰ : ১.টি এটি দিব্যজ্যোতি : এই জ্যোতিয়ে
মোৰ অ'হা মোৰ সত উদ্ভাসিত কৰিছে । আপুনিমুই মোৰ
আত্মাত, মোৰ সতত অনুসৃত হৈ আছে ।

অগস্তা : সুগে, মোৰ জীৱনত তোমাক কিনিওঁ অঙ্গীকাৰ।
অক কি দিম তোমাক ?

লোপা : মোৰ জীৱনৰ পৰা সম্পদ পাবোঁ, নই আৰু পাবলৈ !
মই দিওঁ, আপুনি লওক, কি দিম কৈ ?

অগস্তা : তোমাক মোৰ জীৱনত কৰি ল'ওঁ অঙ্গীকাৰ ; অন্য
একো নই বিচাৰিবলৈ বস্তু কৰিব ।

লোপা : আপোনাৰ চৰণে ৰখোঁ মহামান সোণৰ অলঙ্কাৰ :

মোৰ বেণীৰ শোণা ৰঙা টুপন,
মোৰ কেশৰ শোণা বৃক্ষক সুকামল,
সীমন্তৰ শোণা পলশ, কণৰ শিৰীষ,
কণ্ঠৰ মণিকণিকাৰ, বহুৰ কিংক কুসুমহাৰ,
বুকুৰ কণককাঞ্চন, হাতৰ চম্পককঞ্চন,
ককালৰ মালতীমালা বিহোপন :

নুপুৰে ৰজিত মোৰ অৰুণ চৰণ । নানাগে মোক মহামূল্য

আভরণ ; পিক্কা বক্কল ; চ'ওক লোপাৰ নৱনীত নিৰ্মল নতুন যৌৱন । (লোপাই মহাৰ্ঘ আভৰণ সোলোকাই থৈ ফুল আৰু বক্কল পিক্কে ।)

অগস্ত্য : তুমি মায়াৱিনী ! আৰু কি মায়া খেলিবা মায়াৱিনী ?

লোপা : চ'ওক, অপোনৰ বক্কলপৰিহিতা কুসুমসুশোভিতা লোপা কিমান মোহনীয়া ।

অগস্ত্য : সচাঁকৈয়ে তুমি মায়াৱিনী ! তুমি কুসুমসুশোভিতা নহলেও অকল বক্কলপৰিহিতা হলেও নেদেখিম জানো তোমাক সমানে সৌন্দৰ্যশালিনী মনোমুগ্ধকাৰিণী ?

লোপা : তেন্তে থও আঁতৰাই কুসুমশোভা । আপোনাৰ কুসুমশোভাবিহীনা লোপালৈ চাওক ।

(লোপাই ফুলসস্তাৰ গাৰ পৰা খহ ই থগ আৰু মোহিনী দৃষ্টিৰে মিচিক মিচিক কৈ হাঁহি অগস্ত্যলৈ চাই থাকে ।)

অগস্ত্য : তুমি কুহকিনী ; তুমি বিভ্ৰমশালিনী ! তোমাৰ কি অপূৰ্ব সৌন্দৰ্য ! তোমাৰ সৌন্দৰ্যেৰে তুমি মোক বিমোহিত কৰিছা । তোমাৰ

চন্দ্রতো অধিক জ্বলে বদনৰ কান্তি ।

দশন নিবিৰ যেন মুকুতৰ পান্তি ॥

আয়ত লোচন সম নোহয় কমলে ।

মদনৰ ধনু সম দ্রুৱযুগ জলে ।।

সূৰ্যৰ পতা সম সুসম কপোল ।

য়াক দেখি সিদ্ধ মুনি গগ হোৱে ভোল ॥

কেশ বেশ বিচিত্ৰ চামৰে নুহি তুল ।

নিৰুপম নাস্ত্যাক নোজোৰে তিলফুল ॥

ক'চিকৰ কণ উপমাক ন'হৈ তুল ।

অথবা ৰাভুল যেন বন্দুনিৰ ফুল ॥ (কষ্ণিণী হৰণ)

তুমি নিদ্রমণালিনী ! তোমাৰ এতুল সৌন্দৰ্য্যেৰে তুমি মোৰ
মনত 'বদ্রম সৃষ্টি কৰিছ' ; এনেকৈ মোক বিমোহিত
নকৰিব' !

লোপা : আপোনাৰ লোপাক যাতে আপুনি চাব পাৰে
তাৰ কাৰণেই আপোনাৰ লোপই নীৰস শুকান বৰ্ণকল মাত্ৰ
পৰিধান কৰি আপোনাৰ আগত দেখা দিছে ।

অগস্ত্য : তোমাৰ এই নিঃকিন বৰ্ণকল শোভাৰেও তুমি
এতি দেৱীৰ দৰ্প চুৰ্ণ কৰিছা, তোমাৰ নিৰাভৰণ সৌন্দৰ্য্যেৰে
বিস্ময় কৰিবলৈ ওলাইছা ! (অগস্ত্যই নিৰ্বাক হৈ লোপালৈ
চাই থাকে ; লোপাই আগৰ দৰে মিচিকিয়া হাঁহিৰে অগস্ত্যলৈ
মোহিনী দৃষ্টি নিষ্ক্ষেপ কৰে ; ল.হ. লাহে অগস্ত্য প্ৰকৃতিস্থ
হয় ; লোপাক সোধে : ১)

অগস্ত্য : সুভগে, তোমাৰ এই দীননিঃকিন বৰ্ণকল বেশতো
ইমান সুমনোহাৰিণী ! নাৰীয়ে তেওঁ কিয় মহাঘ আভৰণ
বিচাৰে ?

লোপা : মই আছিলো ৰাজনন্দিনী । আপুনি মোক
কাজলিনী কৰি লৈ আহিল কিন্তু মোৰ অন্তৰৰ কামনাৰ জুই
জ্বলিয়েই থাকিল ।

অগস্ত্য : কামনাৰ জানোঁ তৃপ্তি আছে ? সেই কাৰণে
শূন্যতায়ৈ কয়, ত্যাগৰ দ্বাৰা ভোগ কৰিবা ।

লোপা : স্বামিন্, যাৰ একো নাই তেওঁ কি ত্যাগ কৰিব ?

অগস্ত্য : মানোঁ তোমাৰ কথা ; অতৃপ্ত কামনাই ত্যাগ

বৰিবলৈ নিয়ে । তেহে মোক প্রত্যাখ্যান কৰিছিল। কেনেই ?

লোপা : প্রথমে আপুনি ব্রহ্মচৰ্য্য ব্রত ভঙাৰ ভয়ত মোকাক
বিচৰা নহিল ; কামনিযেহিত হৈ লোপাৰ দেহটো শিচাৰি-
ছিল । অজি মধুনিশ আপুনি লোপাক নিচাৰিছে লোপাক
কাৰণে । সেই কাৰণে মোৰ আৰু সোণৰ অংকৰ, পাটৰ
বস্ত্ৰ, বস্ত্ৰ অন্তৰণ, ভোগবিলাসৰ প্ৰয়োজন নাই ।

অগস্ত্য : আজি মোৰ কাৰণ প্ৰয়োজন ?

লোপা : স্বামিন্, এইটো পুত্ৰৰ শীতল বাতি, তবু নতয়া
জানো এই ঠেংলু বাতি সুখ কৰ ? অন্তৰত জ্ঞান নচা নাট
বসন্তই ন'চোন, জগা নাই জানো নকৈ যৌৱন ? আপোনাৰ
লোপাই বিচাৰে, আপোনাৰ চিববসন্তৰ চিবযৌৱনৰ চিবপ্ৰফুল্ল
ফুলনিত লোপা আপোনাৰ সহধৰ্ম্মচাৰিণী হৈ থাকিব আৰু
আপুনি হাঁহ হাঁহি তৃপ্তিপৰিপূৰ্ণ হৃদয়েৰে শত শবৎ জীয়াই
থাকিব ।

অগস্ত্য : সেয়া হওক, আমি দুয়ো হাঁহি হাঁহি শত শবৎ
জীয়াই থাকিম । বসন্ত যেন পুৱাইছে । বৃক্খনে নতুন
যৌৱনৰ বলিঃ বসন্তৰ গান শুনিবলৈ উভাৱল হৈ পৰিছে ।
গোৱা এটা যৌৱনৰ বসন্তৰ গান :

লোপা : গাওঁ বাক .

আমাৰ জীৱন উপবনত নকৈ জাগে যৌৱন,
বলে যৌৱনৰ বলিয়া সমীৰণ, উৰুৱাই নিয়ে দেহমন
বাঙলী কৰে হৃদয়পদুমবন, তোলে তপত সুধাময় শিহৰণ,
কৰে উতলা প্ৰেমপিয়াসী প্ৰাণ:

আমাৰ জীৱন উপবনত, নৱ বসন্ত জাগে,

আমার হৃদয় মৰমমৰ কাঁচি হৈ বাগে,

বুকুৰ গোল স্নান মঞ্জুল বাগে,

প্ৰাণপ্ৰভু ! চরণ ম.গ

হে প্ৰেমৰ স্পন্দিত, হে বসন্তৰ অধিপতি,

হে যৌৱনৰ অধিপতি, লোপা আমাৰ প্ৰাণি ;

কুস ক : কৰা পৰপন, মনা হৃদয় অমৰ উপবন,

ভুক্তি দুসমনা প'ম তোমৰ শুকল চৰণ ।

অগস্ত্য : সত্য, আমাৰ লগাঘৰত বাস্তৱ দেখা দিছে,

অনুভব কৰা নই এন অমা । যৌৱনৰ ঘটি-২ নৱজাগৰণ ?

লোপা : স্বপ্ন, আমাৰ জীৱনত যেন বসন্ত আৰু যৌৱন
চিৰকাল থাকে !

অগস্ত্য : যিমান দিন পৰম জনাই তোমাকে মোকে পোহ-
ৰৰ বাটেদি পৰিচালিত কৰিব, আমাৰ জীৱনত চিৰবসন্ত
থাকিব, চিৰযৌৱন থাকিব । বাক, এতিয়া কোৱা নাৰীয়ে
কিয় অলঙ্কাৰ বিচাৰে ?

লোপা : নাৰীয়ে অলঙ্কাৰ বিচাৰে এইটো সঁচা ; কিন্তু
সেইদিনালৈকে যিদিনালৈকে নাৰীয়ে জীৱনত কাম্যতম বস্তুতো
নাপায় ।

অগস্ত্য : সেইটো কি বস্তু আয়িকে ?

লোপা : দেৱপুত্ৰ, আজি আপোনাৰ হৃদয়মন্দিৰত মোৰ
জীৱনদেৱতাৰ দৰ্শন লাভ কৰিছোঁ । মোৰ দুটি চকুৰে সেই
গৰাকী দেৱতাৰ দিব্য ৰূপকে চাই আছে, মোৰ দুখনি হাতে
ধৰি আছে তেওঁৰ দুটি চৰণকমল । তেওঁৰ পদমীচৰণ
দুখনিত স্থাপন কৰিছোঁ মোৰ হৃদয় । নাৰীয়ে যে ইয়াকেই

বিচাৰে । আজি মোৰ মন শান্ত ।

অগস্ত্য : তেন্তে এইটোৱেই কি সঁচা যে যিবিলাক নাৰীয়ে অলঙ্কাৰ বিচাৰে, যিবিলাক নাৰীয়ে নিজ নিজ স্বামীৰ জীৱন জুইময় কৰি তুলিছে, ভোগ বিলাসত ডুব গৈছে, বিপথগামিনী গৈছে, সেইবিলাক নাৰীয়ে নিজৰ স্বামীৰ হৃদয়ত জীৱনদেৱতাৰ দৰ্শন পোৱা নাই ?

লোপা : এইটো সঁচা । আপোনাৰ হৃদয়মন্দিৰত মোৰ জীৱনদেৱতাৰ দৰ্শন পাইছোঁ । আজি মোৰ গোটেই সত্তাৰ ওপৰত যেন পৰিছে জীৱনদেৱতাৰ পোহৰ । মোৰ একো কাম্য নাই । আজি মই যেন পাইছোঁ নিৰাকাৰ পৰমপুৰুষৰ পৰমপদ । কিন্তু যিবিলাক নাৰীয়ে নিজৰ দেৱতাৰ দৰ্শন পোৱা নাই, সেইবিলাক নাৰীয়ে নিজ নিজ স্বামীক অলঙ্কাৰ, ভোগ-বিলাসৰ কাৰণে জ্বলাই থাকিব ।

অগস্ত্য : সেইবিলাক নাৰীয়ে কেনেকৈ জীৱনত শান্তি পাব ?

লোপা : সেইবিলাক নাৰীয়েও হৱতো এদিন হৃদয়দেৱতাৰ বংশীৰ সুৰ শুনিবলৈ পাব । তেতিয়া হৃদয়দেৱতাই তেওঁ-লোকক নিঃস্বা কান্নালিনী সৰ্বস্বত্যাগিনী কৰিছে এৰিব । তেওঁ-লোকে জড়বস্তুৰ মোহ পৰিত্যাগ কৰিব ; হৃদয়দেৱতাৰ বাঁহীৰ সুৰৰ মাজেদি পৰমজনাৰ আহ্বান শুনিব ।

অগস্ত্য : তুমি কি অতদিনে মোৰ হৃদয়দেৱতাৰ বাঁহীৰ সুৰ শুনা নাছিলো ?

লোপা : অনন্তআকাশ যদি নাপায়, বাঁহী কেনেকৈ বাজিব ? আজি মধুনিশা প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে আপোনাৰ হৃদয়দেৱতাৰ বাঁহীয়ে অনন্ত আকাশ পাইছে ; আপোনাৰ হৃদয়দেৱতাৰ বাঁহীৰ

সূৰ উখলি উঠিছে; আজি প্ৰথম সেই সূৰ গুনিছোঁ, ময়ো আজি
কাঙ্গালিনী : মোৰ স্বামিন্, আপোনাৰ কাৰণে মোৰ মোহ অহংকাৰ
অভিমান মনঃপ্ৰমানবিচাৰ সৰ্বস্ব কৰিলোঁ ত্যাগ : মই লোপা,
সহধৰ্মিণী আপোনাৰ মোৰ জীৱনৰ এয়ে সত্য, পৰম সাৰ ।

অগস্ত্য : সূৰ্য্যে এয়ে ভাল, তুমি থাকিব মোৰ জীৱনত
ডিক্কাৰিণী হৈ, ময়ো ? থাকিম ডিখাৰী তোমাৰ । আজি মধুময়
মধুনিশা : দেৱতাৰ আমি পাইছোঁ আশীৰ্বাদ, দিয়া দয়াশীল
দেৱতাক সন্তোষবাদ ।

লোপা : দেৱপুত্ৰ, জীৱন জুৰি জনাম দেৱতাক কৃতজ্ঞতা ।

অগস্ত্য : কল্যাণময়ী, আহা আমি শাস্ত্ৰত শান্তি স্থাপন কৰোঁ,
শান্তিপত্ৰ বিজুলীপ্ৰভাৰে চহী কৰোঁ :

আহা, আমি মিলি জুলি কাম কৰা এই সংসাৰত, আমি চিৰ-
বিজয়ী হম শত সহস্ৰ জীৱন সংগ্ৰামত । (ঋগ্বেদ ১১৭৯৩)

লোপা : আপুনি দেৱতা মোৰ, আপোনাৰ সৈতে শান্তি স্থাপন
কৰিম এনে ধৃষ্টতা মোৰ নাই । এই ফুলটি দিলোঁ উপহাৰ
আপোনাৰ কমলনন্দিত চৰনত ; ফুলটি আপোনাৰ নামেৰেই
জনাজাত হব জগতত আৰু এই ফুলটি মূৰত লৈয়ে মই হম
চিৰবিজয়িনী । (লোপাই এটি অগস্ত্য ফুল নিজৰ মূৰত লয় ।)

অগস্ত্য : আহা, আমি একেলগে বন্দনা কৰোঁ পৰমজনক ।

দুয়োজনে : হে আমাৰ পৰমজনা,

তুমি কৰি তুমি সকলো জানা,

তুমি সুদক্ষতম আমাৰ জানৰ অগম্য,

সৃষ্টিৰ সকলো বসুসৌন্দৰ্য তোমাৰ, হে সুসৌম্য;

তোমাৰ কবিতাসৌন্দৰ্য দিলা আকাশক,

অগস্ত্য : আচ্ছিমেষ কিমন আনন্দ, হৃদয়ত মৃদঙ্গ বজ্রে ।

লোপা : অপোনাব মধুৰ সুবেশুৰে মোৰা হৃদয় মৃদঙ্গ বজ্রে ।

অগস্ত্য : সুভগে, আমাৰ দুঃখেৰে অন্যন্ত জন্মমৃদঙ্গৰ
সুৰে সুৰে সুৰমিত হৈছে সৃষ্টিৰ অন্যন্ত মৃদঙ্গ ।

লোপা : সেই সুৰৰ তৰল অৰ্থ অন্যৰ জন্মত নাহি

অগস্ত্য : অজি নোৰ হিনাই স্বীকৃতি তেওঁৰে নোহে ।

লোপা : অপোনৰ বুকুৰ মাজত দেখোঁ এনন্ত জ্যোতি ।

সেই জ্যোতি সাগৰত অৰূপ অগ্নি, সুবন 'সিঁতি', সুচকুৰ
চন্দ্রাণী, বিশ্বচৰ্চৰ ছবি হৈছে ।

অগস্ত্য : সুকন্যানী, একে পৰমা জ্যোতিয়েই তোমাৰ
বুকু জ্যোতিমাৰ কাৰণে, তোমাক জ্যোতিমী কৰিছে, আমাৰ
লতাঘৰৰ জোনাকী লতাক, জোনানী পাতক, জোনাকী ফুলক
জ্যোতিময় কৰিছে । আমাৰ হস্তৰত জ্যোতি, বাহিৰত জ্যোতি,
আমাৰ জীৱনত জ্যোতি, নিখিল বিশ্বত জ্যোতি, জ্যোতি মনো-
সাগৰত আমি ওল যাত্ৰা ।

লোপা : এই জ্যোতি শান্তি, আমাৰ হৃদয় শান্তি, আমাৰ
মিলন শান্তি । এই জ্যোতিসাগৰত দেখো আমাৰ জীৱনৰ
চিৰবসন্ত ; চিৰবসন্তৰ বুকুত পৰমা শান্তি ।

অগস্ত্য : আমাৰ লতাকুঞ্জ শান্তি, ফুল শান্তি, নিশা শান্তি,
পৃথিৱী শান্তি, আকাশ শান্তি, তৰা শান্তি, বিশ্ব শান্তি । আমাৰ
জীৱন পৰাশান্তি, আমাৰ হৃদয় পৰাশান্তি । নিখিল বিশ্বত,
সুভগে, তুমি পৰাশান্তি ; তোমাৰ বুকুৰ পৰমেশ্বৰ পৰাশান্তি ।

ওঁ শান্তিঃ শান্তিঃ শান্তিঃ

(আৰুকাপোৰ)